اولین روزنامه سهامداری ایران (خبرنگاران و کارکنان)

صمت
صنعت معدن تجارت

شنبه
• ۱۲ شهریور ۱۴۰۱
• ۶ صفر ۱۴۴۴
• ۳ سپتامبر ۲۰۲۲

• سال سی‌ودوم شماره پیاپی ۳۴۵۹ • دوره جدید سال نهم شماره ۲۱۴۱ • ۱۶ صفحه • قیمت: ۵۰۰۰ تومان

www.smtnews.ir - http://Telegram.me/smtnews

سرمقاله

آنکه جلای وطن می‌کند... ۲

موج جدید خروج نخبگان از صنعت‌خودرو ۴

یادداشت‌های امروز

خروج سرمایه‌انسانی در قالب مهاجرت ۱۱

سیاه و سفید مهاجرت در یک نگاه ۱۲

گفت‌وگو

زیر بار هر توسعه‌ای نرویم ۱۲

با تهدیدی ملی روبه‌رو هستیم ۱۲

پرونده

کوچ اجباری!

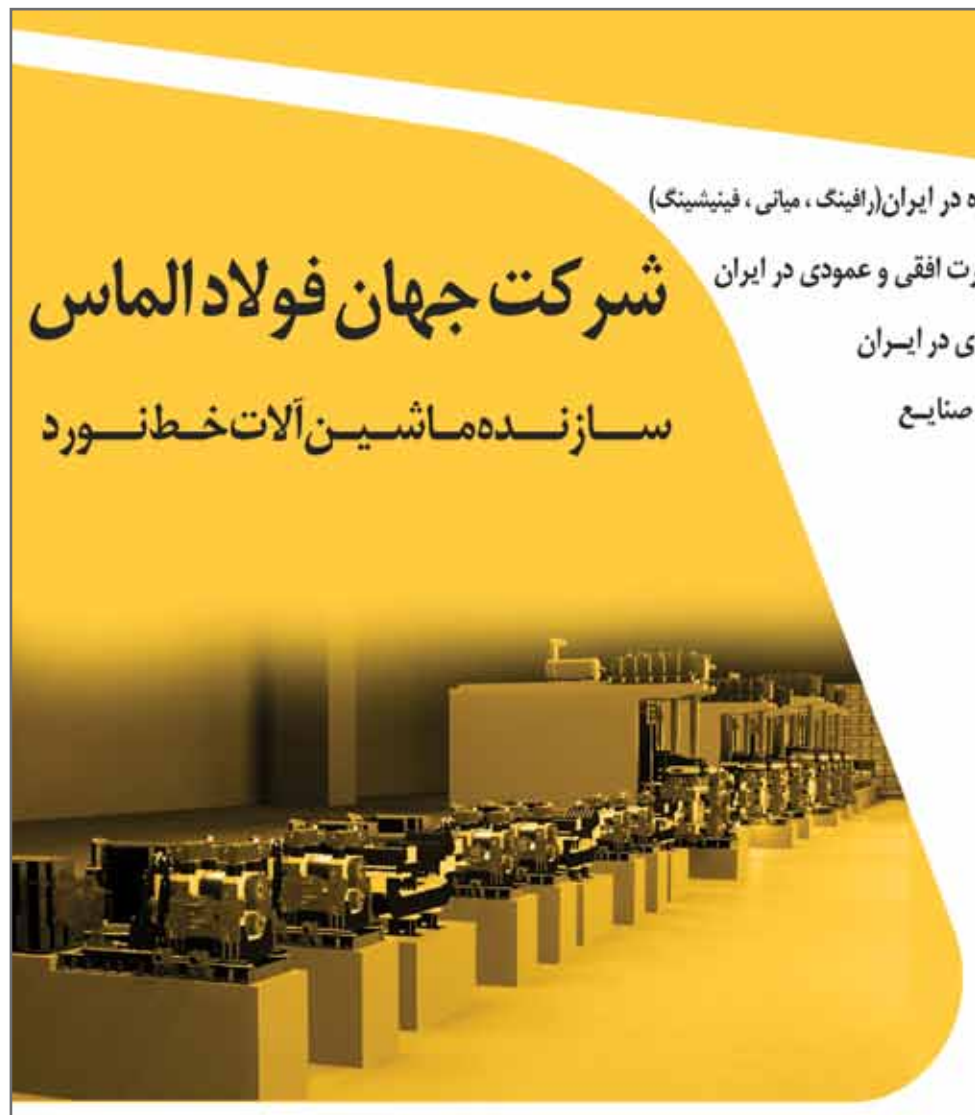
قرن ۲۱ قرن مهاجران ۱۶
فرش قرمز همسایگان برای قطعه‌سازان ۳
مهاجرت صنعتگران در حال افزایش است ۴
خسارت ۶۰ میلیارد دلاری فرار مغزها ۷
کوچ به قصد کسب جام خوشبختی ۸
رویای مهاجرت معکوس چگونه محقق می‌شود؟ ۱۰
موج مهاجرت، اقتصاد ایران را نشانه گرفت ۱۱
پرواز فناورانه به آن سوی مرزها ۱۳
موج نوظهور مهاجرت اقتصادی ۱۴
سرمایه ایرانی در جیب همسایه ۱۵

طرح: آیدا فریدی

شرکت جهان فولاد الماس
سازنده ماشین آلات خط نورد

اولین و تنها سازنده استندهای Housingless در سه گروه در ایران(رافینگ ، میانی ، فینیشینگ)
اولین و تنها سازنده خط نورد مستقیم ۱۸ استند به صورت افقی و عمودی در ایران
اولین و تنها سازنده بسترخنک کننده ۹۴ متری در ایران
طراحی و ساخت تمامی ماشین آلات سنگین و سبک تمامی صنایع
سازنده ماشین آلات خطوط فرآوری فولاد

شرکت جهان فولاد الماس یک مجموعه دانش بنیان در زمینه طراحی و ساخت و بهره برداری انواع خطوط نورد گرم مقاطع(میلگرد، تیرآهن،نبشی، ناودانی، کلاف و ...) می‌باشد. این شرکت با تیم طراحی مجرب متشکل از مهندسین و متخصصین با تجربه داخلی و خارجی خود، برای اولین بار در ایران خطوط نورد بالای ۳۰۰.۰۰۰ تن در سال را بومی سازی نموده است.
این شرکت با تجربیات موفق به عنوان اولین شرکت تولید کننده ماشین آلات نورد با بهره‌گیری از تیم طراحی، متشکل از متخصصان و مهندسان ایرانی و خارجی خود و با پشتوانه بیش از ۵۰ سال تجربه در زمینه نورد گرم در کشورهای مختلف فعالیت نموده است.
کارخانه ساخت این مجموعه از ماشین آلات CNC که شامل بورینگ، فرز، تراش، هاب، سنگین و سبک و انواع تجهیزات CNC برش، پلاسما و خم می باشد که آمادگی خود را برای ساخت انواع ماشین آلات در زمینه فولاد و سایر صنایع سنگین اعلام می دارد.

یزد، بلوار جمهوری، کوچه ۴۵
مجتمع تجاری رویال، واحد ۲۰۲
www.elmasmachine.com
+98 914 104 5258
+98 353 237 4215

سرمقاله

آنکه جلای وطن می‌کند...

عاطفه خسروی
سردبیر

در عصر کنونی، مهاجرت واژه‌ای آشنا برای تمام مردم جهان است؛ به‌طوری که بسیاری قرن ۲۱ را قرن مهاجران می‌نامند. بسیاری جهان بدون مرز را در دنیای امروز افسانه نمی‌دانند و معتقدند دنیای فردا فراتر از مرزهای جغرافیایی خواهد بود؛ دنیایی که البته با قوانین امروز فاصله معناداری دارد.

در دنیای امروز، معمولا شهروندان یک کشور با هدف ساخت آینده‌ای بهتر و فرار از مشکلات موجود در کشور خود تصمیم به مهاجرت می‌گیرند و بار سفر می‌بندند. این کوچ برای برخی خوشایند و تحقق آمال و آرزوست و برخی دیگر به جبر روزگار راهی دیار دیگر می‌شوند. تحقیقات و آمار نشان می‌دهد مهاجرت هم به نفع کشور مبدأ و هم به نفع کشور مقصد است. در حقیقت کشور مهاجرپذیر با نیروی کار جدید و سرمایه ورودی مواجه می‌شود، اما داستان برای کشور مهاجرفرست کمی متفاوت است. این کشورها تنها در صورت مهاجرت معکوس و طی این فرآیند، ورود دانش و فناوری و نیروی کار متخصص از منافع مهاجرت منتفع خواهند شد. اما ترک دیار در هیچ صورتی خوشایند نیست و اگر شرایط زندگی ایده‌آل از هر لحاظ در کشوری وجود داشته باشد، سودای ترک وطن رنگ می‌بازد. اگر شرایط زندگی اجتماعی و اقتصادی شهروندان کشوری در حد استانداردهای جهانی و خوشایند باشد، دیگر نیازی به کوچ نیست؛

اما امان از شرایطی که دست به‌دست هم می‌دهند تا فرد رفتن را بر ماندن ترجیح دهد.

مهاجرت به‌ویژه در قشر تحصیلکرده و افراد نخبه می‌تواند به‌دلیل مشکلاتی مانند اقتصادی، امنیتی یا سیاسی رخ دهد. دلایل فرار مغزها از ایران یا کشورهای دیگری که این پدیده در آنها وجود دارد، شامل موارد متعددی از حکومت‌داری و برخی محدودیت‌های سیاسی و اجتماعی گرفته تا چشم‌انداز مبهم اقتصادی می‌شود.

دلیل هر چه باشد، پدیده فرار مغزها یا مهاجرت نخبگان واقعیتی است که سال‌های طولانی جریان داشته و کشورهای در حال توسعه همواره بخشی از سرمایه خود را از این معبر به نفع کشورهای توسعه‌یافته از دست داده‌اند. هرچند مهاجرت به گروه نخبگان محدود نشده و به‌دنبال شهروندان عادی نیز تسری یافته و حتی مهاجرت به‌امید دستیابی به فردای بهتر به سطوح دانش‌آموزان هم رسیده، اما هر یک از افراد این گروه‌ها برای ورود به دنیای جدید دلایل خاص خود را دارند و دنبال آرمان‌شهر خود هستند.

نخبگان عمدتا به دو دلیل بار سفر می‌بندند؛ گاهی فضای پیشرفت علمی را از لحاظ امکانات و آرامش فکری در داخل کشور مهیا نمی‌بینند و به همین دلیل ترجیح می‌دهند تحصیلات تکمیلی خود را در کشوری خارجی ادامه دهند. برخی دیگر دچار ناامیدی نسبت به آینده خود می‌شوند و به‌دنبال تحقق آرزوها و دستیابی به زندگی بهتر راهی دیار غربت می‌شوند.

جلوگیری از مهاجرت نخبگان نیازمند اجرای فعالیت‌های فرهنگی و سیاست‌گذاری‌های کلان اجرایی است. برای کاهش این روند صعودی، دستگاه‌های اجرایی و صنایع کشور باید باور کنند نخبگان ما توانایی رفع چالش‌های عظیم را دارند.

در میان مهاجران سرمایه‌دارانی هم هستند که با هدف کسب سود بیشتر و به‌واسطه نگرانی از امنیت سرمایه‌شان، تن به مهاجرت می‌دهند. براساس آمارهای منتشر شده از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۹ حدود ۱۷۱ میلیارد دلار سرمایه از کشور خارج شده که در چند سال اخیر اوج آن را در خرید و سرمایه‌گذاری در بخش مسکن کشورهای همسایه مثل ترکیه، گرجستان و امارات توسط ایرانیان می‌بینیم.

سرمایه پایبند وطن و احساسات نیست و هر گاه احساس ناامنی کند به مکانی مطمئن‌تر با کسب بازدهی بیشتر منتقل می‌شود؛ پس فرار سرمایه موضوعی صرفا اقتصادی نیست، بلکه ابعاد سیاسی، اجتماعی و فرهنگی نیز دارد. فرار سرمایه عارضه‌ای رو به رشد در اقتصاد جهانی است که تحولات اقتصادی و به‌ویژه سیاسی چند دهه گذشته تاثیر همه‌جانبه‌ای در شکل‌گیری آن داشته‌اند. این پدیده نه‌تنها اثرات منفی بر روند رشد و توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه گذاشته، بلکه شکاف توسعه‌ای بین کشورها را نیز تشدید کرده است.

واقعیت تلخ اینکه کشور ما نیز به‌دلایل گوناگون در دام این بحران گرفتار است و کشورهای دیگر با فراغ بال از این آب گل‌آلود ماهی می‌گیرند.

صاحب‌نظران دلایل متعددی را برای بروز پدیده مهاجرت عنوان می‌کنند که شاخص‌ترین این دلایل عبارتند از: جنگ و ناامنی، شرایط اقتصادی، شرایط آموزشی، آزادی و امنیت بیشتر، جذابیت‌های کشور مقصد، شرایط اقلیمی و دلایل اجباری.

نوع و دلایل مهاجرت در طول سال‌های اخیر تغییرات چشمگیری داشته است. برخی معتقدند شرایط نامناسب اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و آموزشی، افراد را به رفتن از وطن‌شان ترغیب می‌کند، اما آیا مهاجرت همان قدر که آرمانی به‌نظر می‌رسد، به‌صورت موثر تحقق می‌یابد؟ جدا از مسائل معمول مهاجرت و زندگی به‌عنوان یک مهاجر در یک کشور دیگر، مسائل روحی و روانی مهاجرت بسیار پیچیده‌تر و جدی‌تر از چیزی است که فکر می‌کنیم. نداشتن آمادگی روحی لازم و بررسی نشدن دلیل مهاجرت، احتمال نرسیدن به اهداف مهاجرت را بیشتر می‌کند. با این همه غم غربت بخش اجتناب‌ناپذیر دور شدن از خانه است؛ به‌ویژه برای کسی که برای نخستین بار ترک وطن می‌کند و از خانه و خانواده دور می‌شود. باتوجه به آسیب‌های بی‌شمار مهاجرت که تنها به گوشه‌ای از آن در این یادداشت اشاره شده، می‌طلبد مسئولان و تصمیم‌سازان نظام با همیت و تعصب بیشتری به موضوع مهاجرت بنگرند و با اقداماتی موثر پیش از آنکه کشور بیش‌از این از سرمایه‌های تاثیرگذار خالی شود، مهاجرت را برای افرادی که در فکر آن هستند، توجیه‌ناپذیر کنند.

کوچ اجباری!

مهاجرت از مباحث بحث‌برانگیز در جوامع مختلف است، زیرا مهاجران می‌توانند تاثیرات مختلفی از نظر سیاسی گرفته تا اقتصادی بر جامعه مبدأ و مقصد بگذارند. اندازه این تاثیر بستگی به نوع کشور فرستنده مهاجر، نوع مهاجران و اندازه جامعه مهاجر در کشور میزبان دارد، این در حالی است که خروج نیروی انسانی به‌عنوان یک سرمایه ملی اگر بدون بازگشت باشد می‌تواند آثار ناخوشایندی بر کشور مهاجرفرست داشته باشد. با این همه برخی از مهاجرت به‌عنوان شمشیری دولبه یاد می‌کنند که هم می‌تواند باعث رونق اقتصادی و ورود سرمایه به یک کشور شود و هم مسبب بحران‌های مختلف اجتماعی باشد. گروهی دیگر بر این باورند که مهاجرت نخبگان اثرات قابل‌ملاحظه‌ای بر رشد اقتصادی دارد. سرمایه انسانی یکی از عوامل تاثیرگذار بر رشد اقتصادی است و خروج یک‌باره سرمایه انسانی موجب کندی رشد اقتصادی می‌شود؛ بنابراین مهاجرت در مجموع اثرات مثبت بسیاری بر اقتصاد کشورهای مقصد و اثرات منفی بسیاری بر کشورهای مبدأ دارد. به‌طوری که با افزایش مهاجرت به‌ویژه مهاجرت نخبگان، شکاف بین کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته عمیق‌تر می‌شود. اگر حاکمان کشورهای توسعه‌نیافته و در حال توسعه از جمله ایران بتوانند فضایی مطمئن، عادلانه و تهی از رانت و فساد را برای فعالیت نخبگان به‌وجود بیاورند، می‌توان امیدوار بود که از بسیاری از مهاجرت‌ها پیشگیری شود. جذب پیشگیرانه به‌عنوان راهبردی کارآمد باید کانون توجه قرار گیرد. هدف از این راهبرد درگیر کردن نخبگان در مقوله توسعه اقتصادی و ایجاد شرایطی است که آنها دیگر خود را قربانیان توسعه‌نیافتگی تلقی نکنند، بلکه توسعه‌نیافتگی را مشکل خود فرض کنند و در شرایط سخت بمانند و برای نیل کشورشان به توسعه و پیشرفت مشارکت کنند. در بعدی دیگر، خروج افراد متخصص از کشور سبب میداندار افراد ناکارآمد می‌شود که این مسئله تداوم چرخه توسعه‌نیافتگی در کشور را به‌دنبال خواهد داشت. همچنین اتلاف هزینه‌ها مهم‌ترین اثر مهاجرت مغزها است؛ هزینه‌هایی که صرف تعلیم و تربیت نیروی ماهر و تحصیلکرده شده است. مهاجرت مغزها همچنین نوعی انتقال معکوس فناوری از کشورهای در حال توسعه به کشورهای پیشرفته است. در نهایت مهاجرت نخبگان به کشورهای توسعه‌یافته آثار زیان‌باری بر پیشرفت جوامع در حال توسعه دارد. در واقع کشورهای در حال توسعه به کشورهای صنعتی پیشرفته سرمایه و فناوری صادر می‌کنند تا رشد و توسعه اقتصادی آنان تسریع شود. توسعه اقتصاد ملی همواره همراه با بهبود شیوه‌های استفاده از عوامل تولید و افزایش کمّی و کیفی تولید است. در واقع جامعه درحال‌توسعه به‌تدریج می‌آموزد که از داشته‌های خود به بهترین نحو استفاده کند و بهره‌برداری همراه با اسراف و اتلاف و کارآیی اندک را که ویژگی جامعه قبل از شروع توسعه بود، کنار بگذارد. افزایش تولید و درآمد و در نتیجه افزایش سطح رفاه زمانی اتفاق خواهد افتاد که همه عوامل تولید اعم از نیروی انسانی، سرمایه و منابع طبیعی با شیوه خردمندانه‌تری مورد استفاده قرار گیرند و محصول بیشتری تولید کنند. در نهایت بسیاری از کارشناسان بر این نکته تاکید دارند که مهاجرت یک جریان یک‌طرفه است که به سود کشورهای توسعه‌یافته و به زیان کشورهای در حال توسعه شکل می‌گیرد.

در پرونده این شنبه صمت به بررسی دلایل و آثار مهاجرت پرداخته‌ایم. با ما همراه باشید.

عیارسنجی فرار مغزها

برخی پدیده فرار مغزها را مقوله‌ای از مهاجرت نیروی انسانی می‌دانند که دارای پیامدهای خسارت‌بار بالایی برای کشور مبدأ است؛ تا جایی که از آن به‌عنوان «فرار سرمایه» یاد می‌شود. براساس این دیدگاه مهاجرت نیروی انسانی متخصص یکی از موانع اصلی توسعه اقتصادی در کشورهای کمتر توسعه‌یافته تلقی می‌شود. حساسیت موضوع آنجا بیشتر می‌شود که بدانیم این پدیده به مقطع دانش‌آموزی نیز سرایت کرده و سال‌هاست زمزمه‌هایی از جلای وطن دانش‌آموزان تیزهوش و استعدادهای برتر برای ادامه تحصیل به گوش می‌رسد؛ واقعیت تلخی که نشان می‌دهد مهاجرت نخبگان نه‌تنها معکوس نشده، بلکه ابعاد تازه‌ای پیدا کرده و آن هم اشاعه این پدیده به مقطع دانش‌آموزی است که سبب گسترش دایره خروج استعدادهای برتر ایرانی به خارج از کشور شده و چنانچه این روند ادامه یابد، جدا از هدررفت هزینه‌هایی که طی سال‌های تحصیل برای آموزش و تربیت این افراد صرف شده، می‌تواند ظرف چند سال آینده کشور را با بحران کمبود نیروی انسانی متخصص و ماهر به‌عنوان یکی از اساسی‌ترین شاخص‌های توسعه‌یافتگی مواجه کند.

زمانی که میزان حقوق یک متخصص در کشوری، ده‌ها برابر حقوق همان شخص در ایران است، مسلما بعضی از متخصصان به فکر مهاجرت به آن کشور خواهند بود

آن روی سکه

یافته‌های یک پژوهش در مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری که سال ۱۳۹۷ منتشر شد دیدگاه سنتی درباره فرار مغزها و اثر آن بر سرمایه انسانی را به چالش کشید. از نگاه این پژوهش، این دیدگاه سنتی که فرار مغزها مانعی بر سر راه توسعه اقتصادی کنونی و آینده کشورهای در حال توسعه است، پذیرفته نیست.

دیدگاه سنتی، فرار مغزها را مانعی جدی بر سر راه کشورهای در حال توسعه می‌داند. این دیدگاه فرار مغزها را مانند برش زدن یک قطعه کیک می‌داند که کشور مبدأ آن را به خارج ارسال کرده و آن را از دست داده است؛ این یعنی ضرر مطلق. دیدگاهی که مخالفانی هم دارد. این گروه معتقدند اندازه کیک اولیه زمانی بزرگ‌تر می‌شود که امکان مهاجرت بیشتری در کار باشد. از نگاه این گروه، در شرایطی معین به لحاظ نظری و تجربی در مطالعات متعدد، فرار مغزها می‌تواند منجر به افزایش مغزها شود.

اگر برنگردند...

فرار مغزها یا مهاجرت به امری متداول تبدیل شده و اغلب کشورها با پدیده مهاجرت نیروی انسانی به خارج یا ورود به داخل کشور خود مواجهند، اما در کشور ما نخبگان دانشگاهی یا استعدادهای برتر در سطح آموزش متوسطه، با هدف پذیرش در معتبرترین مراکز علمی جهان مهاجرت می‌کنند و مقصد اصلی آنها ارائه خدمات به کشورهای خارجی است.

اغلب آنان به‌علت بیکاری و مشکلات اقتصادی و فقدان سیاست‌های مناسب برای اشتغال‌پذیری فارغ‌التحصیلان جلای وطن می‌کنند و دانش‌آموزان هم که عاقبت نخبگان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی را به چشم دیده‌اند، رفتن را به ماندن ترجیح می‌دهند؛ اما این روزها برگ برنده در دست کشورهایی است که به علم و دانش مجهزند. براساس آمارهای رصدخانه مهاجرت ایران، ۳۷ درصد دارندگان مدال در المپیادهای دانش‌آموزی، ۲۵ درصد مشمولان بنیاد نخبگان و ۱۵ درصد رتبه‌های زیر هزار کنکور سراسری مقیم کشورهای دیگر هستند؛ هرچند برخی مسئولان معتقدند خروج از کشور برای ادامه تحصیل، مهاجرت نخبگان و متخصصان محسوب نمی‌شود، زیرا اساسا علم‌آموزی و آشنایی با آخرین دستاوردهای علمی جهان و ادامه تحصیل در بزرگ‌ترین و بهترین دانشگاه‌های دنیا امری ضروری و مهم است.

رئیس اسبق دانشگاه صنعتی شریف در تاکید بر این استدلال می‌گوید: افراد باید بعد از تحصیل، در چرخه خدمت‌رسانی به جامعه بومی قرار بگیرند و دانسته‌ها و اندوخته‌های خود را برای توسعه و پیشرفت جامعه خود به کار بگیرند. از سوی دیگر متخصصان و سرآمدان ایرانی نیز باید بدانند که گرچه فعالیت در یک شرکت بزرگ یا تدریس در دانشگاه‌های تراز اول دنیا یا حتی تحقیق در معتبرترین پژوهشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، اعتبار بالایی برای آنان در محیط تخصصی به همراه می‌آورد، اما قطعا در کف جامعه و در بین مردم آن جامعه، آنان کماکان یک خارجی و یک شهروند درجه دو به‌شمار می‌آیند.

نخبگانی که بازنمی‌گردند

ایران از نظر فرار مغزها در صدر کشورهای جهان قرار دارد. حدود ۲۵ درصد کل ایرانیان تحصیلکرده هم‌اکنون در کشورهای توسعه‌یافته زندگی می‌کنند. طبق آمار صندوق بین‌المللی پول، سالانه بین ۱۵۰ تا ۱۸۰ هزار نفر از ایرانیان تحصیلکرده برای خروج از ایران اقدام می‌کنند و ایران از نظر فرار مغزها در بین ۹۱ کشور در حال‌توسعه و توسعه‌نیافته جهان مقام نخست را از آن خود کرده است. براساس آمار بنیاد ملی نخبگان ایران ۳۰۸ نفر از دارندگان مدال المپیاد و ۳۵۰ نفر از برترین‌های آزمون سراسری از سال ۸۲ تا ۸۶ به خارج از کشور مهاجرت کرده‌اند، این در حالی است که بسیاری از آنها هرگز به ایران برای زندگی دائم بازنمی‌گردند. طبق آمار صندوق بین‌المللی پول هم‌اکنون بیش از ۲۵۰ هزار مهندس و پزشک ایرانی و بیش از ۱۷۰ هزار ایرانی با تحصیلات عالیه در امریکا زندگی می‌کنند و براساس آمار رسمی اداره گذرنامه، در سال ۸۷ روزانه ۱۵ کارشناس ارشد و سالانه ۵۴۷۵ لیسانس از کشور مهاجرت کردند. گزارش صندوق بین‌المللی پول در ادامه افزوده است بیش از ۱۵ درصد سرمایه‌های انسانی ایران به امریکا و ۲۵ درصد به کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری اقتصادی اروپا مهاجرت می‌کنند. دست‌کم حدود ۵ تا ۶ میلیون ایرانی در خارج از ایران زندگی می‌کنند. ایرانیان مقیم امریکا از نظر درآمدی در بین مهاجران، برتر هستند که ۳۰ درصد این افراد در زمینه مدیریت و ۲۰ درصد در زمینه تکنیک‌ها و امور دانشگاهی مشغول کار هستند. همین‌طور از مجموع ۱۰۰ هزار ایرانی مقیم آلمان در سال‌های گذشته ۲ هزار جلد کتاب منتشر شده، در حالی که ازسوی ۲ میلیون ترک مهاجر آلمان تنها ۱۰۰ جلد کتاب منتشر شده است. امریکا، انگلیس، آلمان، فرانسه و کانادا بیشترین میزبانی ایرانی‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. اگر آمارهای سازمان‌های مختلف درباره جمعیت ایرانی‌ها در کشورهای خارجی را بررسی کنیم، متوجه خواهیم شد از ۶ میلیون ایرانی که در کشورهای خارجی زندگی می‌کنند، فقط حدود ۳ میلیون و ۵۰۰، تا ۴ میلیون نفر در این ۵ کشور زندگی می‌کنند.

افزایش زنان مهاجر

پا به پای مهاجران مرد ایرانی زنان نیز در این زمینه گریزپا شده‌اند. براساس آخرین آمار از مهاجرت نخبگان ایرانی، دختران و زنان ۴۰ درصد مجموع مهاجرت‌ها را رقم زده‌اند. کارشناسان این آمار را به جایگاه اجتماعی و نرخ بالای بیکاری زنان مربوط می‌دانند. برخی دیگر از کارشناسان می‌گویند بی‌توجهی به توان بالقوه زنان و استفاده نکردن از توانمندی‌های آنها در زمینه‌های علمی و کاری می‌تواند فرصت‌های فراوانی را نابود کند. هر اندازه که میزان بیکاری زنان تحصیلکرده بیشتر و مشارکت اقتصادی آنها کمتر شود، تعداد آنها در آمار مهاجرت از کشور بیشتر و بیشتر خواهد شد.

انبوهی از دلایل

علل اصلی جذب شدن نخبگان ایرانی به مراکز علمی سایر کشورها را می‌توان در مواردی که در ادامه بیان می‌شودخلاصه کرد.

یکی از علل فرار نخبگان را می‌توان «بی‌توجهی به ماهیت علم» در ایران دانست. برای مثال به اندازه‌ای که ورزشکاران یا حتی هنرمندان در ایران تجلیل می‌شوند، چهره‌های علمی، استادان برجسته و دانشمندان موردتوجه نیستند.

از عوامل دیگر فرار مغزها «بی‌توجهی به امر پژوهش» در ایران است. یکی از عواملی که دانشجویان بسیاری را به مهاجرت وا می‌دارد، امکانات تحصیلی-تحقیقی و اعطای کمک‌های تحصیلی و رفاهی است؛ در حالی که در ایران باوجود تاکید مقامات عالی کشور بر ضرورت افزایش سهم بودجه پژوهش از تولید ناخالص داخلی، بررسی‌ها نشان می‌دهد این نسبت هر سال کاهش می‌یابد.

مسائل اقتصادی را نیز می‌توان عامل مهم دیگر مهاجرت عنوان کرد. زمانی که میزان حقوق یک متخصص در کشوری، ده‌ها برابر حقوق همان شخص در ایران است، مسلما بعضی از متخصصان به فکر مهاجرت به آن کشور خواهند بود.

واگذاری بسیاری از مشاغل به افراد فاقد صلاحیت یا کم‌صلاحیت، واگذاری مشاغل براساس رابطه، تطابق نداشتن شغل با تخصص افراد، بروکراسی (کاغذبازی) دولتی و انحصاری شدن مشاغل، با سرفصل کلی «نبود شایسته‌سالاری» از دیگر عواملی هستند که می‌توان در تشریح دلایل مهاجرت از آنها یاد کرد. در هر صورت بخش عمده‌ای از مهاجران برای کسب‌وکار، بخشی برای تحصیلات و عده‌ای هم برای زندگی مرفه و رفاه بیشتر مهاجرت می‌کنند.

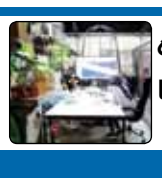
سخن پایانی

باتوجه به موارد یادشده اینکه فرار مغزها مانعی بر سر راه توسعه اقتصادی کنونی و آینده کشورهای در حال توسعه است یا می‌تواند اهرمی برای جهش علم و دانش یک کشور به‌شمار آید، همچنان موافقان و مخالفان بسیاری دارد. باید پذیرفت در شرایطی که اقتصاد در حال از دست دادن تدریجی سرمایه انسانی و مالی خود است، رقبای منطقه‌ای ما با استفاده از این فرصت ارزشمند، در حال صید مرواریدهای گران‌بهای کشورمان و انتقال آنان به سرزمین خود هستند. بسیاری از ناظران و کارشناسان ایران‌دوست با مشاهده درجازدن بنگاه‌های اقتصادی وطنی و مقایسه آن با رشد سریع اقتصادی ساحل جنوبی خلیج‌فارس، از خود می‌پرسند به‌راستی چه عاملی موجب شده در هر مترمربع از زمین منطقه آزاد جبل‌علی چندصد برابر مناطق آزاد کشورمان گردش اقتصادی و تولید ثروت صورت بگیرد؟ و چگونه هر سرمایه انسانی و مالی که ما با بی‌اعتنایی تمام از قطار خود پیاده‌اش می‌کنیم، سوار بر قایق تندرو همسایگان شده و بر قدرت اقتصادی آنان می‌افزاید؟

گسترش صنعت
شنبه
۱۲ شهریور ۱۴۰۱
۶ صفر ۱۴۴۴
۳ سپتامبر ۲۰۲۲
شماره ۲۱۴۱
پیاپی ۳۴۵۹
www.sanatnewspaper.com

مهاجرت صنعتگران در حال افزایش است

پرواز فناورانه به آن سوی مرزها

موج نوظهور مهاجرت اقتصادی

مهاجرت صنعتگران چقدر جدی است؟

فرش قرمز همسایگان برای قطعه‌سازان

فاطمه امیراحمدی: برخی از تولیدکنندگان ایرانی، همزمان با فعالیت در داخل، در یکی از کشورهای همسایه نیز سرمایه‌گذاری کرده و تولید محدودی دارند. به این ترتیب، در دوران تحریم تا حدودی بستر را برای صادرات محصولات خود باز نگه می‌دارند؛ اگرچه این کالاها دیگر برچسب تولید ایران را ندارند. حتی برخی تولیدکنندگان خط تولید خود را در ترکیه راه‌اندازی کرده‌اند، اما محصولات تولیدی خود را در بازار ایران به‌عنوان تولید داخل به‌فروش می‌رسانند. در این‌باره برخی قطعه‌سازان یا تولیدکنندگان کفش در ترکیه، سرمایه‌گذاری کرده و در آنجا فعالیت تولیدی دارند. بخشی از این کالاها در بازار ایران به‌فروش می‌رسد و بخشی هم از طریق ترکیه صادر می‌شوند.

مدتی است دوباره مسئله وعده‌های وسوسه‌برانگیز کشورهای شیخ‌نشین حاشیه خلیج‌فارس برای جذب قطعه‌سازان ایرانی مطرح شده است. تولیدکنندگان عنوان می‌کنند صاحب سرمایه، هرجا امنیت اقتصادی داشته باشد، سرمایه‌گذاری می‌کند، زیرا طبیعی است که سود برای بنگاه اقتصادی مسئله مهمی باشد.

عکس: آیدا فریدی

تجربه صنعتگران، بازار خارجی دارد

پیش‌تر برخی صنعتگران از مشوق‌هایی که کشورهای همسایه برای خرید کارخانه و جذب سرمایه آنها داشته‌اند، سخن گفته بودند، اما این مسئله خیلی گسترده نبود.

در حال‌حاضر دوباره این موضوع در حال برجسته شدن است که شیخ‌نشین‌های حاشیه خلیج‌فارس به‌دنبال راه‌اندازی خطوط تولید خودروهای برقی بوده و خواهان جذب قطعه‌سازان ایرانی هستند. البته بعضی قطعه‌سازان عنوان می‌کنند، به‌دلیل حجم زیاد جابه‌جایی زائر در کشورهایی مانند عربستان یا حتی عمان، این کشورها به‌دنبال تولید اتوبوس در کشورهای خود هستند و ایران یکی از کشورهای پرتیراژ در تولید اتوبوس به‌شمار می‌رود. این مسئله چقدر می‌تواند جدی باشد و چه پیامدهایی برای صنعت قطعه و به‌ویژه شرکت‌های خودروساز داخلی خواهد داشت؟

ترکیه مناسب سرمایه‌گذاری نیست

علی‌اکبر جوانروح، از فعالان صنعت خودرو کشور، درباره پیشنهاد کشورهای همسایه برای سرمایه‌گذاری قطعه‌سازان ایرانی در این کشورها و تمایل صنعتگران برای حضور در کشورهایی مانند امارات و ترکیه به صمت گفت: شرایط ترکیه و امارات با یکدیگر کاملا متفاوت است. ترکیه تقریبا شرایطی مثل ایران دارد. صنعتگران معمولا پول خود را در کشورهایی که ثبات اقتصادی و مالی ندارند، سرمایه‌گذاری نمی‌کنند؛ علاوه‌بر این، ترکیه در قطعه‌سازی از ایران عقب‌تر نیست و حتی گاهی، قطعه‌سازان داخلی از آنها تکنولوژی خریداری می‌کنند.

وی افزود: صنعتگران ترکیه با آلمانی‌ها و ایتالیایی‌ها همکاری داشته و در صنعت خودرو، برندهای گوناگون خودروسازی و قطعه‌سازی در این کشور فعالیت دارند. صنعتگران ایرانی معمولا در این کشور، دفتر تجاری دارند و کار بازرگانی می‌کنند، نه تولیدی.

او ادامه داد: این صنعتگران قطعات موردنیاز تولید را در دوران تحریم از طریق ترکیه تامین می‌کنند. به این ترتیب، قطعات را از کشورهای موردنظر وارد ترکیه کرده و از طریق دفتر خود در این کشور، دوباره به خودشان در ایران می‌فروشند. وی اظهار کرد: ترکیه شرایطی مانند ایران دارد؛ بنابراین نمی‌تواند محل مناسبی برای سرمایه‌گذاری باشد، زیرا فعالیت اقتصادی در آن کشور، ریسک بالایی دارد.

▣ شرایط وسوسه‌انگیز

جوانروح در ادامه سخنان خود درباره وضعیت سرمایه‌گذاری در سایر کشورهای همسایه مانند امارات عنوان کرد: در این‌باره وضعیت امارات متفاوت از ترکیه است. در امارات شاهد ثبات ارزش پولی هستیم و اینکه نوسانات ارزی کمتر است. امارات، عمان و عربستان، هر ۳، به‌دنبال ساخت اتوبوس هستند. این فعال صنعت خودرو با بیان اینکه در حوزه ساخت و تامین قطعه در این کشورها، به او هم پیشنهاد همکاری شده، گفت: آنها به‌دنبال جذب سرمایه نیستند و پول موردنیاز را خودشان در اختیار صنعتگر قرار می‌دهند و مثلا در قالب وام بلندمدت کم‌بهره، سرمایه موردنیاز را تامین می‌کنند. شرایط دادن تسهیلات در این کشورها مانند کشورهای اروپایی است، اما در ایران از زمانی که بانک‌های خصوصی فعال شدند، اقتصاد و صنعت دچار مشکل شد. در حالی که در عمان بهره بانکی وجود ندارد، در ایران بهره‌های بانکی، کمر تولید را شکسته است. در کشوری مانند عمان ضمن اینکه بهره بانکی وجود ندارد، مالیات هم از تولید گرفته نمی‌شود.

▣ ظرفیت ایران در تولید اتوبوس

این قطعه‌ساز ایرانی با اشاره به اینکه کشورهای عربی به‌دنبال تولید اتوبوس هستند، افزود: ایران در ساخت اتوبوس توانمند است و در واقع به لحاظ تیراژ تولید، یکی از بزرگ‌ترین اتوبوس‌سازان جهان به‌شمار می‌رود.

ایران سومین تولیدکننده اتوبوس در جهان است. خط تولید اتوبوس در ایران شاید در حوزه تجهیزات با خط تولید اتوبوس‌سازی آلمان رقابت کند. همزمان با بنز، تجهیزات و ماشین‌آلات در کارخانجات ایرانی نصب شد، اما در فناوری و ساخت اتوبوس‌های به‌روز با اتوبوس‌سازان جهان فاصله داریم. ما می‌توانیم به لحاظ ظرفیت فقط در یکی از شرکت‌های خودروساز، روزانه ۲۰ اتوبوس تولید کنیم. عدد ۲۰ برای خودرو سنگین در روز عدد بزرگی است.

اوی گفت: بزرگ‌ترین ظرفیت تولید اتوبوس در جهان ازآن مجارستان است، بنز در رتبه بعدی قرار دارد و ایران با فاصله کمی بعد از بنز آلمان در جایگاه سوم است. اگر عمان به‌دنبال جذب قطعه‌سازان ایرانی برای ساخت اتوبوس است، به‌دلیل جابه‌جایی حاجیان برای حج است. این کشور نیاز به اتوبوس‌های زیادی دارد، زیرا جاده‌های نامناسب آن، سبب استهلاک اتوبوس‌ها در مدت زمان کوتاهی می‌شود. جوانروح با بیان اینکه عربستان در حال‌حاضر یک وانت ژاپنی را در کشورش مونتاژ می‌کند، بیان کرد: سوزوکی، برندی است که در این کشور فعالیت دارد و علاوه‌بر این، عربستان خودرو سواری هم مونتاژ می‌کند. اگر قطعه‌سازان ایرانی بتوانند قراردادهایی ببندند که قطعات موردنیاز این کشورها را تامین کنند، فرصت خوبی برای صنعت خودرو کشور به لحاظ درآمدزایی فراهم خواهد شد.

▣ فرصتی برای قطعه‌سازان

این فعال صنعت خودرو با بیان اینکه به‌طور قطع تولید در این کشورها با قیمت بالاتر انجام خواهد شد، افزود: این مسئله خیلی مهم نیست، زیرا قطعات تولید شده برای مصرف بازار همین کشورها خواهد بود.

جوانروح درباره بالابودن بهای تمام‌شده تولید قطعه در کشورهایی مانند عمان، گفت: در این کشورها، دستمزد کارگران بالاست و علاوه‌بر این، تامین مسکن و خوراک کارگران هم با کارفرماست. از سوی دیگر، اتوبوس‌سازی به نیروی کار زیادی نیاز دارد و به همین دلیل، بهای تمام‌شده افزایش می‌یابد. البته در حوزه تولید قطعه در این کشورها می‌توان فرصت خوبی برای صنعتگران ایرانی ایجاد کرد.

کشورهای عربی با بسترهای تجاری

در ادامه، پیمان یزدان‌بخش از دیگر فعالان صنعت خودرو کشور درباره جذب قطعه‌سازان ایرانی از سوی کشورهای همسایه به صمت گفت: خبرها حاکی از مشوق‌های شیخ‌نشینان خلیج‌فارس از جمله امارات برای جذب صنعتگران ایرانی است. شرایطی مانند اهدای زمین، وام‌های بلندمدت با بهره پایین و... از تلاش برای ایجاد اشتغال و رونق صنعت در این کشورها حکایت دارد.

وی افزود: کشورهای حاشیه خلیج‌فارس عموما بسترهای تجاری دارند و بزرگ‌ترین بارانداز‌های خاورمیانه در این کشورها دایر شده است. در واقع، این بنادر پل ارتباطی خاورمیانه با جهان هستند و بستر فعالیت این کشورها بیشتر بر پایه تجارت و حمل‌ونقل دریایی است.

▣ واردات با تعرفه صفر

این فعال صنعت خودرو اظهار کرد: کشورهای حاشیه خلیج‌فارس در صنعت و تولید بسیار ضعیف هستند و واردات و صادرات آنها به یکدیگر بدون تعرفه انجام می‌شود. همچنین طی قراردادهایی، واردات و صادرات آنها با کشورهای بزرگی مانند امریکا، کانادا، استرالیا و انگلستان هم با تعرفه صفر انجام می‌شود و چون شیخ‌نشینان حوزه خلیج‌فارس فعالیت تولیدی ندارند، می‌توان گفت قراردادها به‌نوعی یک‌طرفه بوده و فقط واردات انجام می‌شود.

او اضافه کرد: این کشورها با کمبود نیروی انسانی مواجه هستند و بیشتر کارگران موردنیاز آنها در حوزه خدمات و تجارت از کشورهای پرجمعیت آسیایی مانند هند، پاکستان و بنگلادش تامین می‌شود.

▣ راه‌اندازی خط تولید، زمانبر است

یزدان‌بخش با بیان اینکه پیش‌تر هم عمان فرصت‌های سرمایه‌گذاری زیادی به سرمایه‌گذاران ایرانی معرفی کرده بود، ادامه داد: با تحقیقاتی که سرمایه‌گذاران ایرانی در این کشورها داشته‌اند، مشخص شده فقط بسترهای تجاری در این کشورها فراهم است و زیرساخت‌های لازم برای راه‌اندازی صنعت و تولید وجود ندارد. بنابراین بعید است به این زودی صنایع بزرگ در این کشورها پا بگیرد، زیرا واردات به‌راحتی در حال انجام است. به‌عنوان مثال، خودرو با تعرفه صفر و قطعات یدکی از ژاپن و چین وارد این کشورها می‌شود. پس به این زودی این کشورها نمی‌توانند صاحب صنعت و تولید شوند. این فعال صنعت خودرو اظهار کرد: تولید در کشورهای حاشیه خلیج‌فارس امتیاز خاصی ندارد، مگر اینکه زیرساخت‌های موردنیاز صنعت و تولید فراهم شود که آن هم زمانبر است.

سخن پایانی

کارشناسان اقتصاد عنوان می‌کنند سرمایه هرجا امنیت اقتصادی باشد، همانجا می‌ماند. در این‌باره بحث منافع شرکت‌ها مطرح است و موضوعات ملی خیلی دخیل نیست. برخی فعالان صنعت خودرو کشور درباره مشوق‌های کشورهای حاشیه خلیج‌فارس برای راه‌اندازی صنعت و انجام تولید در این کشورها عنوان می‌کنند این امر می‌تواند فرصت خوبی برای درآمدزایی صنعتگران و کشور باشد، زیرا سرمایه را خود این کشورها می‌دهند و قطعه‌سازان می‌توانند با دانشی که در اختیار دارند، در این زمینه با آنها همکاری داشته باشند. از سوی دیگر، بعضی دیگر از قطعه‌سازان معتقدند فقط بسترهای تجاری در کشورهای حاشیه خلیج‌فارس فراهم بوده و واردات با تعرفه صفر انجام می‌شود و اگر قرار باشد زیرساخت‌های موردنیاز تولید در این کشورها ایجاد شود، زمانبر است و به این زودی محقق نمی‌شود.

تحفیف ۱۸ درصدی ایساکو به رانندگان تاکسی

در راستای حمایت از حقوق مصرف کنندگان اولین شعبه فروشگاه مرکزی ایساکو در خیابان سعدی تهران افتتاح شد. ایکوپرس- معاون بازاریابی و فروش شرکت خدمات پس از فروش ایران‌خودرو در این باره گفت: با توجه به افزایش فروش کالاهای قاچاق و قطعات تقلبی و نامرغوب، این شرکت تصمیم گرفت علاوه بر فروشگاه‌های مجاز در سراسر کشور، فروشگاه‌های مرکزی جدیدی با هدف مبارزه با قاچاق کالا و تسهیل خرید قطعات اصلی تاسیس کند و در همین راستا اولین شعبه از این فروشگاه‌ها در خیابان سعدی تهران آغاز به کار کرد. شهرام غلامی گفت: فروش قطعات در این فروشگاه به صورت کاملا بی‌واسطه خواهد بود و با توجه به این‌که یکی دیگر از اهداف تاسیس این فروشگاه تسهیل خرید قطعات و لوازم یدکی برای رانندگان تاکسی بوده است، از این پس فروشگاه مذکور، پایلوت خرده‌فروشی لوازم مورد نیاز خودروهای تاکسی است. وی افزود: در حال حاضر نیز طرح فروش سه قلم قطعه از جمله کیت کلاچ، لنت و شمع به قیمت فروش عمده و با تخفیف ۱۸ درصدی برای دارندگان تاکسی که خودروی آن‌ها از محصولات ایران‌خودرو است در نظر گرفته شده که به صورت نقدی یا خرید با استفاده از «ایساکو کارت» انجام پذیر است. غلامی در پایان گفت: طبق برنامه‌ریزی صورت گرفته در این فروشگاه، هر ماه جشنواره فروش با تخفیف‌های ویژه در مورد قطعات مختلف برگزار خواهد شد و امیدواریم با این اقدام بیش از پیش شاهد افزایش میزان رضایت مشتریان از خدمات پس از فروش دارندگان محصولات ایران خودرو باشیم.

خدمات ایساکو به محصولات ایران خودرو دیزل

به زودی نمایندگی‌های شرکت ایساکو به محصولات ون و پیکاپ این شرکت خدمات ارایه خواهند کرد که مزیتی رقابتی برای محصولات ایجاد می‌کند.

مدیرعامل ایران‌خودرو دیزل از امضای تفاهم نامه شرکت محور خودرو، برای صادرات محصول به روسیه خبر داد و گفت: اقبال و توجه شرکت‌های خارجی از محصولات ما نویدبخش شرایط مناسب صادراتی و ایجاد تراز ارزی در ایران‌خودرو دیزل است. جواد توسلی مهر در حاشیه بازدید از بیست و دومین نمایشگاه بین المللی خودرو در شهر مشهد، با بیان اینکه ایران خودرو دیزل در راستای افزایش سهم بازار خودروهای تجاری و مسافری، برنامه‌های متنوعی را در دستورکار قرار داده، گفت: در افزایش کیفیت، توسعه و تنوع محصولات، تیراژ تولید و بازدهی در بازار سرمایه در کوتاه‌ترین زمان بیش‌ترین دستاورد رقم خورده است. وی با اشاره به سرعت شتابان ایران‌خودرو دیزل در تولید و توسعه گفت: برنامه‌هایی که دولت برای نوسازی ناوگان حمل و نقل در حوزه مسافری و تجاری دارد بیانگر ایجاد فرصت برای خودروسازان تجاری داخلی و حمایت از تولید است و باعث رونق در کسب‌وکار خودروسازان تجاری داخلی خواهد شد که در این میان ایران‌خودرو دیزل می‌تواند سهم بالایی در این نوسازی داشته باشد. توسلی مهر از مراحل نهایی انعقاد قراردادهای نوسازی ناوگان با نهادهای دولتی خبرداد و گفت: در حوزه ناوگان تجاری امسال تولید ۱۵هزار کامیون کمپرسی و کشنده هدف گذاری شده است و به این هدف خواهیم رسید. وی افزود: امسال تعداد قابل توجهی کامیونت آترین پلاس که یکی از نیازهای بازار است را تولید خواهیم کرد. وی درخصوص برنامه‌های توسعه‌ای گفت: در توسعه تکنولوژی محصولات مسافری و تجاری، حرکت به سمت تولیدات برقی هدف گذاری شده است. توسلی مهر افزود: در حوزه کشنده‌های ارزان‌قیمت داخلی برای مصارفی مانند معادن برنامه‌های مختلفی داریم و برنامه‌ریزی برای طراحی، ساخت و تولید حدود چهار کشنده را در دستورکار داریم. وی حذف دماغه کامیون واگن‌هود را از دیگر اقدامات توسعه محصول برشمرد و گفت: به زودی این محصول با گیربکس اتوماتیک روانه بازار خواهد شد که با تولید آن، بخش قابل توجهی از محصولات ایران‌خودرو دیزل از مونتاژکاری خارج خواهد شد. وی با اشاره به برنامه‌های آتی این شرکت، از ایجاد کمیته‌ای برای مذاکره با شرکای قبلی خبر داد و گفت: این موضوع در شرکت ایدم، از زیرمجموعه‌های ایران‌خودرو دیزل تصمیم‌گیری خواهد شد. مدیرعامل ایران خودرو دیزل همچنین از ارتقای کیفیت در حوزه خدمات پس از فروش خبر داد و گفت: با دستور و تاکیدات مدیرعامل گروه، در کنار افزایش تعداد نمایندگی‌های شرکت گواه از ۵۷ به ۸۰ نمایندگی، به زودی نمایندگی‌های شرکت ایساکو نیز به محصولات ون و پیکاپ این شرکت خدمات ارایه خواهند کرد که مزیتی رقابتی برای محصولات ایجاد می‌کند

سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان جویبار

نوبت اول
شناسه ۱۳۷۴۹۶۴

آگهی قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی و اراضی ساختمانهای فاقد سند رسمی

نظر به دستور مواد ۱ و ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت و ساختمانهای فاقد سند رسمی مصوب ۱۳۹۰/۰۹/۲۰ و برابر رای شماره ۱۴۰۱/۱۳۹۸ مورخ ۱۴۰۱/۰۵/۱۰ هیات مستقر در واحد ثبتی جویبار به کلاسه پرونده شماره ۱۴۰۰/۳۸۷ ماده یک قانون مذکور، تصرفات مالکانه بلامعارض متقاضی آقای ابوطالب طالبی زرین کلائی نسبت به ششدانگ یک قطعه زمین با بنای احداثی به مساحت ۱۵۴۸ مترمربع، پلاک فرعی از ۱۵ اصلی بخش ۷، خریداری شده بدون واسطه از رضا طالبی محرز گردیده است. لذا به موجب ماده ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی و ماده ۱۳ آیین‌نامه مربوطه این آگهی در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز از طریق روزنامه محلی و کثیرالانتشار در شهرها منتشر و در روستاها رای هیات الصاق تا در صورتی که اشخاص ذینفع به آرای اعلام شده اعتراض داشته باشند باید از تاریخ انتشار اولین آگهی و در روستاها از تاریخ الصاق در محل تا دو ماه اعتراض خود را به اداره ثبت محل وقوع ملک تسلیم و رسید اخذ نمایند. معترض باید ظرف یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض مبادرت به تقدیم دادخواست به دادگاه عمومی محل را ارائه نماید در غیر این صورت اداره ثبت مبادرت به صدور سند مالکیت می‌نماید و صدور سند مالکیت مانع از مراجعه متضرر به دادگاه نمی‌باشد.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۱/۰۶/۱۲ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۱/۰۶/۲۷

مرتضی قاسم‌پور، رئیس ثبت اسناد و املاک شهرستان جویبار

قوه قضائیه
سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان قائمشهر

نوبت اول
شناسه ۱۳۷۳۹۱۶

آگهی قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی حوزه ثبتی قائمشهر

نظر به دستور مواد ۱ و ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی و ساختمانهای فاقد سند رسمی مصوب ۱۳۹۰/۹/۲۰، املاک متقاضیانی که در هیات موضوع ماده یک قانون مذکور مستقر در واحد ثبتی قائم‌شهر مورد رسیدگی و تصرفات مالکانه و بلامعارض آنان محرز و رای لازم صادر گردیده جهت اطلاع عمومی به شرح ذیل آگهی می‌گردد:

▣ املاک متقاضیان واقع در قریه افرا پلاک ۱۳ اصلی بخش ۵

۲۴ فرعی به نام دولت جمهوری اسلامی ایران با نمایندگی وزارت آموزش و پرورش به شناسه ملی ۱۴۰۰۰۲۹۰۱۹۵ نسبت به ششدانگ یک قطعه زمین که در آن احداث بنا شده است به مساحت ۵۴۶۲.۱۵ مترمربع خریداری بدون واسطه از اهالی روستای افرا ملک رسمی.

لذا به موجب ماده ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی و ماده ۱۲ آئین‌نامه مربوطه این آگهی در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز از طریق این روزنامه محلی/ کثیرالانتشار در شهرها منتشر و در روستاها علاوه بر انتشار آگهی، رای هیات الصاق تا در صورتی که اشخاص ذینفع به آرای اعلام شده اعتراض داشته باشند باید از تاریخ انتشار اولین آگهی و در روستاها از تاریخ الصاق در محل تا دو ماه اعتراض خود را به اداره ثبت محل وقوع ملک تسلیم و رسید اخذ نمایند. معترض باید ظرف یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض مبادرت به تقدیم دادخواست به دادگاه عمومی محل ارائه نکند اداره ثبت مبادرت به صدور سند مالکیت می‌نماید و صدور سند مالکیت مانع از مراجعه متضرر به دادگاه نیست. بدیهی است برابر ماده ۱۳ آئین‌نامه مذکور در مورد قسمتی از املاکی که قبلا اظهارنامه ثبتی پذیرفته نشده، واحد ثبتی با رای هیات پس از تنظیم اظهارنامه حاوی تحدید حدود، مراتب را در اولین آگهی نوبتی و تحدید حدود به صورت همزمان به اطلاع عموم می‌رساند و نسبت به املاک در جریان ثبت و فاقد سابقه تحدید حدود، واحد ثبتی آگهی تحدید حدود را به صورت اختصاصی منتشر می‌نماید.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۱/۰۶/۱۲ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۱/۰۶/۲۷

یونس قصابی، کفیل اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان قائمشهر

یادداشت

موج جدید خروج نخبگان از صنعت خودرو

امیرحسن کاکایی
عضو هیات‌علمی دانشگاه علم و صنعت

امروز موضوع فرار نخبگان از کشور بر کسی پوشیده نیست و آن‌قدر موضوع عادی‌شده که اصولا برای مسئولان دیگر مهم نیست. البته شاید علت اصلی این اهمیت ندادن و مهاجرت‌های گسترده، یکی باشد؛ اوضاع خراب اقتصادی و ناامیدی از آینده. شخصا به‌عنوان کسی که عمری است برای اعتلای صنعت تلاش می‌کند، دوست ندارم از ناامیدی حرف بزنم.

اما اگر دائم چشم‌ها را روی ناکارآمدی‌ها و اشتباهات ببندیم، چه موقع قرار است مسیر را اصلاح کنیم؟ بنابراین می‌خواهم از یک خطر بزرگ‌تر که به‌زودی ما را فرامی‌گیرد، برای‌تان بگویم. البته با آرزوی اینکه این پیش‌بینی من موردتوجه مسئولان و مردم قرار بگیرد و با تلاش و تغییر سیاست‌ها، این پیش‌بینی بد، غلط از آب در آید.

چند سالی است اوضاع اقتصاد ما، اصلا خوب نیست. رشد نزدیک صفر و حتی زیرصفر مشخصه دهه گذشته بود و در ابتدای قرن جدید هم فعلا تا اینجا که خیلی بد گذشته و فقط وعده‌وعید شنیده و نمایش دیده‌ایم. از ادامه تورم وحشتناک هم می‌گذریم. در حال‌حاضر در میان تمام کسب‌وکارها و صنایع، به‌نظرم وضعیت صنعت خودرو از همه بدتر باشد. اوضاع اقتصادی برای همه خراب است. کمتر کسب‌وکار و صنعتی مانند ایران‌خودرو و سایپا، تحت قیمت‌گذاری دستوری به این روز افتاده است؛ بیش از ۱۰۰ هزار میلیارد تومان زیان رسمی و افزون بر ۱۷۰ هزار میلیارد تومان بدهی معوق. کمتر صنعتی است که در ۴ سال گذشته این تعداد تغییر مدیریتی به‌خود دیده باشد. همچنین کمتر صنعتی است که در این اوضاع‌واحوال تحریمی، استانداردهایش بالا رفته باشد. از همه بدتر این است که این صنعت امروز به‌عنوان نماد عقب‌ماندگی در کلام مسئولان تبدیل شده و مسئولان تولیدات آن را ارابه مرگ و نکبت ملی می‌نامند.

در این ۴ سال با اعمال تحریم‌های سری جدید، به‌علت کمبود بودجه و لزوم ارتقای محصولات و توان تولید، اکثرا در دو نوبت در حال کار بوده‌اند، زحمات زیادی کشیده و نتایج کمی دیده‌اند. در این دو سال، چند میز داخلی‌سازی برگزار شد؟ امسال هم که راه‌به‌راه نمایشگاه برگزار و متخصصان و دانشمندان را برای نمایش به صف می‌کنند. البته با همه این سختی‌ها در ۴ سال گذشته با همین نمایش‌ها و بعضا حرکت‌های اصیل، تعداد زیادی نخبه و محقق، جذب صنعت و مراکز تحقیقاتی و صنعتی مرتبط شدند.

اما چند اتفاق جدید در حال وقوع است که چالش‌های نخبگان، محققان و متخصصان را بیشتر می‌کند. اولا وزارت صنعت، معدن و تجارت در رفتاری کاملا خزنده، به‌دنبال افزایش تولید CKD و همچنین واردات قطعات ساخت داخل به بهانه گران بودن آنهاست. به‌عبارتی صنعت از دو طرف تحت‌فشار شدید رقابتی مضاعف قرار گرفته است. وزارتخانه به همین بسنده نکرده و تمام هم‌وغم خود را گذاشته تا واردات خودرو انجام شود. البته آنها به همین هم راضی نیستند و در حالی که دولت برای گرفتن و افزایش انواع مالیات، عوارض و بیمه، عزم خود را جزم کرده و در حال اصلاح قیمت‌های انرژی و آب و همچنین افزایش موثر تعرفه‌ها از صنعت است، آماده می‌شوند تعرفه واردات خودرو کامل را به‌شدت پایین بیاورند. البته از مشکل قطعی برق و مشکلات گاز در زمستان که نیازی نیست بگویم.

حالا همه این مشکلات را بگذارید کنار بیماری هلندی که در حال اوج‌گیری مجدد است. مسئولان در حال آماده شدن برای توافقات برجامی جدید هستند. آنها می‌دانند در بهترین شرایط هم این توافق جدید، حداکثر ۲ سال دوام می‌آورد و مطمئنا هیچ سرمایه‌گذار خارجی برای یک سرمایه‌گذاری جدی و بلندمدت وارد ایران نخواهد شد. از سوی دیگر، در حال حاضر دنیا به نفت و گاز ایران احتیاج دارد. پس چه با برجام و چه بدون آن، صادرات انرژی کشور بالا می‌رود؛ کما اینکه در این مدت بالا رفته است. اما از آن‌سو، با این بحران‌های اقتصادی حاکم بر جهان، کشورها صنعتی آمادگی ندارند در تکمیل زنجیره تحقیق و توسعه و تولید قطعات «های‌تک» به ما کمک کنند. برعکس آنها آماده هستند تا جایی که می‌توانیم از آنها کالاهای مصرفی مانند لوازم‌خانگی و خودرو بخریم. بدین‌ترتیب اگر برجام هم درست شود، همزمان می‌شود با کاهش قیمت ارز و بازشدن مرزهای واردات. نتیجه چه می‌شود؟ عود کردن بیماری هلندی.

اما این موضوع چه ربطی به سوژه این نوشتار دارد؟ وقتی درآمد نفتی بالا می‌رود و بیماری هلندی عود می‌کند، تحقیقات، فقط هزینه است. این در حالی است که در چنین شرایطی، صنعت دیگر نیاز به تحقیق و توسعه ندارد. خارجی‌ها نیاز صنعت را به‌صورت CKD و CBU عرضه می‌کنند. حتی قطعه‌سازان هم تنها با واردات قطعات نیمه‌آماده، امکان رقابت خواهند داشت. پس کلا موجی از کاهش هزینه‌های توسعه‌ای و تحقیقاتی شکل می‌گیرد.

بماند که این وسط قطعه‌سازانی هم که سال‌ها برای تولید داخلی تلاش کرده و جلوی واردات ایستاده‌اند، به سمت ورشکستگی می‌روند. اما از آن‌سو، فضا برای مهاجرت، نه‌تنها نخبگان علمی و فنی باز است، بلکه فضای جدیدی برای مهاجرت کارآفرینان و مدیران موفق فراهم می‌شود. همین کشور امارات را ببینید چگونه برای پذیرایی از این متخصصان آماده می‌شود. ترکیه هم که به‌طور سنتی به‌دنبال چنین کاری است. از آلمان و فرانسه و دیگر کشورهای اروپایی که به‌تازگی دچار کمبود متخصص شده‌اند، می‌گذریم.

پس اگر این سیاست‌ها ادامه یابد و همزمان شود با برجام جدید، قطعا موج جدیدی از مهاجرت نخبگان، آن هم از نوع دسته‌جمعی آغاز خواهد شد. امیدوارم مسئولان در این سال که نامش با تولید دانش‌بنیان و اشتغالزا، مزین شده، این هشدار را جدی بگیرند و فکری به حال این اوضاع نابسامان بکنند. البته امیدوارم به‌جای پشتیبانی از نخبگان و حل مسائل اساسی در زیست‌بوم نوآوری و خلاقیت و توسعه، مانع‌تراشی برای خروج را در برنامه‌ها نگذارند که قطعا نتیجه معکوس برای کشور خواهد داشت.

نظر کارشناسان صنعتی درباره کوچ سرمایه‌ها:

مهاجرت صنعتگران در حال افزایش است

تخصص در کنار تعهد، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر در مدیریت

فاطمه امیراحمدی
editor@smtnews.ir

مهاجرت مسئله‌ای شخصی بوده و هر فردی ممکن است برای ادامه تحصیل، کار یا زندگی به کشوری با شرایط بهتر از سرزمین خود، کوچ کند. اما زمانی این امر به پدیده‌ای اجتماعی تبدیل می‌شود که آمار مهاجران افزایش یافته و کفه ترازو به سمت نخبگان و متخصصان سنگین‌تر شود. در دوران پس از جنگ تحمیلی، مردان زیادی برای کار و کسب درآمد به کشورهای شرق آسیا مانند ژاپن مهاجرت کردند؛ همان‌گونه که امروز افغان‌های بسیار در ایران مشغول کار هستند. یا پیش از انقلاب، دانش‌آموزان برای ادامه تحصیل در دانشگاه‌های فرانسه، انگلیس و امریکا به این کشورها مهاجرت می‌کردند و بخشی از آنها، پس از پایان تحصیل برمی‌گشتند، برخی هم در این کشورها ماندگار می‌شدند. امروز با توجه به شرایط سیاسی و اقتصادی سخت کشور، افراد نخبه و متخصص که مطمئن به بازار کار در کشورهای دیگر هستند، ترجیح می‌دهند دل از سرزمین خود کنده و در سرزمینی دیگر، زندگی جدیدی را آغاز کنند. این امر فراگیر شده و در برخی بخش‌ها، کارشناسان نسبت به کمبود نیروی متخصص هشدار می‌دهند. آیا پدیده مهاجرت در حوزه صنعت هم به مرز هشدار رسیده است؟

عکس: صمت

به‌دلیل تحریم و حضور مدیران دولتی کم‌تجربه، از افراد متخصص و با مهارت حمایت نمی‌شود و صنعتگران را از تلاش، دلسرد و متمایل به مهاجرت کرده‌اند

بی‌مهری متخصصان را دلسرد کرد

مدیرعامل اتحادیه تعاونی‌های فرش دستباف، افزایش قیمت مواد اولیه، عدم‌ثبات نرخ ارز و... را موجب کاهش صادرات فرش دانسته و عنوان کرده که این مسئله سبب مهاجرت اساتید طراحی و استادکاران ماهر قالیباف به کشورهای همسایه شده است. عبداله بهرامی به ایسنا گفت: بی‌مهری‌های سال‌های اخیر نسبت به صنعت فرش، منجربه دلسردی متخصصان این حوزه و کوچ آنها شده است. اگر زمانی، رقبا تنها از طرح‌های ایرانی استفاده می‌کردند، اکنون صاحبان فن را در اختیار دارند. بنابراین با رفتن استادکاران، فرهنگ و هنر چندین هزار ساله ایرانی به رقبا هدیه می‌شود.

در بخش صنعت چاپ هم مجتبی سجاد، فعال حوزه چاپ‌ونشر از فعالیت استادکاران ایرانی در حوزه صنعت چاپ ترکیه خبر داد و به صمت گفت: پیشتاز بودن ایران در صنعت چاپ سبب شده کشورهای همسایه برای فعالیت خود در این حوزه از استادکاران ایرانی استفاده کنند و به این ترتیب، بخشی از متخصصان این حوزه به کشورهای همسایه مهاجرت کرده‌اند.

این موضوع در حوزه صنعت هم رخ داده به‌طوری‌که پیش‌تر دبیر انجمن واردکنندگان خودرو با بیان اینکه حدود ۶۸۷ فعال در حوزه واردات خودرو در کشور وجود داشت که در حال‌حاضر به ۱۴ شرکت محدود شده، به صمت گفت: برخی شرکت‌ها از بین رفتند و بعضی هم، سرمایه خود را از کشور خارج کردند و در کشورهای همسایه، تجارت خودرو می‌کنند. به‌عنوان مثال، از امارات خودرو به گرجستان می‌برند یا از آلمان خودرو خریداری می‌کنند و در بازار ترکیه به‌فروش می‌رسانند.

طی سال‌های اخیر، فعالان صنعت برای آموزش فناوری جدید، مهاجرت موقت داشته‌اند، اما در ادامه با توجه به شرایط دشوار اقتصادی کشور، ترجیح به اقامت دائم خارج از کشور گرفته‌اند.

برخی کارآفرینان نیز با پیشنهادهای مطلوبی از سوی کشورهای همسایه مواجه هستند. کشورهای حوزه خلیج‌فارس به سوی صنعتی شدن گام برداشته‌اند و از این صنعتگران دعوت به همکاری کرده‌اند. آنها با پیشنهاد، سرمایه‌گذاری از ما و کار از شما، به‌دنبال جذب استادکاران باسابقه ایرانی در کشور خود هستند.

مسائل سیاسی و اقتصادی دخیل در مهاجرت

فضل‌اله جمالو

در حال حاضر، برخی کشورهای صنعتی بدون یک سنت سرمایه‌گذاری، متخصصان موردنیاز خود را از کشورهایی مانند ایران جذب می‌کنند

اسکندر نظری از فعالان صنعت، درباره مهاجرت صنعتگران و کارآفرینان این حوزه به صمت گفت: پدیده مهاجرت همه‌گیر شده و مختص یک حوزه و بخش نیست. برخی از افراد به‌دلیل موانع سیاسی، تصمیم به مهاجرت می‌گیرند، در حالی که به لحاظ اقتصادی از وضعیت مطلوبی برخوردار هستند. افرادی هم هستند که به‌دلیل مشکلات اقتصادی و برای درآمد بیشتر با توجه به توانمندی‌ها و مهارت‌هایی که دارند، به کشور دیگری مهاجرت می‌کنند.

وی افزود: پس از انقلاب، وضعیت صنعت در کشور تغییر کرد و در برخی صنایع، ظرفیت خالی به‌وجود آمد؛ به این ترتیب، جوانان به بخش صنعت ورود کردند. این کارآفرینان پس از ۴ دهه فعالیت، امروز به میانسالی رسیده‌اند و در این برهه زمانی باید ثمره ۴ دهه فعالیت خود را ببینند، اما به‌دلیل برخی مسائل سیاسی و اقتصادی، سرمایه‌هایشان آب‌رفته و ریسک فعالیت‌شان افزایش پیدا کرده است.

نظری با بیان اینکه در چنین شرایطی، دولتمردان کار خاصی نمی‌کنند، گفت: به هر حال، مدیران کارآفرین تا حدی می‌توانند فشارها را تحمل کرده و ریسک فعالیت‌هایشان را بپذیرند. برخی شاید سرمایه خود را در حوزه دیگری مانند ساخت‌وساز وارد کنند و برخی هم تصمیم به مهاجرت می‌گیرند. این فعال صنعت ادامه داد: به‌دلیل تحریم و حضور مدیران دولتی کم‌تجربه، از تخصص و مهارت حمایت نمی‌شود و صنعتگران را از تلاش دلسرد کرده‌اند. وقتی تولیدکننده به هر راهکاری متوسل می‌شود، اما به نتیجه نمی‌رسد، راه آخر را انتخاب می‌کند و فعالیت خود را در یکی از کشورهای همسایه ادامه می‌دهد.

▣ سرمایه‌گذاری، روند مهاجرت را کُند می‌کند

نظری در پاسخ به این پرسش که در حوزه پزشکی، پدیده مهاجرت به مرز هشدار رسیده، در حوزه صنعت وضعیت چگونه است، گفت: صنعت و پزشکی بسیار با هم تفاوت دارند. در حوزه پزشکی، فرد سرمایه‌گذاری نمی‌کند. آموزش‌دیده است و در بازار کار از آموزش خودش استفاده می‌کند، اما در حوزه صنعت کارآفرین هم آموزش‌دیده و هم برای فعالیت باید سرمایه‌گذاری کند؛ از این‌رو، این سرمایه‌گذاری سختی‌های خود را دارد و سال‌ها زمان می‌برد تا به ثمر بنشیند، سرعت مهاجرت را کُند می‌کند.

وی تصریح کرد: سرمایه فرد در واحد صنعتی درگیر است و بین کارفرما و نیروی کارش، یک علاقه و الفت به‌وجود آمده؛ بنابراین صنعتگر به‌راحتی نمی‌تواند تصمیم به مهاجرت بگیرد. البته آمارها در این حوزه نسبت به سال‌های قبل، رشد کرده است.

▣ تعهد در کنار تخصص

این فعال صنعت درباره راهکار پیشنهادی برای برون‌رفت از این وضعیت، اظهار کرد: نخست دولتمردان باید در حوزه سیاست و تحریم، تصمیم منطقی بگیرند و معضل محدودیت‌های بین‌المللی را حل‌وفصل کنند. به‌سرانجام رسیدن تحریم روی اقتصاد و صنعت تاثیر مثبتی خواهد داشت.

نظری افزود: از سوی دیگر برای امور مربوط به تولید و صنعت از مدیران دولتی باتجربه استفاده شود و صرفا پایبند و متعهد بودن به خدمتگزاری، کافی نیست.

مهاجرت، اختصاص به حوزه خاصی ندارد

در ادامه فضل‌اله جمالو از کارشناسان حوزه صنعت و مدرس دانشگاه درباره پدیده مهاجرت در صنعت به صمت گفت: مهاجرت پدیده‌ای عمومی بوده و اختصاص به حوزه خاصی ندارد. برخی به‌دلیل مشکلات موجود، بدون توجه به نیازهای جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، تصمیم به مهاجرت می‌گیرند.

وی افزود: یکی از مشکلات بزرگ حوزه صنعت این است که نیروهای متخصص با هزینه و سرمایه کشور در کشورهای خارجی آموزش می‌بینند (به‌عنوان مثال در برخی صنایع، افراد زیادی از سوی کارفرماها برای گذراندن دوره‌های آموزشی به کشورهای صنعتی فرستاده شدند)، اما چون تعهدی از آنها گرفته نمی‌شود، پس از کسب مهارت‌های لازم با هزینه گزاف، امروز در کشورهایی مانند کانادا و استرالیا در حال فعالیت و درآمدزایی هستند.

این کارشناس حوزه صنعت با بیان اینکه نمی‌توان با پدیده مهاجرت، چکشی عمل کرد، ادامه داد: هر فرد مختار است، هر جایی که می‌خواهد فعالیت داشته باشد، اما در حوزه صنعت، مسئله این است که بخشی از افراد مهاجر، متخصصانی هستند که با سرمایه کشور برای آموزش مهارت‌های لازم به خارج فرستاده شده‌اند. تعهد اخلاقی حکم می‌کند، این افراد حداقل در یک بازه زمانی مشخص، دین خود را در این‌باره به صنعت سرزمین خود ادا کنند؛ بنابراین در این زمینه ضرورت دارد از افرادی که با هزینه کشور در کشوری دیگر عموما اروپایی مهارت‌آموزی می‌کنند، تعهد گرفته شود.

▣ سرمایه‌های مهاجر

جمالو با اشاره به برخی مهاجرت‌های معکوس، گفت: در برخی رشته‌های دانشگاهی، متخصصان و مدرسان در حال برگشت به کشور هستند. مهاجرت پدیده‌ای جهانی است و عموما افراد هر جا جذابیت کاری یا رفاهی وجود داشته باشد، تصمیم به رفتن می‌گیرند و نمی‌توان خیلی قضاوتی در این‌باره داشت.

وی افزود: برخی قوانین یا رویکردها، این روند را تسریع یا کند می‌کند. به‌عنوان مثال در ایران شاید در حوزه اینکه مدرس دانشگاه در صنعت هم فعالیت داشته باشد، سختگیری‌هایی شود، در حالی که در یک دانشگاه صنعتی خارج از کشور برای چنین مدرسانی که تجربه عملی دارند، فرش قرمز پهن می‌کنند. بنابراین برخی قوانین دافعه دارند و اگر به‌دنبال نگه‌داشتن نخبگان و متخصصان در کشور هستیم باید فضایی جذاب و با موقعیت‌های کاری مطلوب برای آنها فراهم کنیم.

او اظهار کرد: در حال حاضر برخی کشورهای صنعتی بدون یک سنت سرمایه‌گذاری، متخصصان موردنیاز خود را از کشورهایی مانند ایران جذب می‌کنند. به‌عنوان مثال، کانادا بدون کوچک‌ترین سرمایه‌گذاری، پزشکان خود را از تربیت‌یافتگان سایر کشورها تامین می‌کند.

کشوری مانند ایران با سرمایه‌گذاری میلیاردی، افراد را آموزش داده و به مرحله بلوغ کاری می‌رساند، اما در نهایت ثمره این آموزش را کشورهای صنعتی می‌برند.

▣ برخوردهای نامناسب

جمالو در ادامه سخنان خود به نحوه برخورد با افراد سرمایه‌گذار و متخصص در کشور اشاره کرد و گفت: در برخی جلسات، سرمایه‌گذاران و مدیران دولتی شرکت دارم و متاسفانه گاه نحوه برخورد با این افراد همچون متهم بوده و این امر به‌نوعی برای انجام فعالیت‌های صنعتی، دافعه ایجاد می‌کند.

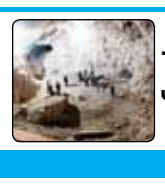
او گفت: براساس تاکید رهبر معظم انقلاب، شعار سال با تکیه بر حمایت از دانش‌بنیان‌ها تعیین شده، بیش از ۵ ماه از سال می‌گذرد، در این راستا چه حمایت‌هایی از جوانان پرانگیزه برای فعالیت در این بخش شده است؟ سیاست‌های صنعتی کشور براساس شعار سال جلو نمی‌رود و نظام بانکی در این بخش همراه با افراد متخصص جوان نیست. یک فرد، میلیاردها تومان تسهیلات دریافت می‌کند، بدون اینکه تضمینی بدهد، اما یک جوان با تلاش بسیار و ارائه انواع سند، مبلغ ناچیزی به‌عنوان وام دریافت می‌کند. برای جلوگیری از مهاجرت باید این امور اصلاح شوند.

سخن پایانی

بنابر این گزارش، مهاجرت پدیده‌ای عمومی و جهانی بوده و افراد طبق نظر شخصی خود هرجا که امکان کار و فعالیت بهتری فراهم باشد، تصمیم به کوچ می‌گیرند؛ بنابراین کشورهایی که فضای کسب‌وکار را تسهیل می‌کنند، بدون کوچک‌ترین سرمایه‌گذاری در حوزه آموزش، متخصصان را از سایر کشورها جذاب کرده و مورد بهره‌برداری قرار می‌دهند. برای جلوگیری از مهاجرت نخبگان صنعتی باید برخی قوانین اصلاح و رویکردها در حوزه مدیریت تغییر کند.

اهداف توسعه‌ای دور از دسترس

موج مهاجرت، اقتصاد ایران را نشانه گرفت

ماندن باید معنادار شود

معدنکاری بهینه با استفاده از ظرفیت دانش‌بنیان‌ها

سهم شرکت‌های دانش‌بنیان از اقتصاد کشور از ۹۰۰ هزار میلیارد ریال فراتر رفته و از سال ۱۳۹۸ تاکنون رشدی بیش از ۴۵۰ درصدی را تجربه کرده است. رشد سرمایه‌گذاری در استارت‌آپ‌ها در ۲ دهه اخیر یکی از مهم‌ترین ارکان موثر بر زیست‌بوم نوآوری و فناوری بوده است؛ روندی که می‌تواند منجر به رشد و توسعه اقتصادی شود. بر همین اساس بسیاری بسترسازی برای اکتشاف، استخراج بهینه و فرآوری با بهره‌مندی از توان فنی دانش‌بنیان‌ها را از عوامل کلیدی افزایش بهره‌وری در حوزه معدن و صنایع معدنی می‌دانند.

تبادل اطلاعات با دانش‌بنیان‌ها

رئیس هیات عامل ایمیدرو، بسترسازی برای اکتشاف، استخراج بهینه و فرآوری با بهره‌مندی از توان فنی دانش‌بنیان‌ها را از عوامل کلیدی افزایش بهره‌وری و کاهش نرخ تمام‌شده در حوزه معدن و صنایع معدنی عنوان کرد.

به گزارش روابط عمومی ایمیدرو، وجیه‌الله جعفری در رویداد جذب سرمایه در حوزه ساخت ماشین‌آلات معدنی (دموماین) که با حضور شرکت‌های دانش‌بنیان برگزار شد، بیان کرد: زمانی که به‌دنبال نرخ تمام‌شده کمتر با افزایش میزان استخراج هستیم، باید به‌دنبال بهینه کردن فرآیند استخراج باشیم.

وی افزود: شرکت‌های دانش‌بنیان می‌توانند در مسیر کاهش هزینه‌ها در اکتشاف، استخراج بهینه و فرآوری، افزایش بهره‌وری و ارتقای ایمنی موثر باشند.

معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت گفت: اکتشاف، استخراج و فرآوری، به‌عنوان شاخص‌هایی اثرگذار در حوزه معدن و صنایع معدنی اشتراک و تفاوت‌هایی دارند.

وی ادامه داد: در حوزه اکتشاف به لحاظ ریسک کاری بالا، شرایط متفاوت‌تر از بخش‌های استخراج و فرآوری است، در حالی که پذیرش ریسک برای ورود به فاز اجرا در این حوزه، گام نخست است. جعفری عنوان کرد: به‌طور قطع استفاده از فناوری موردنیاز، ماشین‌آلات و تجهیزاتی که در این فرآیند به کاهش ریسک کمک می‌کنند، از اهمیت بالایی برای توسعه بخش معدن برخوردار است.

وی با تاکید بر اینکه در اکتشافات با ریسک بالا، باید دقت در فرآیند کار افزایش یابد، گفت: اگر دارای برنامه درست و دقیق همراه با دانش فنی روز باشیم، ذخایر بیشتر و باکیفیت‌تری شناسایی و برنامه‌ها نیز در بخش بهره‌برداری دقیق‌تر دنبال می‌شود. تحقق این مهم نیازمند ایجاد فضای فکری، برای تبادل اطلاعات با دانش‌بنیان‌ها است. رئیس هیات عامل ایمیدرو تاکید کرد: اثربخشی شرکت‌های دانش‌بنیان باتوجه به فرامین رهبر معظم انقلاب مبنی بر اهمیت نقش دانش‌بنیان‌ها در اقتصاد، حمایت ایمیدرو از این حوزه را بیش از پیش کرده است.

معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت در بخش دیگری از سخنانش با اشاره به افزایش همکاری‌ها بین صنایع و مراکز علمی، اعلام کرد: با کمک دانش‌بنیان‌ها می‌توان دانش فنی در اختیار سازندگان ماشین‌آلات و تجهیزات قرار داد که این روند باعث خواهد شد ذخایر کوچک معادن، اقتصادی شود.

وی افزود: تنظیم قراردادهای خرید ماشین‌آلات با ارائه تسهیلات صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی یکی از راهکارهای توسعه‌ای است که ایمیدرو به دنبال آن است.

جعفری برگزاری رویدادهایی همچون دموماین را فرصتی برای معرفی ظرفیت دانش‌بنیان‌ها و پیوند بین صنعت و علم خواند و گفت: اعلام فراخوان جذب دانش‌بنیان‌ها و بسترسازی برای تحقق این هدف، تسهیل در فرآیند جذب سرمایه در حوزه ساخت ماشین‌آلات معدنی و توسعه اقتصادی را به همراه دارد.

وی ابراز امیدواری کرد برگزاری این رویداد، منجر به تحقق اهداف از پیش تعیین‌شده شود.

استارت‌آپ‌ها به کمک بخش معدن آمده‌اند

حسین منصوری، مدیر مرکز نوآوری معادن و صنایع معدنی ایران (ایمینو) نیز در تشریح عوامل گرایش معدنی‌ها به استارت‌آپ‌ها اظهار کرد: یکی از عمده دلایلی که موجب شده شرکت‌های معدنی به سمت استارت‌آپ‌ها حرکت کنند، کاهش عیار مواد معدنی و ذخایر سطحی است. طی سال‌های اخیر میزان کشف سنگ‌های با کیفیت بالا و قابل‌دسترس در حال کاهش است که استفاده از راه‌حل‌هایی برای اکتشاف و بهبود استخراج مواد معدنی کمیاب مانند طلا، عمر بهره‌برداری از معادن را افزایش می‌دهد. از سوی دیگر در عصر جدید می‌توان با بازیافت و استفاده دوباره از معادن و کالاها، مشکلات ناشی از کمیاب شدن مواد معدنی را به‌صورت چشمگیری کاهش داد. منصوری افزود: یکی دیگر از دلایل گرایش معدنی‌ها به استارت‌آپ‌ها به «رشد تقاضای جهانی» مربوط می‌شود. در سال‌های اخیر افزایش شهرنشینی و توسعه سریع اقتصادی در کشورهای در حال توسعه و پیشرفت‌های فناورانه، موجب افزایش تقاضا برای منابع معدنی شده و خواهد شد. «رقابت جهانی» یکی دیگر از مواردی است که شرکت‌های معدنی را به کمک گرفتن از شرکت‌های استارت‌آپی متمایل کرده است. باتوجه به پیشرفت فناوری، رقابت میان صنایع معدنی بسیار سخت‌تر از گذشته است و با این شرایط استفاده از استارت‌آپ‌ها می‌تواند شرکت‌ها را در این میدان موفق‌تر کند.

مدیر مرکز نوآوری معادن و صنایع معدنی ایران با اشاره به وجود چالش‌های بنیادین در اکوسیستم نوآوری بخش معدن و صنایع معدنی گفت: اکوسیستم نوآوری بخش معدن و صنایع معدنی با چالش‌های بسیاری روبه‌رو است که در این زمینه می‌توان به «سنتی بودن صنعت و نقش پررنگ دولت»، «اختصاص منابع مالی ناکافی»، «یارانه‌های انرژی و نظام رانتی»، «چالش‌های مدیریتی ریسک»، «چالش مالکیت فکری»، «عدم حمایت کافی نهادهای قانون‌گذار»، «دانش ناکافی و بی‌اعتمادی به اکوسیستم استارت‌آپی» و «سرعت تغییر قوانین و مجوزهای چندگانه» اشاره کرد. منصوری همچنین به سهم صادرات شرکت‌های دانش‌بنیان در اقتصاد کشورها اشاره و تاکید کرد: براساس داده‌های اعلام شده سهم صادرات محصولات فناورانه و دانش‌بنیان کشور در حال حاضر کمتر از ۷۵۰ میلیون دلار است که ۲ درصد کل صادرات غیرنفتی کشور را شامل می‌شود. از سوی دیگر سهم این بخش در تولید ناخالص ملی ۴ درصد است که انتظار می‌رود در سال ۱۴۰۱ این رقم به ۵ درصد برسد و در سال‌های آتی شاهد رشد ۱۰ درصدی سهم این بخش در تولید ناخالص داخلی باشیم. با این حال سهم شرکت‌های دانش‌بنیان از اقتصاد کشور از ۹۰۰ هزار میلیارد ریال فراتر رفته و از سال ۱۳۹۸ تاکنون رشدی بیش از ۴۵۰ درصد را تجربه کرده است.

وی با اشاره به شرکت‌های دانش‌بنیان معدنی براساس زنجیره صنعت عنوان کرد: از میان ۶۸۸۰ شرکت دانش‌بنیان ثبت شده در معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری، ۳۷۰ شرکت فعال در بخش معدن و صنایع معدنی فعالیت دارند.از این میان ۸۹ شرکت در زنجیره صنعت فولاد، ۳۶ شرکت در زنجیره مس، ۹۶ شرکت در حوزه ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات، ۴۵ شرکت در حوزه فرآوری، ۴۴ شرکت در زنجیره اکتشاف و استخراج، ۱۵ شرکت در زنجیره سرب و روی، ۲۰ شرکت در حوزه محیط زیست، ۱۰ شرکت در حوزه استحصال فلزات گرانبها و ۱۵ شرکت در سایر زمینه‌ها مشغول فعالیت هستند. منصوری با اعتقاد به اینکه اصلی‌ترین موضوعی که ایمینو می‌تواند در آن زمینه یاری‌رسان شرکت‌های دانش‌بنیان باشد، کمک به توسعه بازار آنها است، گفت: ایمینو با شناسایی دقیق چالش‌های شرکت‌های بزرگ معدنی و صنایع مرتبط و هدایت شرکت‌های دانش‌بنیان در این زمینه موجبات رفع این چالش‌ها را به‌صورت اثربخش فراهم می‌کند.

سخن پایانی

باتوجه به اهمیت نقش دانش‌بنیان‌ها در توسعه اقتصاد و بهره‌مندی معدن و صنایع معدنی از این ظرفیت، پوشش‌های جدید ریسک برای استارت‌آپ‌ها در دستور کار صندوق بیمه فعالیت‌های معدنی قرار گرفته است. براساس برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته این صندوق قصد دارد برای شرکت‌های دانش‌بنیانی که در راستای تجاری‌سازی نیازمند پوشش ریسک‌های بالا هستند، شرایط مساعدی فراهم و در این عرصه به‌صورت جدی ورود کند. به هر حال دانش‌بنیان‌ها ظرفیتی هستند که می‌توان و باید در حوزه معدن از آنها بهره برد.

اطلاعیه سازمان ملی استاندارد ایران

سازمان ملی استاندارد ایران

برمبنای مصوبات نودویکمین اجلاس شورای عالی استاندارد مورخ ۱۳۷۳/۹/۸ پنیر و سایر فرآورده های لبنی (باستثنای تولیدات سنتی) مشمول مقررات استاندارد اجباری می باشد. استاندارد ملی ایران به شماره ۲۴۵۰ تحت عنوان بستنی-ویژگی ها وروش های آزمون دریک هزاروهفتصدوهفتادودومین اجلاسیه کمیته ملی مربوطه مورد تجدید نظرششم قرارگرفته است که مراتب جهت اطلاع عموم و توجه به الزامات قانونی آگهی می گردد.

الزامات قانونی:

لذاکلیه تولید کنندگان.واردکنندگان وصادرکنندگان این فرآورده سه ماه ازتاریخ انتشارآگهی درروزنامه رسمی مهلت خواهند داشت تانسبت به رعایت استاندارد مذکوراقدام لازم را به عمل آورند.

واردات فرآورده های مشمول مقررات استانداردا جباری پس ازانقضای مهلت مقرربرحسب ضرورت واولویت بایدمنطبق بااستانداردملی و یا استانداردها وضوابط فنی معتبرومورد قبول سازمان باشد.

صادرات کالاهای صادراتی ایرانی مشمول اجرای استاندارداجباری منوط به صدورگواهی انطباق بر اساس استاندارد تعیین شده توسط کشورهدف یااستانداردهای بین المللی موردقبول طرفین ویامشخصات فنی اظهارشده توسط مراجع قانونی ویا ذیصلاح کشورهدف ویاصدورگواهی انطباق توسط سازمان ملی استاندارد ایران خواهدبود.

کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی ذیربط می توانند جهت کسب اطلاعات بیشتر در مرکز به سازمان ملی استاندارد ایران و دراستانها به ادارات کل استاندارد مراجعه نمایند.

شناسه آگهی: ۱۳۷۳۹۴۵ م الف / ۲۱۹۰ دفتر روابط عمومی سازمان ملی استاندارد ایران

آگهی مناقصه عمومی یک‌مرحله‌ای
شماره: ۵۲۴۵۱۷۳۰
نوبت دوم

شرکت فولاد خوزستان «سهامی عام»

مناقصه‌گزار: شرکت فولاد خوزستان
شرح مناقصه: عملیات اجرای نوسازی خط لوله ۲۰ اینچ انتقال آب خام فضای سبز شهرک مسکونی شرکت فولادخوزستان
نوع مناقصه: عمومی یک‌مرحله‌ای
مدت زمان: ۲۴ ماه
مهلت اعلام آمادگی: تا پایان وقت اداری روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۲۳ (با ارسال فاکس: ۰۶۱۳۲۹۰۸۱۴۷)
داوطلبان شرکت در مناقصه با مراجعه به وبسایت pim.ksc.ir، ضمن ثبت‌نام و درج کلیه اطلاعات عمومی و تکمیلی خود، مستندات و مدارک لازم خود را پیوست نمایند.
دریافت اسناد مناقصه (پس از تائید کمیته ارزیابی تامین‌کنندگان) از تاریخ ۱۴۰۱/۰۷/۰۶ به مدت دو روز در قبال واریز مبلغ ۵،۰۰۰ ریال (غیرقابل استرداد) به صورت آنلاین از طریق آدرس pim.ksc.ir (پس از ورود به سیستم با نام کاربری و رمز عبور / منوی مناقصات / عملیات / خرید اسنادتخصصی)
دریافت الکترونیک فایل اسناد تخصصی مناقصه از طریق آدرس pim.ksc.ir (پس از ورود به سیستم با نام کاربری و رمز عبور / منوی مناقصات / عملیات / اسناد تخصصی)
تاریخ تحویل پیشنهادات: روز دوشنبه مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۱۸
تاریخ گشایش پاکات پیشنهاد قیمت / فنی: روز سه‌شنبه مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۱۹
مبلغ تضمین شرکت در مناقصه: ۴،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال
نوع تضمین: ۱) ضمانتنامه معتبر بانکی ۲) چک تضمینی و یا واریز مبلغ در وجه شرکت فولاد خوزستان ۳) انجام بلوکه مالی از مطالبات شرکت‌کننده نزد فولاد خوزستان
نشانی شرکت: اهواز - کیلومتر ۱۰ جاده اهواز بندرامام، شرکت فولادخوزستان، مدیریت: خرید مواد مصرفی و اقلام عمومی
تلفن: ۰۶۱-۳۲۱۳-۶۴۶۴ - ۰۶۱-۳۲۹۰۸۱۴۷
روابط عمومی شرکت فولاد خوزستان
تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۱/۰۶/۰۸ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۱/۰۶/۱۲

«آگهی مزایده عمومی»
شماره ۰۰۹-B-۴۰۱
نوبت دوم

شرکت سنگ‌آهن گهرزمین در نظر دارد: «میزان ۱۱۰هزار متریک تن گندله سنگ‌آهن با عیار میانگین۶۵ درصد را بصورت FOB بندر عباس به صورت NOR» از طریق مزایده به فروش برساند. متقاضیان برای دریافت اسناد مزایده و اطلاع از سایر شرایط با در دست داشتن کارت ملی، معرفی‌نامه رسمی و فیش واریزی به مبلغ چهار میلیون ریال به حساب جاری شماره ۰۱۱۱۵۱۵۵۴۳۰۰۵ نزد بانک‌ملی به‌شماره شبا IR ۳۷۰۱۷۰۰۰۰۰۰۰۱۱۱۵۱۵۵۴۳۰۰۵ به نام شرکت سنگ‌آهن گهرزمین، به آدرس تهران، بلوار آفریقا، بلوار آرش غربی، پلاک۱۲، طبقه ۳ واحد فروش مراجعه نمایند. ضمنا، پیشنهادات حداکثر می‌بایست تا ساعت ۱۴:۳۰ مورخه ۱۴۰۱/۰۶/۱۴ به دبیرخانه این شرکت تحویل گردد. لازم به ذکر است تاریخ بازگشایی پاکات در ساعت ۱۵ روز دوشنبه ۱۴۰۱/۰۶/۱۴ خواهد بود.
جهت کسب اطلاعات بیشتر می‌توانید با شماره تلفن‌های ۰۲۱-۵۷۶۲۳ داخلی ۱۶۷۳ تماس حاصل فرمائید.
وبسایت: www.goharzamin.com
شرکت سنگ آهن گهرزمین

آگهی فراخوان (تجدید شده) شناسایی و ارزیابی شرکت‌ها به شماره ۱۴۰۱/۰۲/ف
شرکت سازی و صنعتی گل‌گهر

شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر (سهامی عام) در نظر دارد به منظور «بومی‌سازی اینورتر ۱۵۰ کیلووات نیروگاه خورشیدی با هدف اخذ لیسانس و انتقال تکنولوژی به کشورهای صنعتی» اقدام به شناسایی و ارزیابی شرکت های دانش بنیان واجد شرایط نماید. لذا متقاضیان می‌توانند جهت اخذ اسناد فراخوان به وبسایت این شرکت به نشانی WWW.GEG.IR بخش مناقصه و مزایده مراجعه و اسناد مذکور را دانلود نمایند و پاکت خود را که حاوی مدارک خواسته شده جهت شناسایی و ارزیابی می‌باشد، حداکثر تا تاریخ یکشنبه مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۲۰ به نشانی دفتر کمیسیون معاملات مجتمع و یا دبیرخانه دفتر مرکزی تهران تحویل نمایند. شرکت در فراخوان حاضر و ارسال پاکت هیچ‌گونه حقی جهت ارجاع کار ایجاد نمی‌نماید.
کمیسیون معاملات شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر

آگهی ابلاغ الحاقیه شماره ۱ و تمدید مهلت تحویل پاکات مناقصه عمومی شماره ۱۴۰۱/۲۷/ع
شرکت سازی و صنعتی گل‌گهر

به آگاهی کلیه شرکت‌کنندگان در جلسه بازدید از سایت جهت حضور در مناقصه با موضوع: "تأمین قسمتی از تجهیزات و اجرای خط انتقال گاز ۲۴اینچ قطعه دوم از انتهای قطعه اول کیلومتر ۵۱+۰۰۰ تا ایستگاه CGS واقع در کیلومتر ۹۴+۴۹۵ بطول تقریبی ۴۴ کیلومتر (مشتمل بر یک ایستگاه شیر اتوماتیک واقع در کیلومتر ۷۵+۵۰۰ و ایستگاه گیرنده تویک واقع در کیلومتر ۹۳+۷۰۰) بصورت PC" می‌رساند، مهلت تحویل پاکات مناقصه از تاریخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۳ به روز یکشنبه مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۲۰ موکول گردید. لذا مناقصه‌گران می‌توانند در مهلت مقرر و مطابق با دستورالعمل اعلام شده، نسبت به تحویل پاکات خود در محل دفتر کمیسیون معاملات مجتمع و یا دبیرخانه دفتر مرکزی تهران اقدام نمایند. همچنین الحاقیه شماره ۱ اسناد مناقصه از طریق وبسایت این شرکت به نشانی WWW.GEG.IR بخش مناقصه و مزایده ابلاغ گردیده و قابل دریافت می‌باشد. شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر در قبول یا رد هر یک از پیشنهادات بدون نیاز به ذکر دلیل و بدون جبران خسارت مختار می‌باشد.
کمیسیون معاملات شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر

آگهی ابلاغ الحاقیه شماره ۱ و تمدید مهلت تحویل پاکات مناقصه عمومی شماره ۱۴۰۱/۲۶/ع
شرکت سازی و صنعتی گل‌گهر

به آگاهی کلیه شرکت‌کنندگان در جلسه بازدید از سایت جهت حضور در مناقصه با موضوع: "تأمین قسمتی از تجهیزات و عملیات اجرای خط انتقال گاز ۲۴اینچ قطعه اول از کیلومتر ۰+۰۰۰ در نقطه منشعب از خط ۴۲اینچ ارسنجان-پاریز تا ایستگاه شیر واقع در کیلومتر ۵۱+۰۰۰ بطول تقریبی ۵۱ کیلومتر بصورت PC" می‌رساند، مهلت تحویل پاکات مناقصه از تاریخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۳ به روز یکشنبه مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۲۰ موکول گردید. لذا مناقصه‌گران می‌توانند در مهلت مقرر و مطابق با دستورالعمل اعلام شده، نسبت به تحویل پاکات خود در محل دفتر کمیسیون معاملات مجتمع و یا دبیرخانه دفتر مرکزی تهران اقدام نمایند. همچنین الحاقیه شماره ۱ اسناد مناقصه از طریق وبسایت این شرکت به نشانی WWW.GEG.IR بخش مناقصه و مزایده ابلاغ گردیده و قابل دریافت می‌باشد. شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر در قبول یا رد هر یک از پیشنهادات بدون نیاز به ذکر دلیل و بدون جبران خسارت مختار می‌باشد.
کمیسیون معاملات شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر

خبر

ارتقای شاخص‌های زیست‌محیطی در ذوب‌آهن

شرکت ذوب‌آهن اصفهان اقدامات و پروژه‌های محیط زیستی متعددی را در دستور کار خود قرار داده است. به گزارش روابط عمومی شرکت ذوب‌آهن اصفهان، محمدرضا طورچی، مشاور رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور در نشست با مهدی بهرامی، معاون پشتیبانی و خدمات اجتماعی و تعدادی از مدیران، سرپرستان و کارشناسان امور زیست‌محیطی ذوب‌آهن اصفهان، به تشریح اهداف و سیاست‌های سازمان محیط‌زیست کشور پرداخت و گفت: صنایع فولادی کشور به‌لحاظ نقش خود در مجموعه‌های صنعتی، خودکفایی و توسعه اقتصادی کشور از اهمیت خاصی برخوردار هستند. سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور سعی می‌کند با حذف کاغذبازی، هدایت و کمک به این صنایع در راستای تولید باکیفیت و نرخ مناسب، همزمان آلایندگی‌های این صنایع را نیز کاهش دهد. وی افزود: مسئولان سازمان محیط‌زیست با حضور در تمامی کارخانه‌های کشور و گفت‌وگو با مسئولان آنها با استفاده از توانمندی‌های این شرکت‌ها و سازمان‌های دانش‌بنیان، به بررسی و حل مشکلات زیست‌محیطی می‌پردازند.

طورچی مقدم بیان کرد: هدف و عملکرد سازمان محیط‌زیست کشور علاوه بر نظارت و هدایتگری، کمک به توسعه صنایع است. معاون پشتیبانی و خدمات اجتماعی شرکت ذوب‌آهن نیز ضمن تشریح تاریخچه شرکت و اقدامات و پروژه‌های زیست‌محیطی آن در سال‌های گذشته، عنوان کرد: این شرکت به‌عنوان نخستین تولیدکننده فولاد در ایران در راستای خط مشی زیست‌محیطی و تعهد مدیریت عالی شرکت مبنی بر حفظ و صیانت از سلامت کارکنان خود، جامعه اطراف و حفظ محیط‌زیست با صرف هزینه‌های لازم و با استقرار استانداردهای زیست‌محیطی بین‌المللی به تعریف و اجرای پروژه‌های زیست‌محیطی در قالب طرح‌های بازسازی، بهسازی و نوسازی در بخش‌های مختلف تولید اقدام کرده است. وی درباره مقوله‌های زیست‌محیطی شامل هوا، آب، پساب، پسماند و انرژی اذعان کرد: نتیجه اجرای این برنامه‌ها به ارتقای شاخص‌های زیست‌محیطی شرکت کمک شایانی می‌کند. بهرامی در پایان یادآور شد: ذوب‌آهن اصفهان از توانمندی‌های داخلی، دانش و تجربه دانش‌بنیان‌ها و فناوری‌های نو، بهره‌گیری و از هرگونه مساعدت و پیشنهاد در زمینه محیط‌زیست استقبال می‌کند.

عوامل کاهش رشد تولید فولاد در کشور بررسی شد

اهداف توسعه‌ای دور از دسترس

گروه معدن
editor@smtnews.ir

روند توسعه صنعت فولاد ایران برخلاف انتظار و باوجود برنامه‌های این صنعت مبنی بر افزایش ظرفیت و همچنین رشد تولید در ۲ سال گذشته، نزولی بوده است. علت اصلی کاهش رشد تولید فولاد در ایران بحث تامین انرژی، محدودیت در روند تامین برق و گاز و افزایش نرخ مواد اولیه و هزینه‌های جانبی تولید بوده است. امسال نیز به‌دنبال تداوم حمله نظامی روسیه به خاک اوکرا این شاهد کاهش نرخ فولاد صادراتی روسیه برای حمایت از تولیدکنندگان داخلی این کشور و در پی تاثیر منفی آن بر فروش خارجی فولاد ایران بودیم. تمام موارد یادشده اثرات منفی قابل توجهی را به صنعت فولاد ایران تحمیل و توسعه آن را با اما و اگرهای بسیاری روبه‌رو کرد.

عکس: صمت

به گزارش ایراسین، طبق آمار منتشره در ۶ ماهه نخست سال ۲۰۲۲، حدود ۹۵۰ میلیون تن فولاد در جهان تولید شد که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل ۵.۵ درصد کاهش داشته است. در بین ۱۰ کشور برتر تولیدکننده فولاد، تنها روند تولید فولاد هند افزایشی بود. میزان تولید فولاد ایران نیز در این بازه زمانی افت ۱۰.۸ درصدی را تجربه کرد. بروز جنگ و تنش در اروپای شرقی، اعمال محدودیت‌ها به‌منظور کاهش آلاینده‌های کارخانه‌های فولادسازی و کاهش ۴۰ درصدی تقاضا در بخش ساختمان چین به‌عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده و صادرکننده فولاد از علل اصلی کاهش تولید فولاد جهان بوده است. محدودیت در تامین انرژی برق و گاز نیز دلیل اصلی افت تولید فولاد ایران در نیمه نخست سال ۲۰۲۲ میلادی است.

> در صورت ادامه جنگ روسیه و اوکرا این و تاثیر آن بر اقتصاد جهان به‌ویژه اتحادیه اروپا، با کاهش صادرات فولاد ایران، مشکلی بر مشکلات فولاد افزوده خواهد شد

▣ هدف‌های غیرواقعی

حال با توجه به زمزمه‌های افزایش نرخ حامل‌های انرژی، حذف ارز ترجیحی، کاهش منابع تامین مواد اولیه که از مزیت‌های اصلی برای سرمایه‌گذاری و تولید فولاد در کشور است و همچنین با توجه به چالش‌های ساختاری حاکم بر اقتصاد کشور همچون تورم شدید، تغییر مقررات، وضع عوارض صادراتی و... تحقق اهداف تولید فولاد در افق ۱۴۰۴ مبنی بر تولید ۵۵ میلیون تن فولاد، دور از دسترس خواهد بود. تولید ۵۵ میلیون تن فولاد نیازمند حداقل ۱۶۰ میلیون تن ماده اولیه سنگ‌آهن، ۸۰ میلیون تن کنسانتره و از همه مهم‌تر تامین زیرساخت‌های لازم داخلی برای حمل‌ونقل مواد اولیه در کنار سایر نیازها همچون آب، برق، گاز و... است که تاکنون تامین نشده است. از سوی دیگر، در صورت ادامه جنگ روسیه و اوکراین و تاثیر آن بر اقتصاد جهان به‌ویژه اتحادیه اروپا، کاهش تقاضای چین، دست نیافتن به توافق برجامی غیرهسته‌ای و رفع تحریم‌های مرتبط، بی‌ثباتی سیاسی و اقتصادی در منطقه از جمله افغانستان، عراق، ترکیه، ارمنستان و جمهوری آذربایجان و تنش‌های موجود در کشورهای حاشیه خلیج‌فارس و در نتیجه احتمال کاهش صادرات فولاد، مشکلی بر مشکلات تولید فولاد افزوده خواهد شد.

▣ نگاهی به چالش‌های کلان فولادسازان

چالش‌های اصلی فولادسازان را در چند بخش می‌توان تفکیک کرد:

۱- مواد اولیه: در حال حاضر ذخایر سنگ‌آهن کشف‌شده کشور، حدود ۲۷۰۰ میلیون تن با ۱۵۰۰ میلیون تن فلز محتوی برآورد می‌شود. در افق ۲۰ ساله برای تولید ۵۵ میلیون تن فولاد باید ۱۵۰۰ میلیون تن به ذخایر موجود افزوده شود. ذخایر فعلی حداکثر پاسخگوی ۱۴ سال از نیاز کشور است. باتوجه به برنامه‌ریزی‌ها و ظرفیت‌سازی‌های انجام‌شده و کاهش ذخایر بسیاری از واحدهای تولیدکننده سنگ‌آهن، تامین مواد اولیه، مهم‌ترین و اصلی‌ترین چالش تولید فولاد محسوب می‌شود.

۲- حمل‌ونقل: امروزه در بسیاری از کشورهای تولیدکننده فولاد، حمل‌ونقل مواد اولیه فولاد در داخل با استفاده از شبکه‌های گسترده ریلی انجام می‌گیرد. این موضوع تاثیر بسزایی در اقتصادی بودن و کاهش هزینه‌های تولید دارد و کشور ما نیز از این قضیه مستثنا نیست. در برنامه جامع فولاد برای سال ۱۴۰۴ توسعه خطوط ریلی به‌میزان ۲۵ هزار کیلومتر در نظر گرفته شد که تاکنون حدود ۱۴ هزار کیلومتر عملی شده و تا رسیدن به اهداف برنامه، فاصله بسیار زیادی دارد.

۳- انرژی: در شرایط کنونی حدود ۲۵ درصد از ظرفیت‌های تولید فولاد به‌دلیل کمبود انرژی مثل برق و گاز راکد و بلااستفاده است که در صورت تامین انرژی و تسهیل در صدور مجوزها و ارائه تسهیلات به تولیدکنندگان بخش خصوصی برای ساخت نیروگاه می‌توان تا حدودی این مشکل را حل کرد.

۴- آب: به‌رغم اینکه تنها ۴ درصد از منابع آب مصرفی کشور مربوط به صنایع است، اما باتوجه به حساسیت‌های ناشی از کمبود آب و خشکسالی تصور می‌شود که صنایع به‌ویژه صنایع فولاد، مصرف‌کننده عمده آب کشور هستند، از طرفی، تاسیس واحدهای صنعتی در مناطق کم‌آب تا حدودی این موضوع را برجسته‌تر کرده است؛ تا جایی که در بسیاری از مناطق حتی از اکتشاف و بهره‌برداری معادن به‌ویژه معادن سنگ‌آهن نیز جلوگیری می‌شود، اما با هدایت سرمایه‌گذاری‌های جدید به سواحل حاشیه خلیج‌فارس و دریای عمان به‌ویژه مناطق آزاد تجاری که تسهیل در امر صادرات و واردات را نیز به‌همراه خواهد داشت، می‌توان تا حد زیادی این مشکل را حل کرد.

۵- نوسازی خطوط تولید: فرسودگی و قدیمی بودن ماشین‌آلات و تجهیزات از ابتدای تولید مواد معدنی تا انتهای خطوط تولید فولاد علاوه بر کاهش تولید و افزایش هزینه‌های سوخت، انرژی، برق و تعمیر و نگهداری در کنار آلودگی‌های زیست‌محیطی از دیگر مشکلات این بخش است.

۶- قیمت‌گذاری و بخشنامه‌های دستوری: صدور بخشنامه‌های متعدد دستوری برای تعیین نرخ و عرضه بخشی از محصولات تولیدی در بورس موجب شده تا رقابت با تولیدکنندگان جهانی و فروش محصولات با نرخ واقعی برای تولیدکنندگان امکان‌پذیر نباشد و خود موجب رانت و فساد در چرخه عرضه و تقاضا شود.

۷- انحصار در زنجیره تولید فولاد: واحدهای تولیدی بزرگ دولتی و نیمه‌دولتی کمابیش منابع اصلی تامین مواد اولیه زنجیره فولاد را با استفاده از منابع در اختیار، ارتباطات دولتی، پهنه‌های معدنی و حتی شرکت در مزایده‌ها با پیشنهادات غیرمعمول به‌انحصار خود در آورده‌اند، به‌طوری که بیشتر ظرفیت‌های تولید مواد اولیه، کنسانتره، گندله، آهن اسفنجی، شمش و مقاطع فولادی مربوط به آنها است، به‌عبارتی، امکان سرمایه‌گذاری و ظهور بخش خصوصی قدرتمند برای تکمیل زنجیره فولاد از اکتشاف به‌منظور تامین مواد اولیه تا انتهای تولید محصولات فولادی کمابیش غیرممکن شده است.

سخن پایانی

به‌طور قطع مقایسه این اعداد و فاصله بسیار زیاد آن با اهداف سند چشم‌انداز ۲۰ ساله، باتوجه به زمان و فرصت‌های ازدست‌رفته و باقیمانده برای تصمیم‌گیران، متولیان و مجریان این حوزه، جای سوال، تفکر و تامل خواهد داشت، بنابراین انتظار می‌رود وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری انجمن تولیدکنندگان فولاد و صاحب‌نظران این بخش با نگاه واقع‌بینانه و عملی و تجدیدنظر در برنامه‌ها و سیاست‌های خود و با تصمیم‌های قابل اجرا و غیرشعاری در فرصت باقیمانده از آسیب‌های احتمالی و اتلاف سرمایه‌های بیشتر جلوگیری کرده و به‌جای تعریف طرح‌ها و صدور مجوزهای جدید غیرکارشناسی و با استفاده از اهرم رانت‌های دولتی، نسبت به تکمیل ظرفیت‌ها و طرح‌های نیمه‌تمام اقدام و واحدهای تولیدی موجود به‌ویژه بخش خصوصی واقعی را برای سرمایه‌گذاری در زنجیره فولاد و نیل به اهداف تعیین‌شده از طریق کاهش مقررات، حذف امضاها و تصمیم‌های دستوری و رفع موانع تولید یاری کند.

امضای نخستین تفاهم‌نامه پردیس صنایع معدنی در خراسان رضوی با مشارکت فولاد سنگان

گام‌های استوار فولادسنگان در تحقق دانش تولید و تحول دانش‌بنیان

با مشارکت و همکاری شرکت صنایع معدنی فولاد سنگان تفاهم‌نامه اولین پردیس صنایع معدنی دانش‌بنیان در استان خراسان رضوی، با حضور معاون وزیر علوم، تحقیقات و فناوری، مسئولین استانی و معدنی شرکت فولاد سنگان امضا شد.

دکتر علی امرایی، مدیرعامل شرکت صنایع معدنی فولاد سنگان خواف، در سخنانی در نخستین رویداد تانا صنایع معدنی که در پارک علم و فناوری استان خراسان رضوی برگزار شده بود با اشاره به نامگذاری سال ۱۴۰۱ به عنوان سال تولید، دانش‌بنیان و اشتغال آفرین از سوی مقام معظم رهبری، به راهبرد کلان نقش شرکت‌های دانش‌بنیان از نگاه رهبر معظم انقلاب پرداخت و گفت: درحال حاضر تولیدات دانش‌بنیان محور توسعه اقتصادی در تمام کشورهای دنیاست ایران میان ۱۳۰ کشور دنیا از لحاظ میزان خروجی نوآوری رتبه ۴۷ را دارد که امیدواریم طی سال‌های آتی رتبه و جایگاه کشور در این بخش ارتقا یابد.

علی امرایی بیان داشت: مسیر اقتصادی کشور باید به سمت دانش‌بنیان شدن در حرکت باشد. فولاد سنگان به عنوان بزرگ‌ترین مجموعه صنایع معدنی در شمال شرق کشور خود را موظف به عملکرد همسو با حوزه دانش‌بنیان می‌داند و در این راستا از تمام ظرفیت و پتانسیل خود استفاده می‌کند و از حمایت و آمادگی کامل این شرکت برای همکاری با شرکت‌های دانش‌بنیان خبر داد.

وی افزود: مجموع اشتغال‌زایی صنایع معدنی در شهرستان خواف به صورت مستقیم و غیرمستقیم ۲۶ هزار نفر است که جامعه آماری بسیار بزرگی محسوب می‌شود. بخش اعظمی از مواد معدنی موردنیاز در کل کشور از طریق منطقه سنگان خواف تامین می‌شود.

مدیرعامل شرکت فولاد سنگان خاطرنشان کرد: در حال حاضر ارتباطات صنعت و دانشگاه از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست و ازاین‌رو دنبال چاره‌اندیشی برای بهبود وضعیت تعاملات فی‌مابین دو طرف هستیم و شرایط باید به‌گونه‌ای برقرار شود که هم صنعت‌کاران و هم فعالان حاضر در دانشگاه از برقراری ارتباط دوطرفه‌شان منفعت کافی ببرند.

وی اضافه کرد: حرکت به سمت انقلاب صنعتی نسل چهارم از مهم‌ترین مسائلی است که باید در صنعت ایران تحت بررسی و پیگیری قرار گیرد. هدایت صنایع کشور به سمت انقلاب صنعتی نسل چهارم راه دستیابی به توسعه اقتصادی کشور است.

امرایی اظهار داشت: با وقوع انقلاب صنعتی چهارم در دنیا بین ۸۵ تا ۹۰ میلیون شغل نابود خواهد شد که این شامل مشاغلی است که از سطح علمی پایینی برخوردار است.

به ازای حذف این ۸۵ تا ۹۰ میلیون شغل، شغل‌های جدیدی در دنیا ارائه خواهد شد که تنها کسانی که مسلط به علم روز در دنیا هستند، قادر به انجام آن خواهند بود.

مدیرعامل شرکت صنایع معدنی فولادسنگان بیان کرد: معدنکاری هوشمند در خصوص سهولت استخراج، اکتشاف، شناسایی ذخایر، سرعت در استخراج و اکتشاف، عدم نیاز به حضور فیزیکی افراد در این شغل و تامین ایمنی‌های لازم از فواید معدنکاری هوشمند محسوب می‌شود که آغاز آن در کشور گام بزرگی در توسعه فعالیت‌های معدنی محسوب می‌شود.

گفتنی است در پایان این مراسم در چارچوب رویداد تانا (توسعه اکوسیستم نوآوری استان) تفاهم‌نامه همکاری بین شرکت صنایع معدنی فولاد سنگان و پارک علم و فناوری استان خراسان رضوی امضا شد.

تجارت گسترش
همشهری
شنبه
۱۲ شهریور ۱۴۰۱
۶ صفر ۱۴۴۴
۳ سپتامبر ۲۰۲۲
شماره ۲۱۴۱
پیاپی ۳۴۵۹

کوچ به قصد کسب جام خوشبختی

مثبت اما اندک

رویای مهاجرت معکوس چگونه محقق می‌شود؟

همشهری ابعاد اقتصادی مهاجرت از ایران را بررسی کرد

خسارت ۶۰ میلیارد دلاری فرار مغزها

با افزایش تب‌وتاب مهاجرت افراد از ایران، بررسی ابعاد اقتصادی خروج سرمایه‌های مالی و انسانی ناشی از این پدیده، اهمیت زیادی پیدا کرده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد ابعاد اقتصادی مهاجرت منحصر به فرار مغزها نیست و بررسی آثار اقتصادی و اجتماعی پدیده مهاجرت به ایران نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. سیاست‌های مهاجرتی در کشورهای خاورمیانه طی سال‌های اخیر دچار تغییر و تحولات گسترده‌ای شده و به‌عقیده کارشناسان ایران از این قافله عقب مانده است. طی هفته‌های گذشته دولت سیاست جدیدی در راستای ورود سرمایه به کشور اتخاذ کرد که مورد نقد جدی کارشناسان و افکار عمومی واقع شد. ایران یکی از کشورهای مهم منطقه در امر مهاجرت است و آمار مهاجرت از کشور ما در برابر کشورهایی مانند افغانستان یا حتی سوریه که با مشکلات امنیتی و جنگ مواجهند، خیره‌کننده است. همشهری در این گزارش، به بررسی ابعاد اقتصادی مهاجرت افراد از ایران پرداخته است.

پاسخ مثبت مردم به مهاجرت از ایران

حدود ۳۰ درصد ایرانیان تمایل دارند در کشوری دیگر زندگی کنند. این حرفی است که محمدرضا جوادی‌یگانه، جامعه‌شناس و معاون شهردار پیشین تهران بیان می‌کند. او خرداد سال گذشته در توئیتر نوشت: براساس پیمایش وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی جامعه ایران (۴۲۶ شهر مرکز شهرستان با ۸۲۰۰۰ نمونه- ۱۳۹۵)، ۲۹.۸ درصد مردم، تمایل به زندگی در «کشوری جز ایران» دارند. همچنین محمدجواد رسایی، مشاور قائم‌مقام وزیر پیشین علوم با بیان اینکه ایران در میان کشورهای در حال توسعه رتبه اول فرار مغزها یا گردش نخبگان را دارد، گفت: خسارت فرار مغزها در سال معادل ۶۰ میلیارد دلار است. اظهارنظر بالا می‌تواند تا حد زیادی ابعاد مهاجرت در ایران را نشان دهد؛ پدیده‌ای که درباره آن اختلاف نظرات زیادی وجود دارد. برخی می‌گویند مردم ایران بسیار دنبال مهاجرت هستند و کشور ما دارای رتبه اول فرار مغزها است، اما برخی دیگر مدعی‌اند در زمینه مهاجرت نه‌تنها در رتبه‌های نخست نیستیم که از میانگین جهانی هم پایین‌تریم.

کابوس فرار سرمایه

غیر از ایران، عربستان، ترکیه، امارات و گرجستان و برخی کشورهای دیگر منطقه نیز با پدیده مهاجرت مواجهند. این موضوع سبب شد دولت‌های این کشورها سیاست‌های لازم را برای بهره‌مندی از ظرفیت مهاجران به‌کار گیرند و طی این مدت توانستند در مسیر افزایش تولید ناخالص داخلی قدم‌های مثبتی بردارند، اما متاسفانه ایران نه‌تنها کاری برای جذب مهاجران نکرد، بلکه با سیاست‌های در پیش گرفته در حال از دست دادن منابع انسانی و مالی خود است. متاسفانه میزان خروج سرمایه از ایران، بسیار نگران‌کننده شده است. خروج سرمایه در ایران خاصه در یک دهه اخیر به‌بهانه اهداف و مقاصد مختلف انجام‌شده که همگی به‌دلیل ضعف شاخص‌های سرمایه‌گذاری و عدم‌سهولت تجارت و بی‌اعتمادی به محیط اقتصاد کلان بوده است. به گزارش فارس تا سال ۱۴۰۰، طی ۱۶ سال حدود ۱۷۱ میلیارد دلار از کشور خارج شد. بررسی آمارهای اعلام‌شده ازسوی بانک مرکزی نشان می‌دهد طی ۱۶ سال منتهی به سال ۱۴۰۰ یعنی از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۹ حدود ۱۷۰ میلیارد و ۶۱۷ میلیون دلار سرمایه از کشور خارج شده که در چند سال اخیر اوج آن را در خرید و سرمایه‌گذاری مسکن در کشورهای همسایه مثل ترکیه، گرجستان و امارات توسط ایرانیان می‌بینیم.

علاوه‌بر خروج سرمایه، روند ورود سرمایه و سرمایه‌گذار به اقتصاد کشور به‌دلیل تحریم‌ها بسیار کاهش یافته و باید هزینه استهلاک پروژه‌ها را به این موضوع اضافه کنیم. از آنجا که فرار سرمایه از کشور نشانه خالی شدن ظرفیت اقتصاد برای رشد و خلق ثروت است، خروج حدودا ۱۵۸ میلیارد دلار سرمایه تبعات بسیاری برای کشور در دهه پیش رو دارد.

▣ خروج سرمایه حتی در سال‌های ثبات

به‌نظر می‌رسد خروج سرمایه در ایران جدا از دلایل قابل‌توجیه از روند غیرقابل‌توجیهی برخوردار باشد که نشان می‌دهد این امر در واقع «عادت اقتصادی» یا حتی فرهنگ اقتصادی ایرانیان شده است. بیشترین کسری حساب سرمایه طی ۱۰ سال اخیر به سال ۱۳۹۶ اختصاص دارد که ۱۹.۴ میلیارد دلار است. براساس آمارهای بین‌المللی ورود سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) ایران در سال ۲۰۲۰ نسبت به ۲۰۱۹ حدود ۱۱ درصد افت داشته است. از جمله عوامل تضعیف حساب سرمایه کشور، عدم جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و خروج سرمایه از کشور است که بخشی از خروج سرمایه هم به خرید املاک در سایر کشورهای همسایه به‌ویژه ترکیه، اختصاص دارد. ایرانیان با سهم ۱۷.۴ درصدی از تعداد املاک و مستغلات فروخته‌شده به‌خارجی‌ها در ترکیه در سال ۲۰۲۰ و کسب رتبه اول، ۷ هزار و ۱۸۹ واحد مسکونی را در این سال خریداری کرده‌اند که در مقایسه با سال ۲۰۱۹ از افزایش ۳۳ درصدی برخوردار بوده است.

تجربه‌ای قابل‌بررسی

گزارش‌های دیگری هم حاکی از آن هستند که بالاترین میزان خروج سرمایه از کشور مربوط به سال ۱۳۹۶ بوده که نزدیک به ۲۰ میلیارد دلار برآورد شده است. این داده‌ها وقتی در کنار هم قرار می‌گیرند بیانگر این موضوع هستند که حتی در سال‌های به نسبت آرام‌تر میانه دهه ۱۳۸۰ هم خروج سرمایه از کشور در جریان بوده و همه چیز در دهه ناآرام ۱۳۹۰ خلاصه نمی‌شود.

یکی از مواردی که در خروج سرمایه کمتر به‌نظر می‌آید، کنترل حساب سرمایه توسط مقامات پولی و مالی است. به‌طور مثال براساس آمار حدود ۶۲۰ صرافی مجاز ارزی در کشور در حال فعالیت هستند و در کنار آنها نیز شبکه گسترده‌ای از صرافان و دلالان غیرمجاز ارزی وجود دارند که کشور را با مخاطرات جدی روبه‌رو کرده‌اند. شاید جالب باشد که یکی از دلایل خروج زودهنگام اقتصادهای شرقی از بحران سال ۲۰۰۸ همین کنترل حساب سرمایه از طریق محدودیت در فعالیت صرافی‌ها و خروج و ورود ارز بوده که تجربه‌ای قابل‌بررسی است.

سخن پایانی

در میثاق‌نامه‌های بین‌المللی مهاجرت حقی برای همه انسان‌ها در نظر گرفته شده است. با این همه تبعات مهاجرت دولت‌های مختلف را بر آن می‌دارد که برنامه‌هایی را در راستای کنترل آن به اجرا در آورند. این برنامه‌ها بسته به شرایط کشور می‌تواند در راستای کاهش مهاجرت شهروندان به کشورهای دیگر یا جذب مهاجران خارجی باشد. به‌نظر می‌رسد در کشور ما سیاست‌های روشن یا لااقل کارآمدی در این زمینه وجود ندارد. نتیجه این می‌شود که حداقل دو مورد مهاجرت خسارت‌بار یعنی مهاجرت نخبگان و مهاجرت افرادی با سرمایه اقتصادی در مقاطعی هشدارآمیز اعلام شود. هرچند در ظاهر اینکه فردی دارایی خود را می‌فروشد تا به کشوری مانند ترکیه برود و آنجا ملک خریداری کند، تاثیر زیادی بر اقتصاد کلان کشور نمی‌گذارد، اما وقتی چنین اتفاقی فراگیر می‌شود و تعداد قابل‌توجهی از افراد طی یک ماه سرمایه به‌ظاهر خرد خود را از کشور خارج می‌کنند، باید نسبت به چنین پدیده‌ای هوشیار بود و درصدد کنترل و کاهش آن بر آمد.

آگهی مناقصه عمومی دو مرحله‌ای

نوبت دوم
شناسه ۱۲۷۵۲۱۵

شهرداری قم در نظر دارد مناقصه عمومی دو مرحله‌ای خرید ماشین آلات ذیل را مطابق با اسناد مناقصه از محل منابع داخلی با مشخصات و شرایط کلی زیر برگزار نماید.

عنوان پروژه	برآورد اولیه (ریال)	مبنای خرید	مدت قرارداد	مبلغ ضمانت‌نامه شرکت در مناقصه(ریال)	هزینه خریداسناد(ریال)
خرید یکدستگاه خودرو شاتر مطابق با اسناد مناقصه	۶۱۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰	مقطوع	۱۲ ماه	۱۸،۲۰۰،۰۰۰،۰۰۰	۲،۰۰۰،۰۰۰
خرید یکدستگاه خودرو امداد و نجات مطابق با اسناد مناقصه	۲۸۰،۸۹۰،۰۰۰،۰۰۰	مقطوع	۱۲ ماه	۱۱،۶۱۷،۸۰۰،۰۰۰	۲،۰۰۰،۰۰۰
خرید یکدستگاه خودرو درزین جرثقیل‌دارمطابق با اسناد مناقصه	۲۰۰،۱۶۵،۰۰۰،۰۰۰	مقطوع	۱۰ ماه	۱۰،۰۱۷،۳۰۰،۰۰۰	۲،۰۰۰،۰۰۰

شرایط:

-مبلغ هزینه خرید اسناد مناقصه می‌بایست به شماره حساب ۰۱۰۶۰۰۶۴۶۰۰۵۸ بانک شهر به نام درآمدهای عمومی شهرداری قم واریز گردد (هزینه خرید اسناد مناقصه غیرقابل استرداد می‌باشد)

نوع ضمانت‌نامه شرکت در مناقصه پروژه‌های فوق یک یا تلفیقی از ضمانت‌نامه‌های ذیل قابل ارائه می‌باشد:

۱-ضمانت‌نامه بانکی در وجه کارفرما (با حداقل سه ماه اعتبار)

۲-ارائه اصل فیش واریز وجه نقد به شماره حساب ۰۱۰۳۰۰۴۳۰۰۵۴ بانک شهر به نام شهرداری قم

۳-ضمانت‌نامه‌های مذکور در بندهای (الف-ب-پ-ج-چ-ح) ماده ٤ آئین‌نامه تضمین معاملات دولتی به شماره ۱۲۳٤۰۲/ت ۵۰۶۵۹ هـ مورخ ۱۳۹٤/۹/۲۲

٤-مطالبات بلوکه شده مناقصه گر از شهرداری قم

برندگان اول و دوم مناقصه هر گاه حاضر به انعقاد قرارداد نشوند سپرده آنان به ترتیب ضبط خواهد شد.

شهرداری در رد یا قبول هر یک از پیشنهادات مختار است.

آخرین مهلت خرید اسناد مناقصه پس از انتشار آگهی نوبت دوم تا پایان وقت اداری مورخ ۱٤۰۱/۰۶/۲۰، آخرین مهلت بررسی اسناد و طرح سوالات و ابهامات بصورت مکتوب توسط مناقصه گران تا پایان وقت اداری مورخ ۱٤۰۱/۰۷/۲۰، آخرین مهلت کارفرما برای پاسخ به سوالات و ابهامات مناقصه گران تا پایان وقت اداری مورخ ۱٤۰۱/۰۷/۳۰ و آخرین مهلت زمانی ارائه پاکات پیشنهاد قیمت تا پایان وقت اداری مورخ ۱٤۰۱/۰۸/۱۲ می‌باشد.

مبلغ پیشنهادی می‌بایست به ریال بوده و از حیث مبلغ مشخص، معین و بدون ابهام بوده و در پاکت لاک و مهر شده تسلیم گردد.

مناقصه گران باید یک نسخه از اسناد مناقصه را خریداری نموده و تمام صفحات آن را با قید قبولی و بدون قید و شرط، مهر و امضا نمایند و همچنین سازنده اصلی دستگاه علاوه بر معرفی نامه مندرج در صفحه ۱۶ جداول ارزیابی کیفی باید تمام صفحات اسناد فنی را با قید قبولی و بدون قید و شرط مهر و امضا نموده و به پیشنهاد خود ضمیمه نمایند. عدم انجام این مهم از جانب هر یک از مناقصه گران باعث حذف آنان از فرایند مناقصه می گردد.

به این پیمان پیش پرداخت به میزان ۲۵ درصد مبلغ اولیه قرارداد با ارائه ضمانت‌نامه معتبر از جانب فروشنده پرداخت می گردد.

به این پیمان تعدیل تعلق نمی گیرد.

کلیه پرداخت‌های کارفرما به فروشنده به ریال بوده و همچنین مطابق با قرارداد پیوست اسناد مناقصه، مابه‌التفاوت تغییرات نرخ برو پرداخت می گردد.

هزینه درج آگهی‌ها برعهده برنده مناقصه می‌باشد.

سایر اطلاعات و جزئیات در اسناد مناقصه موجود می‌باشد.

محل توزیع اسناد:

حضوری: قم-بلوار امام موسی صدر-ساختمان شهرداری مرکز-بلوک B-طبقه دوم-معاونت فنی و عمرانی شهرداری قم-اداره هماهنگی و برنامه‌ریزی امور عمرانی-شماره تماس: ۰۲۵-۳۶۱۰٤۵۸۵

غیرحضوری: مراجعه به سامانه مناقصه گران شهرداری قم به نشانی Peyman.Qom.ir و خرید اسناد به صورت الکترونیکی

توجه: مناقصه گران محترم در صورت خرید اسناد مناقصه به صورت الکترونیکی از سامانه، باید یک نسخه از آن را چاپ نموده و با قید قبولی شرایط کارفرما تمامی صفحات آنرا مهر و امضا نموده و در داخل پاکات مربوطه قرار دهند.

-محل تحویل پاکات: قم-بلوار امام موسی صدر-ساختمان شهرداری مرکز-بلوک A-طبقه ششم-اداره حراست و امور محرمانه

اداره کل ارتباطات و امور بین‌الملل شهرداری قم

آگهی موضوع ۳ قانون و ماده ۱۳ آئین‌نامه
قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی و اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی

نوبت دوم
شناسه ۱۲۵۷۲۶۱

سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
اداره کل ثبت اسناد و املاک استان مازندران

برابر کلاسه پرونده شماره ۱۳۹۹۱۱۴۴۱۰۰۱۸۰۰۰۱۱۸ و رای شماره ۱۴۰۱۶۰۳۱۰۰۱۸۰۰۳۰۵۷ هیات موضوع قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی مستقر در واحد ثبتی حوزه ثبت ملک عباس آباد تصرفات مالکانه بلامعارض آقای عبدالرحیم رکوعی به شماره شناسنامه ۲ به کدملی ۱۲۱۹۶۴۲۰۳۷ صادره از کلپایگان فرزند سیدیدالله نسبت به ششدانگ عرصه و اعیان یک قطعه زمین مشتمل بر ساختمان به مساحت نود و شش متر مربع (۹۶) متر مربع قسمتی از پلاک ۱۵۷ اصلی واقع در قریه کور کلابخش ۲ حوزه ثبت عباس آباد دارای مبایعه‌نامه عادی خریداری از نسیم خیام نکوی از محدوده مالکیت رسمی سیدموسی کور کلا هاشمی متقاضی ثبت می‌باشد. لذا به منظور اطلاع عموم مراتب در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز آگهی می‌شود در صورتی که اشخاص نسبت به صدور سند مالکیت متقاضی اعتراضی داشته باشند می‌توانند از تاریخ انتشار اولین آگهی به‌مدت دو ماه اعتراض و دادخواست خود را به مراجع قضایی تقدیم نمایند. بدیهی است در صورت انقضای مدت مذکور و عدم‌وصول اعتراض طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهدشد.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۱/۰۵/۲۹ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۱/۰۶/۱۲

ابراهیم حسین‌زاده، سرپرست ثبت اسناد و املاک عباس آباد

آگهی قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی حوزه ثبتی نوشهر

نوبت دوم
شناسه ۱۲۶۴۴۸۱

سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
اداره کل ثبت اسناد و املاک استان مازندران

نظر به دستور مواد ۱ و ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی مصوب ۱۳۹۰/۹/۲۰، املاک متقاضیانی که در هیات موضوع ماده یک قانون مذکور مستقر در واحد ثبتی نوشهر مورد رسیدگی و تصرفات مالکانه و بلامعارض آنان محرز و رای لازم صادر گردیده جهت اطلاع عموم به شرح ذیل آگهی می‌گردد.

املاک متقاضیان واقع در قریه میان‌باش رزگاه پلاک ۲۲ اصلی بخش ٤ قشلاقی

۲۲۵ فرعی آقا/خانم مهناز عطائی‌نظری فرزند کریم نسبت به ششدانگ یک قطعه زمین با بنای اعدادی (کاربری زراعی) به مساحت ۲۱۹.۵۰ مترمربع خریداری بدون واسطه/ باواسطه از ارسلان صلاحی

لذا به موجب ماده ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی و ماده ۱۳ آئین‌نامه مربوطه این آگهی در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز از طریق این روزنامه محلی/ کثیرالانتشار در شهرها منتشر و در روستاها علاوه بر انتشار آگهی، برای هیات الصاق تا در صورتی که اشخاص ذینفع به آرای اعلام شده اعتراض داشته باشند باید از تاریخ انتشار اولین آگهی و در روستاها از تاریخ الصاق در محل تا دو ماه اعتراض خود را به اداره ثبت محل وقوع ملک تسلیم و رسید اخذ نمایند. معترض باید ظرف یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض مبادرت به تقدیم دادخواست به دادگاه عمومی محل نماید و گواهی تقدیم دادخواست به اداره ثبت محل تحویل دهد که در این صورت اقدامات ثبت موکول به ارائه حکم قطعی دادگاه است و در صورتی که اعتراض در مهلت قانونی واصل نگردد یا معترض گواهی تقدیم دادخواست به دادگاه عمومی محل ارائه نکند اداره ثبت مبادرت به صدور سند مالکیت و صدور سند مالکیت مانع از مراجعه متضرر به دادگاه نیست. بدیهی است برابر ماده ۱۳ آئین‌نامه مذکور در مورد قسمتی از املاکی که قبلا اظهارنامه ثبتی پذیرفته نشده، واحد ثبتی با رای هیات پس از تنظیم اظهارنامه حاوی تحدید حدود، مراتب را در اولین آگهی نوبتی و تحدید حدود به صورت همزمان به اطلاع عموم می‌رساند و نسبت به املاک در جریان ثبت و فاقد سابقه تحدید حدود، واحد ثبتی آگهی تحدید حدود را به صورت اختصاصی منتشر می‌نماید.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۱/۰۵/۲۹ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۱/۰۶/۱۲

صفر رضوانی، رئیس اداره ثبت اسناد و املاک نوشهر

آگهی قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی حوزه ثبتی قائم‌شهر

نوبت دوم
شناسه ۱۲۶۴۵۹

قوه قضائیه
سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان قائم‌شهر

نظر به دستور مواد ۱ و ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی مصوب ۱۳۹۰/۹/۲۰، املاک متقاضیانی که در هیات موضوع ماده یک قانون مذکور مستقر در واحد ثبتی قائم‌شهر مورد رسیدگی و تصرفات مالکانه و بلامعارض آنان محرز و رای لازم صادر گردیده جهت اطلاع عموم به شرح ذیل آگهی می‌گردد:

املاک متقاضیان واقع در قریه افراکتی پلاک ۱۰ اصلی بخش ۱۶

۸۹٤ فرعی به نام خانم صدیقه حاجیان افراکتی نسبت به ششدانگ یک قطعه زمین که در آن احداث بنا شده است به مساحت ۳۸۷.۷۰ مترمربع خریداری بدون واسطه از ورات مرحوم رضا حاجیان مالک رسمی.

لذا به موجب ماده ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی و ماده ۱۳ آئین‌نامه مربوطه این آگهی در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز از طریق این روزنامه محلی/ کثیرالانتشار در شهرها منتشر و در روستاها علاوه بر انتشار آگهی، برای هیات الصاق تا در صورتی که اشخاص ذینفع به آرای اعلام شده اعتراض داشته باشند باید از تاریخ انتشار اولین آگهی و در روستاها از تاریخ الصاق در محل تا دو ماه اعتراض خو را به اداره ثبت محل وقوع ملک تسلیم و رسید اخذ نمایند. معترض باید ظرف یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض مبادرت به تقدیم دادخواست به دادگاه عمومی محل نماید و گواهی تقدیم دادخواست به اداره ثبت محل تحویل دهد که در این صورت اقدامات ثبت موکول به ارائه حکم قطعی دادگاه است و در صورتی که اعتراض در مهلت قانونی واصل نگردد یا معترض گواهی تقدیم دادخواست به دادگاه عمومی محل ارائه نکند اداره ثبت مبادرت به صدور سند مالکیت و صدور سند مالکیت مانع از مراجعه متضرر به دادگاه نیست. بدیهی است برابر ماده ۱۳ آئین‌نامه مذکور در مورد قسمتی از املاکی که قبلا اظهارنامه ثبتی پذیرفته نشده، واحد ثبتی با رای هیات پس از تنظیم اظهارنامه حاوی تحدید حدود، مراتب را در اولین آگهی نوبتی و تحدید حدود به صورت همزمان به اطلاع عموم می‌رساند و نسبت به املاک در جریان ثبت و فاقد سابقه تحدید حدود، واحد ثبتی آگهی تحدید حدود را به صورت اختصاصی منتشر می‌نماید.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۱/۰۵/۲۹ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۱/۰۶/۱۲

یونس قصابی، کفیل اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان قائم‌شهر

آگهی افراز پلاک ثبتی ۱/۱۸۷۷ واقع در بخش ۳

قوه قضائیه
سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان شاهرود

نظر به اینکه جمشید خدابخشی ملک مشاعی پلاک ثبتی ۱/۱۸۷۷ واقع در بخش ۳ طی درخواست وارده به شماره ۱٤۰۱۲۱۷۲۹۰۱۰۰۱۵۹۶۲ مورخه ۱٤۰۱/۰۶/۸ تقاضای افراز سهمی خود را باستناد قانون افراز و فروش املاک مشاع مصوب سال ۱۳۵۷/۰۸/۲۲ را از این اداره نموده و در ذیل تقاضای خود اعلام داشته که آدرس سایر خوانندگان را در اختیار ندارند و به موجب آن مراتب فوق در این روزنامه آگهی و از سایر مالکین مشاعی و ذی‌نفعان دعوت به عمل می‌آید که در ساعت ۱۰ صبح روز ۱٤۰۱/۰۷/۰٤ در این اداره و یا محل وقوع ملک حضور بهم رسانیده تا با حضور و نظارت شما عملیات افراز صورت پذیرد. عدم حضور خواندگان مانع از انجام تشریفات افراز نخواهد شد.

تاریخ انتشار: ۱٤۰۱/۰۶/۱۲

۱۶۶-سرپرست ثبت اسناد و املاک شهرستان شاهرود - حسین پور

یادداشت

جدال ناتمام با جبر جغرافیا

ملیکا انصاری
روزنامه‌نگار

«سال‌های دور از خانه» شاید بتواند تعبیر مناسبی از روزگار مهاجران باشد. افرادی که تمامی داشته‌های معنوی خود را پشت‌سر رها کرده و با تمامی دارایی‌های مالی خود، به‌سمت ساختن زندگی بهتر به کشوری دیگر رهسپار شده‌اند.

از زمانی که سن کمی داشتم، پدر و مادرم معتقد بودند که هر جا بروی، آسمان همین رنگ است و یاد گرفتیم که اگر نتوانیم در کشور خود زندگی خوبی داشته باشیم، در هیچ کشور دیگری نیز نمی‌توانیم خوشبخت باشیم.

این شعار تا سال‌ها سرلوحه زندگی بسیاری از افرادی بود که در اطراف خود می‌دیدم. آن زمان همچنان مهاجرت، مختص پسرانی بود که پدران پولدارشان، آنها را برای تحصیلات تکمیلی به کشورهای اروپایی می‌فرستاد. شوق رفتن برای ساختن زندگی جدید با کمترین امکانات، هنوز در بین مردم رخنه نکرده بود.

تحریم، تورم، محدودیت برای کاریابی، فقر، تبعیض‌های جنسیتی گسترده و آزاردهنده؛ نمی‌دانم کدام یک از این دلایل باعث شد تا در یک دهه گذشته، بخش زیادی از مردم به این نتیجه برسند که آسمان کشورهای دیگر می‌تواند خوش‌رنگ‌تر و مهربان‌تر باشد.

سر برگرداندیم و دیدیم تمامی همکلاسی‌ها و بغل‌دستی‌های دوران دبستان‌مان پس از رها کردن همه‌چیز پشت‌سر خود، راهی گوشه‌ای از جهان شدند. آنها در عکس‌های خود می‌خندند و تنها مشکل را، غم دوری از مادر می‌دانند.

مدت زمان کمی نگذشت تا هم‌دانشگاهی‌های‌مان، پس از پیدا نکردن کار مناسب و مرتبط، قصد ادامه تحصیل در کشورهای اروپایی را کردند.

دوستان پدرمان سرمایه‌های خود را به کشورهای همسایه بردند تا بتوانند در فضایی بهتر روزهای بازنشستگی خود را سپری کنند.

آنها هم رفتند و ما که ماندیم، حس بازنده‌هایی را داریم که از پرواز خوشبختی جا مانده‌ایم. به‌نظر من، بازمانده‌ها، به فردایی بهتر یا اصلاحات رنگی امیدی ندارند.

تنها چیزی که آنها را به صبر مجاب کرده، فکر کردن به سال‌هایی است که نمی‌توانند دور از خانه بمانند. برای این افراد، هیچ پول و پیشرفتی، ارزش رها کردن مادر پشت مرزهای شیشه‌ای فرودگاه را ندارد، اما از سویی دیگر برای آینده خود نگران هستند.

این زنجیره و دغدغه‌های ناتمام، نوعی پیامد جبر جغرافیایی است. جبر جغرافیایی مگر غیر این است که خاک خود را انتخاب نکرده باشی و تمامی مشکلات محل تولد، بر تو تحمیل شده باشد!

اما باید یادآوری کرد بخش زیادی از افراد چون هزینه کافی برای رفتن نداشتند، هنوز مانده‌اند.

مهاجرت هنوز هم برای جوانانی است که پدران آنها توانایی مالی، تقبل کردن هزینه‌ها را دارند، اما با این تفاوت که برخی پدران پس‌انداز یک عمر خود را فدای آینده فرزندان خود می‌کنند.

دوستمان‌مان رفتند و ما ماندیم با چراغ آرزوهایی که هر شب دانه دانه آنها را خاموش می‌کنیم. جمله معروف «سرنوشت هرکسی در دست خود اوست» به تن روزگار ما نمی‌نشیند.

هیچ‌کس دوست ندارد میان دو راهی فرودگاه امام و خانه مادر، یکی را انتخاب کند.

در دست هیچ‌کس نیست که در چه خانواده‌ای و با چه توان مالی به دنیا بیاید و حتی نمی‌تواند انتخاب کند، درگیر جبر کدام مختصات جغرافیایی شود.

سرنوشت دلار، نرخ مسکن، حداقل دستمزد و هیچ‌یک از شاخصه‌های اقتصادی و اجتماعی که تا مرز سیاهی، زندگی‌ها را کشانده، دست ما نیست.

ما که ماندیم، یاد گرفتیم تنها با شرایط خود را وفق دهیم و امید خود را به بوی قرمه‌سبزی خانه گره بزنیم. ما را چه به مهاجرت!؟ مهاجرت برای افرادی است که یا پول دارند یا دل‌کندن از خانه را بلدند؛ ما هیچ‌کدام را نداریم.

زیر و بم مهاجرت در قاب جهان بررسی شد

کوچ به قصد کسب جام خوشبختی

ترجمه و تدوین
ملیکا انصاری
editor@smtnews.ir

مهاجرت کلمه‌ای است که در سال‌های اخیر بیشتر به گوش همه آشنا شده است. مهاجرت تحصیلی، مهاجرت کاری یا حتی تن دادن به پناهندگی، انواع راه‌های کوچ کردن افراد از کشورهای خود برای داشتن زندگی بهتر است. زندگی بهتر همان هدف یا حتی شعاری است که افراد به‌ویژه مردم جهان سوم، به‌عنوان دلیل اصلی تمایل خود به مهاجرت عنوان می‌کنند، بنابراین تمامی راه‌های اصلی و فرعی مهاجرت کردن، در نهایت باید به خوشبختی منتهی شود، اما شکست برخی افراد و بازگشت آنها به مملکت خود، همچنان بخشی از تصویر مهاجرت را تیره نگه داشته است، از این‌رو می‌توان گفت حتی اگر فردی بتواند از خانواده، محل زندگی و تمام ریشه‌هایی که به آنها تعلق‌خاطر دارد، رها شود، باز هیچ تضمینی برای به‌دست آوردن خوشبختی وجود ندارد. بخش زیادی از مردم معتقدند مهاجرت برای افراد جوان که هنوز در راه زندگی تازه‌نفس هستند، راحت‌تر از سایرین است. آنها بر این باورند که جوانان، اشتیاق، انگیزه و فرصت بیشتری برای بنا کردن ریشه‌های زندگی خود در کشوری دور از خاک خود را دارند، از این‌رو بخش زیادی از جمعیت مهاجران را جوانانی تشکیل می‌دهند که از طریق مهاجرت تحصیلی، تلاش کردند تا قدم اول تغییر مسیر زندگی خود را بردارند. مهاجرت تحصیلی و دریافت پذیرش‌نامه از دانشگاه‌های معتبر جهانی، روشی قطعی‌تر و باثبات‌تر برای اقدام به مهاجرت است،بنابراین سالانه شاهد خیل عظیمی از تقاضای دانشجویان برای دریافت پذیرش از دانشگاه‌های معتبر کشورهای توسعه‌یافته هستیم. صمت در این گزارش، به بررسی مهاجرت تحصیلی دانشجویان بین‌المللی و شرایط کشورهای پذیرنده این دانشجویان پرداخته است.

شیوع ویروس کرونا، قرنطینه‌های پی‌درپی و همچنین شکل‌گیری برخی مشکلات اقتصادی، کشورهای اروپایی را بر این داشت تا سختگیرانه‌تر مهاجران را قبول کنند و دانشجویان را به‌سوی دانشگاه‌های خصوصی بفرستند. بدیهی است، هر دانشجوی بین‌المللی، می‌تواند منبع درآمد مناسبی برای دانشگاه‌ها باشد

مهاجرپذیرترین کشورها

در بین ۱۵ کشور محبوب جهان برای دانشجویان، نام‌های آشنایی به‌چشم می‌خورد. طبق تحقیقات پروژه اطلس در سال ۲۰۲۰، امریکا با دارا بودن بیش از یک میلیون دانشجوی بین‌المللی در سراسر دانشگاه‌های خود، رتبه نخست را در این جدول دارد. ایالات‌متحده‌امریکا با بیش از یک میلیون و ۷۵ هزار دانشجوی بین‌المللی، ثابت کرده مقصد اصلی و محبوب افراد در جهان برای تحصیل است، اما باوجود ارقام بالای اعلام‌شده، دانشجویان بین‌المللی در امریکا تنها ۵.۵ درصد از تمام جمعیت دانشجویان این کشور را تشکیل می‌دهند. علاقه دانشجویان به تحصیل در دانشگاه‌های امریکا، تنها برای دیروز و امروز نیست و دهه‌ها است ایالات‌متحده به‌عنوان محبوب‌ترین مقصد تحصیلی در جهان سلطنت می‌کند. در دانشگاه‌های امریکا، از تمامی ملیت‌ها می‌توانید مهاجر و دانشجو ببینید، اما دانشجویان کشورهای کره‌جنوبی، هند و چین بیشترین افراد متقاضی تحصیل در این کشور هستند. در رتبه دوم فهرست کشورهایی که بیشترین دانشجوی بین‌المللی را دارند، بریتانیا با بیش از ۵۵۰ هزار دانشجو ایستاده است. دانشجویان بین‌المللی ۲۲.۳ درصد جمعیت دانشجویان بریتانیا را تشکیل می‌دهند و چین، امریکا و هند به‌ترتیب ۳ کشور نخست متقاضی برای تحصیل در این کشور هستند. کانادا و چین به‌ترتیب با دارا بودن بیش از ۵۰۳ هزار و ۴۹۰ هزار دانشجوی بین‌المللی، در جایگاه‌های سوم و چهارم جهان ایستاده‌اند. آمار و ارقام ارائه‌شده، از تحقیقات و پژوهش‌ها در سال ۲۰۲۰ به‌دست آمده است. از آنجایی که موج درخواست برای اپلای و تحصیل در کشورهای خارجی در چند سال اخیر، باوجود شیوع ویروس کرونا رشد صعودی داشته، به‌نظر می‌رسد این اعداد، در حال حاضر، بیشتر باشند. آلمان یکی دیگر از کشورهایی است که موج مهاجرت و اشتیاق به تحصیل در این کشور طی سال‌های اخیر افزایش داشته است. آلمان در جایگاه هشتم پذیرش دانشجوی بین‌المللی ایستاده و نزدیک ۱۲ درصد از جمعیت دانشجویان دانشگاه‌های این کشور، از ملیت‌های دیگر هستند. چین، هند، سوریه، ایران و به‌طور کلی کشورهای خاورمیانه بیشترین رغبت را برای ورود به دانشگاه‌های کشور آلمان دارند.

سرمایه‌های بادآورده

در دهه‌های گذشته، هرچه تقاضا برای مهاجرت افراد به کشورهای توسعه‌یافته اروپایی و امریکایی بیشتر شد، دولتمردان این کشورها، شرایط را برای ورود متقاضیان سخت‌تر کردند. ماراتن سنگینی میان دانشجویان برای دریافت پذیرش از دانشگاه‌های معتبر دولتی کشورهای اروپایی و امریکایی شکل گرفت و به‌همین منظور، شاهد تغییرات زیادی طی چند سال اخیر در روند پذیرش‌ها و همچنین قوانین مهاجرت افراد به کشورها بودیم. یکی از مهم‌ترین این تغییرات، کاهش سهمیه‌های دانشگاه‌های دولتی کشورهای اروپایی و سوق دادن دانشجویان به ثبت‌نام در دانشگاه‌های خصوصی با هزینه‌های بسیار بالا بود. این اتفاق را به‌طور واضح در دانشگاه‌های کشور ایتالیا شاهد بودیم. ایتالیا همواره به‌عنوان یکی از کشورهای مهاجرپذیر با فرهنگی خونگرم شناخته می‌شود. این کشور به نسبت سایر کشورهای اروپایی، هزینه زندگی کمتری را می‌طلبد و دانشگاه‌های آن، به‌سهولت بیشتری دانشجویان بین‌المللی را می‌پذیرند، بنابراین همواره درخواست‌های زیادی به‌سمت دانشگاه‌های دولتی ایتالیا برای تحصیل ارسال می‌شوند.

در سال‌های اخیر، تغییراتی جدی در روند پذیرش دانشگاه‌های این کشور شکل گرفت و آن محدود شدن برنامه‌های درسی دانشگاه‌های دولتی برای دانشجویان بین‌المللی بود. بیشتر ترم‌های درسی ارائه‌شده برای دانشجویانی که متقاضی تحصیل در این کشور هستند، برای دانشگاه‌های خصوصی و آزاد است و هر ترم تحصیلی (با مدت زمان ۳ ماه) در این نوع دانشگاه‌ها، هزینه‌ای میان ۱۰ الی ۲۰ هزار یورو را می‌طلبد.

رقم شهریه برای هر رشته و مقطع تحصیلی، متفاوت است و هنر، جزو گران‌ترین رشته‌ها در این کشور محسوب می‌شود. این شرایط در حالی است که برای تحصیل در دانشگاه‌های دولتی کشور ایتالیا، باید هزینه‌ای حدود یک‌دهم دانشگاه‌های خصوصی را بپردازید.

کرونا و تغییر سیاست‌های آموزشی

با انداختن نیم‌نگاهی به سایت‌های دانشگاه‌های بین‌المللی معتبر و پرمتقاضی اروپایی مانند دانشگاه هنر فلورانس ایتالیا یا دانشگاه هنر برمن آلمان و مقایسه آنها با سایر دانشگاه‌های خصوصی، تغییرات ایجادشده در چند سال گذشته را خواهیم دید، نه‌تنها باز شدن درهای دانشگاه‌های خصوصی به روی متقاضیان تحصیل در کشورهای اروپایی، بلکه برقراری ترم‌های درسی در کشورهایی که تا پیش از این تقاضای چندانی برای تحصیل در این کشورها وجود نداشت، از دیگر تغییرات مهم به‌شمار می‌رود، همچنین برگزاری دوره‌های آنلاین با اعطای مدارک معتبر بین‌المللی نیز از دیگر اتفاقات رخداده، طی چند سال اخیر است، اما این دوره‌ها با تقاضای چندان زیادی به‌ویژه از سوی دانشجویان آسیایی مواجه نشدند. مهم‌ترین دلیل آن هم، آنلاین بودن این دوره‌ها بود. افراد به‌طور معمول قصد دارند تا از طریق پذیرش دانشگاه، بتوانند در کشور موردنظر حضور داشته و دنبال فرصت شغلی یا ساختن پایه‌های زندگی جدید باشند، بنابراین صرف هزینه برای دوره‌های آنلاین، جذابیت زیادی برای آنها نداشت. شاید بتوان گفت شیوع ویروس کرونا، قرنطینه‌های پی‌درپی و همچنین شکل‌گیری برخی مشکلات اقتصادی، کشورهای اروپایی را بر این داشت تا سختگیرانه‌تر، مهاجران را قبول کنند و دانشجویان را به‌سوی دانشگاه‌های خصوصی بفرستند. بدیهی است، هر دانشجوی بین‌المللی، می‌تواند منبع درآمد مناسبی برای دانشگاه‌ها باشد، همچنین این دانشجویان حاضر هستند کارهای پاره‌وقت یا مشاغلی با کمترین حقوق را برای شروع بپذیرند، بنابراین دانشجویان بین‌المللی،بیشتر نیروی کار ارزان برای کشور مقصد نیز محسوب می‌شوند.

> انتخاب کشوری که کمترین مقاومت را در پذیرش نیروی بین‌المللی در جایگاه‌های شغلی داشته باشد، از مهم‌ترین اقدامات مهاجران است

تغییر ویزای تحصیلی به ویزای کاری

همان‌طور که پیش‌تر گفته شد، بسیاری از افراد، تحصیل در کشورهای مقصد را به‌عنوان قدم نخست مهاجرت در نظر می‌گیرند، به‌همین دلیل، برای دانشجویان مهم است که کدام کشورها برای آنها مجوز کار پس از تحصیل را صادر می‌کنند. بیشتر کشورها به دانشجویان بین‌المللی فرصتی حدود ۳ ماهه تا نهایت ۲ ساله را در اختیار دانشجویان قرار می‌دهند تا بتوانند شغل مناسبی پیدا کنند، پس از آن، ویزای دانشجویان، به ویزای کاری تغییر می‌یابد. کره‌جنوبی، از جمله کشورهایی است که به دانشجویان هیچ فرصتی برای جست‌وجوی کار نمی‌دهد و دانشجویان باید در زمان تحصیل خود، کار پیدا کنند. در بین تمام کشورها، استرالیا به‌عنوان کشوری که فرصت‌های زیادی را برای دانشجویان بین‌المللی فراهم می‌کند، شناخته می‌شود. این کشور در صدر لیست ایجاد شغل برای دانشجویان بین‌المللی ایستاده است و در این حوزه، کشوری به نسبت امن و محبوب برای دانشجویان به‌شمار می‌رود.

به‌گزارش statista.com نیوزیلند، بریتانیا و امریکا به‌ترتیب جایگاه‌های دوم تا چهارم وجود کار برای دانشجویان بین‌المللی را به خود اختصاص داده‌اند. در چند سال اخیر، حجم درخواست‌ها برای تحصیل در کشورهای اروپایی شیب صعودی چشمگیری داشته و همین موضوع سبب شده فرصت شغلی موجود در این کشور و میزان پذیرش دانشجویان بین‌المللی در جایگاه‌های شغلی مناسب، از دغدغه‌های اصلی متقاضیان باشد.

فرصت‌های شغلی برای مهاجران

بحث کار برای دانشجویان خارجی، تقسیم به ۲ بخش می‌شود: کار هنگام تحصیل و کار پس از اتمام تحصیل. پس از اتمام تحصیل، براساس مولفه‌هایی مانند فرهنگ و ظرفیت‌های اقتصادی، فرصت‌های شغلی برای افراد متفاوت است، همچنین نمی‌توان نادیده گرفت که ملیت دانشجویان خارجی همواره در پذیرش آنها برای فرصت‌های شغلی حائزاهمیت است. این یک واقعیت است که برای برخی ملیت‌ها، کار مناسب، سخت‌تر از سایر ملیت‌ها در کشورهای اروپایی پیدا می‌شود. هرچه کشور اصلی افراد، بیشتر درگیر جنگ و ناامنی‌های مختلف اقتصادی و فرهنگی باشد، احتمال آنکه در بدو ورود به کشور دوم بتوانند شغل مناسب پیدا کنند، کمتر است. در سال‌های اخیر با شکل‌گیری جنگ‌ها و ناامنی‌های مختلف در منطقه خاورمیانه، مهاجرت از این کشورها بیشتر شده است. کارفرمایان اروپایی به افرادی مانند مهاجران سوری، به دید افراد نخبه یا متخصص نگاه نمی‌کنند، به‌همین دلیل، این دست از مهاجران باید سال‌ها تلاش کنند تا بتوانند شایستگی خود را برای مشاغل موردنظر خود ثابت کنند.

نژادپرستی و نگاه از بالا به پایین، یکی از مشکلاتی است که برخی دانشجویان بین‌المللی و مهاجران، طی تحقیقات مختلف به آن اذعان داشته‌اند. «خارجی بودن» پسوندی است که هیچ‌گاه از پیشانی مهاجران برداشته نمی‌شود و هرچه کشور دوم، فرهنگی خشک‌تر و نژادپرستانه‌تر داشته باشد، زندگی در آنجا برای افراد سخت‌تر است. این فرهنگ به‌طور مستقیم بر روند کاریابی افراد تاثیرگذار است. بعضی از شرکت‌ها، محدودیت‌های جدی برای بکارگیری نیروهای بین‌المللی دارند و در ساختار سازمانی خود، افراد را پیش از پذیرش، از فیلترهای سنگین رد می‌کنند. بدیهی است، دانشجویان پس از اتمام تحصیل خود، شانسی برای راهیابی به این شرکت‌ها ندارند، بنابراین انتخاب کشوری که کمترین مقاومت را در پذیرش نیروی بین‌المللی داشته باشد، از مهم‌ترین اقدامات است.

شرایط کار دانشجویی

همان‌طور که پیش‌تر گفته شد، برای دانشجویان مهاجر، کار هنگام تحصیل اهمیت دارد. بیشتر کشورها به دانشجویان اجازه کار هنگام تحصیل می‌دهند، هرچند مدت زمان کار مجاز برای دانشجویان، بسته به مقطع تحصیلی آنها مختلف و محدود است. برخی کشورها برای دانشجویان دوره کارشناسی، ۲۰ ساعت کار در هفته را مجاز می‌دانند و برای دانشجویان کارشناسی‌ارشد این مدت زمان را به ۳۰ ساعت رسانده‌اند. اعداد عنوان‌شده برای دانشجویان بین‌المللی است که از کشورهای خارج از اتحادیه اروپا، وارد کشورهای اروپایی برای تحصیل شده‌اند، اما برخی کشورها مانند آلمان تفاوت چندانی برای مدت زمان کار میان مقطع‌های مختلف تحصیلی قائل نیست و اجازه کار دانشجویی در این کشور برای دانشجویان ایرانی و دیگر اعضای کشورهای غیراتحادیه اروپا، شامل ۱۲۰ روز کار تمام‌وقت یا به‌عبارتی روزی ۸ ساعت کار است. ناظر کتابخانه، دستیار آموزشی و نیروی کار برای برخی کارهای اداری، از جمله فرصت‌های شغلی درون‌دانشگاهی است که می‌تواند در اختیار دانشجویان، هنگام دوران تحصیل قرار گیرد و مشغول به کار در دانشگاه شوند. برای مشاغل پاره‌وقت خارج از دانشگاه هم برای دانشجویان بین‌المللی، می‌توان به شغل‌هایی مانند صندوقدار، متصدی رستوران، پیک و ... اشاره کرد. در سال ۲۰۲۱، حداقل حقوق در اتحادیه اروپا نزدیک به ۱۰ یورو در هر ساعت بود و هر دانشجوی بین‌المللی می‌توانست با انجام کار هنگام تحصیل خود، میزانی حدود ۴۵۰ تا ۵۰۰ یورو به‌طور ماهانه درآمد داشته باشد. در پایان نیز، شایان ذکر است چون شغل اصلی دانشجویان تحصیل است، لازم نیست برای درآمدهای کارهای پاره‌وقت خود مالیات بپردازند.

سخن پایانی

به‌گزارش worldpopulationreview.com در سال ۲۰۲۰، ۱۰ کشوری که در جهان بیشترین مهاجر را داشتند، به‌ترتیب هند (۱۸ میلیون نفر)، مکزیک، روسیه، چین، سوریه (۹ میلیون نفر)، بنگلادش، پاکستان، اوکراین، فیلیپین و افغانستان بودند. بخش زیادی از این کشورها در حوزه آسیا قرار دارند و میل به زندگی بهتر، مردم این کشورها را به‌سمت اروپا و امریکا رهسپار کرده است. نمی‌توان گفت تمام مهاجران با موفقیت توانستند زندگی شیرینی برای خود بسازند، همچنین نمی‌توان گفت مهاجرت رویای پوچی است که در سر جوان‌ها افتاده و تنها برای آنها زیان به‌همراه دارد. با افزایش مهاجرت در تمامی نقاط مختلف جهان، شکل‌گیری شرکت‌های چندملیتی افزایش یافته و فرهنگ‌ها بیشتر به‌سمت مهمان‌نوازی و پذیرایی از مهاجران سوق پیدا کرده‌اند، اما نباید بخش تاریک پیامدهای منفی مهاجرت مانند افزایش جرم را نیز از خاطر برد. به‌دلیل وجهه‌های مثبت و منفی متعدد مهاجرت، هنوز نمی‌توان به‌طور قطعی بله یا خیر به این پدیده مهم اقتصادی-اجتماعی گفت؛ اما آنچه مبرهن است، نیاز انسان‌ها است که افراد را مجبور به باز کردن هر دری می‌کند.

پیامدهای اقتصادی مهاجرت در کشورهای OECD بررسی شد

مثبت اما اندک

آثار اقتصادی مهاجرت تاکنون بارها موردمطالعه قرارگرفته، اما همچنان برداشت‌های متفاوتی از آن می‌شود که به نوبه خود می‌تواند به عدم‌تمایل به مهاجرت منجر شود. شاید در نگاه اول این موضوع چندان اهمیتی نداشته باشد، اما هنگامی که بدانیم این قبیل دیدگاه‌ها، تلاش‌های زیادی را که در زمینه تطبیق سیاست‌های مهاجرت با شرایط پیش‌روی کشورهای گوناگون از نظر اقتصادی، جمعیتی و سیاستی، به خطر انداخته، متوجه می‌شویم که باید پیامدهای اقتصادی مهاجرت را اندکی جدی‌تر بگیریم. آنچه مسلم است، مهاجرت بر ویژگی‌های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی یک کشور تاثیر می‌گذارد، برخی از این اثرات، مثبت و برخی دیگر، منفی هستند. صمت به پژوهش انجام‌شده درباره پیامدهای اقتصادی مهاجرت در کشورهای OECD پرداخته است.

گروه گزارش
editor@smtnews.ir

آثار اقتصادی مهاجرت تاکنون بارها موردمطالعه قرار گرفته، اما همچنان برداشت‌های متفاوتی از آن می‌شود که به نوبه خود می‌تواند به عدم‌تمایل به مهاجرت منجر شود

تاثیر هزینه-فایده بر مهاجرت

مطالعات موردی انجام‌شده درباره کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، اطلاعات قابل‌توجهی را در اختیار می‌گذارد. سازمان همکاری اقتصادی و توسعه در سال ۱۹۴۸ با عنوان سازمان همکاری اقتصادی اروپا به‌منظور اجرای طرح بازسازی کشورهای اروپایی بعد از جنگ جهانی دوم تاسیس شد. ایده شکل‌گیری آن هم از سوی ایالات متحده امریکا و با هدف بازسازی اروپا بعد از جنگ و نیز مبارزه با کمونیسم مطرح شده بود. به‌طور کلی، بررسی پدیده مهاجرت به لحاظ اقتصادی، دارای یک بحث اصلی است. درباره پژوهش حاضر به این پرسش پاسخ داده شده که «با توجه به شیوه مرسوم در علم اقتصاد، یعنی تحلیل هزینه-فایده، آیا مهاجرت یک منفعت برای کشورهای مقصد به‌شمار می‌رود یا تنها باری است اضافی بر دوش اقتصاد این کشورها». در این پژوهش برای پاسخ به این پرسش، نگاهی به ۳ اثر عمده مهاجرت؛ یعنی بازار نیروی کار، گرایش عمومی و رشد اقتصادی، در ۳ منطقه گوناگون یعنی اروپا، امریکا و استرالیا شده و عوامل گوناگون در این کشورها بررسی شده‌اند.

سهمی بالا از بازار کار

طی ۱۰ سال گذشته، از نظر اشتغال در بازار نیروی کار، ۴۷ درصد نیروی کار در امریکا و ۷۰ درصد در اروپا را مهاجران به خود اختصاص داده‌اند. در میان، کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، تنها بخش کوچکی از این نیروی کار از کانال‌های مدیریت‌شده مهاجرت نیروی کار، وارد شده‌اند که این میزان به نوبه خود، نمایانگر قسمتی از کل ورود و خروج افراد به کشورهای عضو این سازمان است. مابقی این نیروی کار از سایر روش‌های موجود از جمله مهاجرت خانوادگی، بشردوستانه و آزادانه به این کشورها عرضه شده است. وضعیت تحصیلات مهاجران به طرز قابل توجهی با یکدیگر متفاوت است. دقیقا مشابه رابطه میان افراد بومی جوان و پیر در هر کشور، مهاجران جوان به‌طور کلی باسوادتر از مهاجرانی هستند که در شرف بازنشستگی‌اند. چنین نسبتی درباره مهاجرانی که به بازار کار وارد می‌شوند، صدق می‌کند. به عبارت دیگر، بیش از یک‌سوم این افراد به‌طور متوسط تحصیلات عالی دانشگاهی دارند. در همین حال، یک‌سوم از همین مهاجران، مقطع دبیرستان را به پایان نرسانده‌اند. به‌عنوان مثال، از ابتدای سال ۲۰۰۰ میلادی، مهاجران واردشده به کانادا، ۳۱ درصد از نیروی کار تحصیلکرده در این کشور را به خود اختصاص داده‌اند. این رقم برای کشور امریکا و کشورهای حوزه اروپا به ترتیب ۲۱ و ۱۴ درصد است.

هر چند نیاز به نیروی کار به‌طور مستقیم عامل اصلی مهاجرت قلمداد نمی‌شود، با این وجود مهاجران در بخش‌های پویای اقتصاد از نقش قابل‌توجهی برخوردارند به‌طوری که افرادی که به تازگی به ایالات متحده امریکا مهاجرت کرده‌اند، رقمی معادل ۲۲ درصد از کل ورودی‌های بازار کار به‌ویژه در شغل‌های خاص و رو به گسترش را به خود اختصاص داده‌اند. همین افراد، بیش از ۱۵ درصد چنین شغل‌هایی را در اروپا از آن خود کرده‌اند. اما شاید از خود بپرسید این مشاغل دهان‌پرکن کدامند؟ اگر نگاهی به فهرست این شغل‌ها بیندازیم، متوجه خواهیم شد که بخش قابل‌توجهی از مشاغل مرتبط با بهداشت و پزشکی و نیز شغل‌های رده بالا در علوم، صنعت، مهندسی و ریاضیات متعلق به مهاجران تازه‌وارد به اروپا و امریکاست. اما این آمار خوب، روی دیگری هم دارد؛ یعنی از سمتی دیگر، مهاجران حدود یک‌چهارم از شغل‌های رده پایین را در اروپا و امریکا اشغال کرده‌اند. البته عدد دقیق برای اروپا ۲۴ درصد و برای امریکا ۲۸ درصد است.

در نگاهی دقیق‌تر به اروپا متوجه می‌شویم، مشاغلی که این قبیل مهاجران به آنها مشغولند، عبارتند از: کارهای خدماتی و یدی، کارگری، کار با ماشین‌آلات گوناگون و فعالیت در خطوط مونتاژ. در همین حال، کار در فرآیند تولید، نصب، تعمیر و نگهداری، اصلی‌ترین مقاصد شغلی چنین مهاجرانی در امریکا به‌شمار می‌روند. در تمامی این حوزه‌ها، مهاجران درواقع آن قبیل شغل‌هایی را تقاضا می‌کنند که نیروی کار داخلی آن کشور تمایل کمتری به اشتغال در آنها دارند یا چشم‌انداز کاری چندان موفقیت‌آمیزی برای آنها متصور نیستند. از سوی دیگر، به‌دنبال گسترش حوزه سیاسی یورو در سال‌های ۲۰۰۴ و ۲۰۰۷ و نیز به لطف مهاجرت بیشتر، میزان تحرک نیروی کار در این منطقه به‌شدت افزایش یافت. این دو عامل در نهایت به تعدیل ظرفیت بازار نیروی کار کمک شایانی کردند. برآوردهای اخیر حاکی از آن است که تقریبا ۲۵ درصد شوک‌های سالانه بازار نیروی کار نامتقارن که با فواصل زمانی گوناگون و نیز شدت‌های متفاوت در سراسر کشورهای این حوزه رخ می‌دهند، به‌دلیل وجود نیروی کار مهاجر جذب و خنثی شده است.

تاثیر در پرداخت‌های مالی

کارهای اخیر درباره اثرات مالی مهاجرت برای تمامی کشورهای اروپایی عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه و نیز استرالیا، امریکا و کانادا، ابزارهای تحلیلی و مقایسه‌ای جدیدی را برای ما فراهم می‌آورند. این مطالعات نشان می‌دهند تاثیر امواج انباشتی مهاجرت که در ۵۰ سال گذشته در این کشورها ایجاد شده، تقریبا نزدیک به صفر است و به‌ندرت از ۰/۵ درصد تولید ناخالص داخلی این کشورها تجاوز می‌کند. با این حال، بیشترین تاثیرپذیری از پدیده مهاجرت به سوئیس و لوکزامبورگ مربوط می‌شود که مهاجران توانسته‌اند، منفعت خالصی معادل ۲ درصد تولید ناخالص داخلی این دو کشور را برای کل جامعه ایجاد کنند.

بنابراین با توجه به یافته‌های این مطالعات، مهاجران، نه باری بر دوش اجتماع هستند و نه‌چندان تاثیر فوق‌العاده‌ای بر بهبود جامعه می‌گذارند. در اغلب کشورها، به جز آنهایی که بخش بزرگی از مهاجران‌شان را میانسالان تشکیل می‌دهند، افراد مهاجر سهم بیشتری در پرداخت‌های مالیاتی و دیگر هزینه‌های اجتماعی دارند. این رقم مشارکت در مقایسه با منافع فردی که این افراد دریافت می‌کنند، بسیار بالاتر است. این بدین معنی است که مهاجران به تامین مالی زیرساخت‌های عمومی کمک شایانی می‌کنند، هرچند به صورت پیش‌فرض تصور می‌شود آنها نسبت به مردم بومی کشورها سهم کمتری در هزینه‌های مربوط به این امور دارند.

به‌عبارت دیگر، برخلاف باور عموم، مهاجران کم‌سوادتر، در مقایسه با همتایان بومی خود در کشور مقصد، حتی سهم بیشتری در این زمینه دارند. در مواردی نیز که مهاجران پرداخت‌های اجتماعی پایین‌تری دارند، این موضوع از وابستگی بیشتر به منافع اجتماعی ناشی نمی‌شود، بلکه ناظر بر این واقعیت است که این قبیل مهاجران درآمد پایین‌تری دارند و طبیعتا مالیات کمتری می‌پردازند.

تفاوت در میزان پرداختی خانوارهای مهاجران، بین کشورهای گوناگون به‌دلیل نوع و ماهیت نظام‌های مالیات و منافع اجتماعی پدید می‌آیند. عامل دیگری که در این زمینه اثرگذار است، ترکیب جمعیتی مهاجران به لحاظ سنی و طبقه‌بندی نوع مهاجران‌شان است.

در کشورهایی که بخش بزرگی از جمعیت مهاجرشان را نیروهای کار تشکیل می‌دهند، در مقایسه با کشورهای دارای پناهندگان سیاسی، مهاجران از موقعیت مالیاتی بهتری برخوردارند. اساسا نیروی کار نسبت به سایر مهاجران تمایل بیشتری به کمک در زمینه منافع اجتماعی دارند. البته بیشتر این نسبت‌ها در بلندمدت، همگرا شده و عملا تفاوت محسوسی بین آنها مشاهده نمی‌شود.

از سوی دیگر، موقعیت مالی مهاجران؛ یعنی تفاوت میزان عواید و پرداختی‌های اجتماعی‌شان، به‌طور کلی در کشورهای مهاجرپذیر بسیار پایین‌تر است، به‌ویژه اگر این کشورها اخیرا مهاجرتی در زمینه نیروی کار را تجربه نکرده باشند.

اشتغال، به‌ویژه در کشورهایی که از وضعیت رفاهی بالاتری برخوردارند، تنها عامل مهم تعیین‌کننده مشارکت مهاجران در پرداخت‌های عمومی است؛ بنابراین افزایش نرخ اشتغال مهاجران نسبت به مردم بومی می‌تواند میزان دریافتی‌های مالیاتی را برای دولت، در کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه به ویژه بلژیک، فرانسه و سوئد افزایش دهد. در صورت تحقق این امر، مهاجران در کشورهای یادشده، تاثیری بالاتر از ۰/۵ درصد یادشده خواهند داشت.

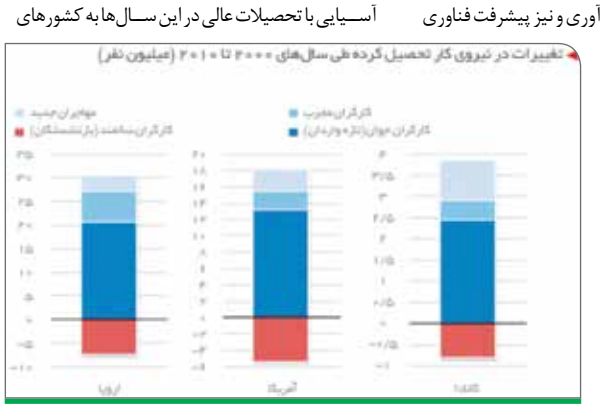
همچنین مهاجران خواهند توانست به آرزوهایی که به خاطر آنها اقدام به مهاجرت کرده‌اند، جامه عمل بپوشانند. به‌عنوان مثال، بیشتر مهاجران، برای دریافت خدمات تامین اجتماعی، مهاجرت نمی‌کنند، بلکه قصد دارند تا شغل بهتر و درآمد بالاتر و به تبع آن زندگی بهتری برای خود و خانواده‌شان فراهم کنند. از همین‌رو، باید به اقداماتی که در زمینه یکپارچه‌سازی مهاجران انجام می‌شود، به دید سرمایه‌گذاری نگریست و نه یک هزینه اضافی که بر جامعه تحمیل شده است.

افزایش نوآوری و بهبود رشد اقتصادی

مهاجرت بین‌المللی، به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر رشد اقتصادی اثرگذار است. البته اندکی تردید وجود دارد که در صورت افزایش نیروی کار به‌دلیل مهاجرت، آیا لزوما تولید ناخالص داخلی نیز افزایش پیدا خواهد کرد یا خیر. موضوع به همین جا ختم نمی‌شود و زمانی که صحبت از رشد سرانه تولید ناخالص داخلی به میان می‌آید، ابهام و تردید حتی بیشتر می‌شود. اول از همه، آنچه مسلم است، مهاجرت، اثری جمعیتی از خود بر جا می‌گذارد، که نه‌تنها از طریق افزایش جمعیت خود را نشان می‌دهد، بلکه هرم سنی کشور مقصد را نیز تغییر خواهد داد. مهاجران در مقایسه با مردم بومی، بیشتر تمایل دارند در گروه‌های سنی جوان‌تر و به لحاظ اقتصادی فعال‌تر، تجمع کنند؛ بنابراین نسبت وابستگی یا همان بار تکفل جمعیتی را در جامعه کاهش می‌دهند.

دوما مهاجران، همیشه با مهارت و توانایی‌های خود به کشور جدید پا می‌گذارند؛ بنابراین واضح است که می‌توانند بر انباشت سرمایه انسانی در کشور مقصد بیفزایند. اگر کمی دقیق‌تر بنگریم، شواهد موجود از ایالات متحده نشان می‌دهند مهاجران ماهر کمک شایانی به بهبود پژوهش و نوآوری و نیز پیشرفت فناوری در این کشور کرده‌اند. علاوه بر اینها، آمارها نشان می‌دهند نسبت مهاجران تحصیلکرده در کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، رو به افزایش است. شمار مهاجران با تحصیلات عالی در ۱۰ سال گذشته رشدی بی‌سابقه و افزون بر ۷۰ درصد داشته است که موجب شده سال ۲۰۱۱ میلادی به عدد ۳۰ میلیون نفر برسد. از این تعداد، حدود ۵ میلیون طی ۵ سال گذشته مهاجرت کرده‌اند. بخش زیادی از این روند خیره‌کننده، مدیون مهاجرت آسیایی‌ها به این کشورهاست. بیش از ۲ میلیون آسیایی با تحصیلات عالی در این سال‌ها به کشورهای یادشده مهاجرت کرده‌اند. هر چند شماری از مطالعات تجربی سعی داشته‌اند تاثیر جمعی عامل مهاجرت بر رشد اقتصادی را به‌طور خالص برآورد کنند، اما به‌دلیل کمبود داده‌های تطبیقی در زمینه مهاجرت بین‌المللی از نظر سطوح مهارتی گوناگون، چندان موفق نبوده‌اند.

سخن پایانی

براساس اطلاعات منتشرشده، تاثیر مهاجرت بر رشد اقتصادی را بر ۲۲ کشور عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه طی سال‌های ۱۹۸۶ تا ۲۰۰۶ بررسی شده است. این پژوهش بیان می‌دارد که سرمایه انسانی ایجادشده از طریق مهاجرت تاثیر مثبت، اما اندکی بر رشد اقتصادی کشورهای یادشده داشته است. این اثر از این جهت قابل‌توجه است که می‌تواند بهره‌وری یا به‌عبارت دیگر، نسبت سرمایه به نیروی انسانی را تحت‌تاثیر قرار دهد. با این وجود، اثر خالص این پدیده بر رشد اقتصادی حتی در کشورهایی که از سیاست‌های بهینه مهاجرت گزینشی برخوردارند، بسیار اندک گزارش شده است. این مطالعه نشان داد افزایش ۵۰درصدی مهاجرت می‌تواند رشدی معادل ۰.۱درصد در زمینه بهره‌وری ایجاد کند.

مهاجرت بر ویژگی‌های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی یک کشور تاثیر می‌گذارد که برخی از این اثرات، مثبت و برخی دیگر، منفی هستند

در پرتره

دلایل بروز پاندمی مهاجرت

اقتصاد از جمله حوزه‌هایی است که رابطه متقابلی با پدیده مهاجرت دارد. به این معنی که هم یکی از عوامل شکل‌گیری و تشدید مهاجرت است و هم خود از آن تأثیرات بسیاری می‌پذیرد.

شاخص‌های اقتصادی مانند تولید ناخالص داخلی، بیکاری و حکمرانی خوب، از عوامل اثرگذار بر مهاجرت در بلندمدت هستند. در کشورهایی که رشد اقتصادی بالاتری دارند، به‌دلیل رونق اقتصادی و فراهم بودن فرصت‌های بیشتر، میل کمتری برای مهاجرت به چشم می‌خورد. همچنین اگر رشد اقتصادی همراه با افزایش درآمد سرانه ملی باشد، می‌تواند از میزان مهاجرت بکاهد. در ضمن باید توجه داشت که متغیر رشد اقتصادی می‌تواند تصویری کلی از شرایط اقتصادی کشورها و حتی شرایط حکمرانی باشد؛ بنابراین مهاجرت از کشوری که رشد اقتصادی منفی یا پایین دارد، دور از ذهن نیست.

اشتغال یکی از عوامل تاثیرگذار بر تصمیم‌گیری برای مهاجرت است. عامل تعیین‌کننده دیگر در مسئله مهاجرت، شاخص حکمرانی خوب است. کشورهایی که در مؤلفه‌های حکمرانی خوب مانند مشارکت عمومی، حاکمیت قانون، شفافیت، کارآیی و... دچار مشکل هستند، با نرخ‌های بالاتری از مهاجرت مواجه می‌شوند. در این کشورها به‌دلیل بالا بودن فساد اقتصادی و وجود رانت‌های گوناگون، کارآیی بخش‌های مختلف اقتصاد کاهش می‌یابد و فرصت‌های یکسانی برای افراد وجود نخواهد داشت. ثبات اقتصادی نیز نقش موثری در مقوله مهاجرت دارد. در کشورهایی که اقتصاد با نوسانات مداوم روبه‌رو است، نارضایتی به‌صورت مداوم افزایش می‌یابد. بی‌ثباتی در سطح عمومی قیمت‌ها، نرخ‌های بالای تورم را رقم می‌زند. با افزایش تورم، قدرت خرید افراد کاهش می‌یابد و در نتیجه از رفاه آنها کاسته می‌شود. در شرایط تورمی معمولا افزایش نرخ ارز نیز رخ می‌دهد و از ارزش پول ملی کاسته می‌شود. بی‌ثباتی در اقتصاد، ریسک فعالیت‌های اقتصادی را نیز افزایش می‌دهد، به همین علت، حجم فعالیت‌های اقتصادی از جمله تولید، خدمات، سرمایه‌گذاری و... کاهش یافته و ناامنی شغلی افزایش می‌یابد.

بنابراین انتظار می‌رود افرادی که از شرایط کشورشان ناراضی هستند، نسبت به مهاجرت به کشورهایی که وضعیت بهتری در شاخص‌های یادشده دارند یا از ثبات اقتصادی بیشتری برخوردارند، ترغیب شوند. مسلما با بهبود در شاخص‌های نام‌برده و برقراری ثبات در اقتصاد کلان، میل به مهاجرت در کشورها کاهش خواهد یافت، اما رابطه اقتصاد و مهاجرت، همین جا خاتمه نمی‌یابد. پس از اینکه مهاجرت انجام شد، شاهد تغییراتی در اقتصاد هر دو گروه کشورهای مبدأ و مقصد خواهیم بود. در اینجا باید دقت کرد که از نظر اقتصاد بین مهاجرت به معنی عام و مهاجرت نیروی کار تفاوت وجود دارد. با ورود نیروی کار به کشور مقصد، سطح دستمزدها می‌تواند دستخوش تغییر شود. با افزایش عرضه نیروی کار، اگر تقاضا برای نیروی کار به همان میزان افزایش نیابد، دستمزدها کاهش می‌یابد.

این موضوع، اگرچه به نفع کارفرماست، اما به زیان نیروی کار قدیمی (اعم از افراد بومی و مهاجران بیشتر مهاجرت کرده) است. از سویی با ورود مهاجران و افزایش جمعیت، تقاضا برای بسیاری از کالاهای مصرفی (به‌ویژه کالاهای ضروری مانند غلات و مسکن) افزایش می‌یابد که منجر به افزایش قیمت‌ها و در نتیجه افزایش نرخ تورم می‌شود. از سویی دیگر، مهاجرت برای کشورهای مقصد این امکان را فراهم می‌کند تا از نیروی کار ارزان‌تر استفاده کنند و این در حالی است که هزینه تربیت و آموزش نیروی کار مهاجر در گذشته توسط کشورهای مبدأ پرداخت شده است. با ورود نیروی کار متخصص، بر انباشت سرمایه انسانی کشور مقصد افزوده می‌شود که می‌تواند افزایش رشد اقتصادی را برای آن کشور به همراه داشته باشد؛ بنابراین مهاجرت برای کشورهای مقصد هم منفعت اقتصادی دارد و هم زیان، اما به نظر می‌رسد منافع آن بسیار بیشتر است.

اما مهاجرت چه آثاری برای کشور مبدأ به‌دنبال دارد؟ مهاجرت نیروی کار سبب می‌شود کشور، نیروی کار خود را از دست بدهد. اگر نیروی کاری که مهاجرت می‌کند متخصص باشد، پیامدهای مهاجرت بسیار شدید خواهد بود. دانش‌آموختگان دانشگاهی و متخصصان برخوردار از دانش حرفه‌ای که نخبگان علمی نامیده می‌شوند، نقش بسزایی در توسعه اقتصادی کشورها دارند، به‌گونه‌ای که امروزه سرمایه انسانی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای توسعه شناخته می‌شود. یک کشور هر اندازه دارای منابع طبیعی فراوان و سرمایه کافی باشد، اگر نیروی انسانی کافی نداشته باشد، موفق به پیشرفت نخواهد شد. اگر سردمداران یک کشور شرایط مناسبی را برای نخبگان خود فراهم نکنند، نارضایتی در میان آنها به وجود می‌آید. برآیند چنین شرایطی پدیده مهاجرت نخبگان یا در تعبیری بدبینانه‌تر «فرار مغزهاست».

اگر مهاجرت از نوع غیردائم باشد و فرد نخبه پس از کسب دانش و مهارت بازگردد و برای کشور خود منفعت ایجاد کند، این نوع از مهاجرت می‌تواند از نظر اقتصادی بسیار سودمند باشد. اما آنچه در فرار مغزها رخ می‌دهد، عمدتا قطع ارتباط مهاجر با زادگاه خود است. این نوع از مهاجرت پیامدهای سوءاقتصادی برای کشور مبدأ به همراه دارد. کشوری که در حفظ نخبگان خود ناموفق است، در جذب نخبگان دیگر کشورها نیز ناموفق خواهد بود.

نظرگاه

کجای «دهکده‌های شهری» ایستاده‌ایم؟

عماد افروغ، جامعه‌شناس معتقد است: حس تعلق مکانی می‌تواند به زادگاه روستایی، شهری یا حتی عشایری باشد، نکته مهم این است که هیچ‌کسی دوست ندارد از حس تعلق مکانی خود که به او احساس آرامش می‌دهد و از آن به‌عنوان امنیت وجودی یاد می‌شود و با نوستالژی همراه است، فاصله بگیرد، بنابراین نباید عامل اصلی دور شدن از حس تعلق مکانی را افرادی دانست که از این حس خود خارج می‌شوند.

این جامعه‌شناس در گفت‌وگو با ایمنا افزود: موضوع دوم در مهاجرت‌ها، نکته ظریف روانشناسی است که وقتی افراد از زادگاه خود خارج می‌شوند، از نظارت‌های گروهی مربوط به مراقبت‌های اجتماعی فاصله می‌گیرند، تا حدودی لگام‌گسیخته می‌شوند و لگام‌گسیختگی یک پدیده نامیمون و نامبارک اجتماعی است که می‌تواند منشأ بسیاری از آسیب‌های اجتماعی باشد.

این جامعه‌شناس با بیان اینکه بیشتر اتفاقات ناگوار و رفتارهای نابهنجار را از سوی کسانی سراغ داریم که از این مراقبت‌های گروهی خارج شده‌اند یا تحت‌مراقبت نیستند، چون کسی آنها را نمی‌شناسد و احساس می‌کنند که زیر ذره‌بین نیستند، تصریح کرد: بیش از آنکه افراد را عامل اصلی برون‌رفت از تعلقات مکانی و زادگاه خودشان بدانیم، باید به روابط قدرت نگاه کنیم که اگر نابرابر باشد و دسترسی به فرصت‌ها و امکانات را غیرعادلانه رقم بزند، افراد را از جای اصلی خود دور کرده و به اطراف می‌پراکند.

وی افزود: این مقوله تنها فردی یا فرهنگی نیست، بلکه به الگوی توسعه بازمی‌گردد، وقتی توسعه، همه‌جانبه نباشد و در کنار توسعه شهری به توسعه روستایی توجه نشود، وقتی در توسعه شهری بیشتر به متروپل و شهرهای اصلی پرداخته شود، این موارد توجه بسیاری از مهاجران را به خود جلب می‌کند.

افروغ با بیان اینکه فردی که قصد دارد از زادگاه خود جدا شود، به رابطه سرمایه و کار فکر می‌کند، اظهار کرد: وقتی سرمایه‌گذاری معطوف به بعضی مراکز جغرافیایی خاص باشد، نمی‌توان انتظار داشت که نظر بسیاری از افراد به آنجا معطوف نشود.

وی خاطرنشان کرد: وقتی شبکه شهری ناموزون است و بیشترین سرمایه‌گذاری‌ها در کلانشهرهایی همچون اصفهان، تهران، شیراز، تبریز و مشهد انجام شده است، نمی‌توان مهاجرت‌های بین‌شهری را معلول یک انتخاب فردی یا گرایش فرهنگی دانست، زیرا ریشه‌های توسعه‌ای و اقتصادی دارد.

این جامعه‌شناس گفت: وقتی وزن اصلی سرمایه‌گذاری که از آن به‌عنوان جلوه‌های قدرت یاد می‌کنیم، معطوف به مراکز جغرافیایی خاص می‌شود، افراد براساس یک منطق اقتصادی و عقل حسابگر احساس می‌کنند، زندگی آنها در برخی شهرها بیشتر از زادگاه خود تامین می‌شود، بنابراین اگر توسعه‌ای موزون داشته باشیم، هیچ‌کسی میل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ندارد که از زادگاه خود با تمام لذایذ اجتماعی جدا شود و به شهرها بیاید.وی با ابراز تاسف از اینکه الگوی توسعه‌ای کشور متمرکز و متکی به اقتصاد نفتی است، تصریح کرد: این تمرکزگرایی با اتکا به اقتصاد نفتی که از زمان پهلوی شروع شد و بعد از انقلاب هم تعدیل نشد، باعث شده یک متروپل به نام تهران و چند شهر اصلی داشته باشیم و شبکه شهری زنجیره‌ای ما بازتولید شود و به شبکه شهری کهکشانی بازنگردیم و البته چاره‌اندیشی اساسی نیز در این‌باره نشده است.

افروغ ادامه داد: در دنیا مقوله «دهکده‌های شهری» مطرح است، یعنی روستاییان جداشده از روستا که به شهر مهاجرت می‌کنند، خودشان را در شهر پیدا، مسجد و تکیه مخصوص قوم خود را بنا می‌کنند و در مراکز مسکونی خاص قرار می‌گیرند و در این گونه جدایی‌گزینی، فضایی رخ می‌دهد، در واقع «خاستگاه‌های روستایی» به «دهکده‌های شهری» تبدیل می‌شوند و این جدایی‌گزینی‌های فضایی باعث تشکیل خرده‌فرهنگ‌های خاص می‌شود که عوارضی به‌همراه دارد، در نهایت اینکه، فرآیند سریع شهرنشینی در نتیجه تجربه مدرنیته، انقلاب صنعتی و به‌دنبال آن گرایش به مهاجرت از روستا به شهر و ارتباط آن با میزان بروز آسیب در فضاهای شهری و اماکن عمومی به‌ویژه در دوران گذار، از مهم‌ترین موضوعاتی است که اهتمام ویژه مسئولان را نسبت به سرنوشت اجتماعات محلی و شیوه صحیح مدیریت آنها می‌طلبد.

بررسی ایمنا از دلایل و پیامدهای مهاجرت روستاییان

رویای مهاجرت معکوس چگونه محقق می‌شود؟

کامیار فکور
editor@smtnews.ir

براساس آمار، ۷۴ درصد از جمعیت کشور در مناطق شهری و فقط ۲۶ درصد در مناطق روستایی کشور زندگی می‌کنند. موج مهاجرت‌های گسترده روستاییان به شهرها پس از اصلاحات ارضی آغاز شد و توسعه نامتوازن روند این سیر مهاجرتی را صعودی کرد. این موضوع در ۶ دهه بعد، به تناوب و با شدت‌های متغیر دنبال شده است. این سیر مهاجرتی پیامدهایی داشته که به باور کارشناسان، یکی از اساسی‌ترین آنها، مسئله امنیت غذایی است.

ایمنا در این گزارش ضمن نگاهی به آمار مهاجرت روستا به شهر در گفت‌وگو با کارشناسان به بررسی دلایل این پدیده پرداخته است.

روی خط آمار

در سال ۱۳۵۵ برای نخستین‌بار نسبت خانوارهای شهری به روستایی نزدیک شد تا اینکه در نهایت، سرشماری ۱۳۹۵ نشان داد که تعداد خانوارهای شهری حدود ۳ برابر روستایی‌ها است، در واقع اگر در سال ۱۳۵۵، ۳ میلیون و ۲۶۵ هزار خانوار ایرانی در مناطق شهری و ۳ میلیون و ۴۴۶ هزار خانوار در مناطق روستایی ساکن بودند، این رقم در سال ۱۳۹۵ به‌طور تقریبی ۳ برابر به‌نفع خانواده‌های شهری شد و به‌ازای حدود ۱۸ میلیون و ۱۲۵ هزار ۴۸۸ خانوار شهری، فقط ۶ میلیون و ۷۰ هزار خانوار در مناطق روستایی ساکن هستند.

این موضوع از نظر جمعیتی (تعداد نفرات) نیز سیری مشابه را طی کرده، به‌گونه‌ای که در سال ۱۳۹۹، محمد امید، معاون وقت توسعه روستایی و مناطق محروم کشور اعلام کرد، از ۸۴ میلیون جمعیت کشور «حدود ۲۰ میلیون نفر روستایی و حدود یک میلیون نفر عشایر هستند که نزدیک به ۲۶ درصد جمعیت کشور را شامل می‌شوند».

براساس آمار، این ۲۶ درصد جمعیت غیرشهری در ۶۲ هزار آبادی و روستا ساکن هستند که ۳۹ هزار روستا، بالای ۲۰ خانوار و ۲۳ هزار روستا دارای جمعیتی کمتر از ۲۰ خانوار هستند.

این رقم نشان می‌دهد در حالتی خوشبینانه، رقم میانگین جمعیت ساکن در هر روستا حدود ۳۰۰ نفر است که با روستاهای پرجمعیت و مولد دهه‌های گذشته به‌کلی متفاوت بوده و در عمل امکان بسیاری از مشاغل و کسب‌وکارهای بزرگ یا متوسط در روستاها سلب شده است.

کارشناسان معتقدند ایجاد جذابیت‌هایی مانند اشتغال در بخش گردشگری از جمله توقفگاه‌های بوم‌گردی آن‌هم در برخی روستاها و نیز اجرای برخی طرح‌ها می‌توانند کارآفرینان را ترغیب به فعالیت اقتصادی در روستاها کنند.

> امروز بیش از ۷۰ درصد جمعیت شهرنشین شده‌اند و کمتر از ۳۰ درصد ساکن روستاها هستند

کشاورزی از نفس افتاده

حمیدرضا رمضانی، کارشناس‌ارشد آب در گفت‌وگو با ایمنا اظهار کرد: از گذشته‌ها، کشاورزی اصلی‌ترین شغل ایرانیان بوده، اما در ۶۰ سال اخیر، بخش کشاورزی در ایران ضربه‌های جبران‌ناپذیری خورده و تاب‌آوری آن لحظه‌به‌لحظه کم و کمتر شده است، از جمله دلایل این آسیب‌ها در بخش کشاورزی می‌توان به طرح تقسیم اراضی شاه و خرد شدن اراضی بزرگ کشاورزی و ایجاد خرده‌مالکی در حکومت پهلوی اشاره کرد. نبود هیچ برنامه اصولی، علمی و منسجم کشاورزی در تمام دولت‌های بعد از انقلاب و همین‌طور تغییر کاربری گسترده اراضی کشاورزی در ۲۰ سال گذشته و تبدیل اراضی به ویلا و شهرک از دیگر دلایل تضعیف اقتصاد روستا و کشاورزی در ایران است.

وی اضافه کرد: اما مهم‌ترین و سهمگین‌ترین ضربه به کشاورزی در ایران زمانی بود که شوراهای شهر و روستا در دهه ۷۰ شکل گرفت. افراد بدون هیچ پشتوانه علمی به شوراها راه پیدا کردند و چون درک درستی از کشاورزی و اشتغالزایی و ثروت‌آفرینی نداشتند، بیشتر در نقش دلال وارد عمل شدند و به هر نحوی و با واسطه‌گری اراضی روستایی و شهرهای کوچک را به شهرنشینان فروختند، در واقع، این شوراها در عمل روستاها را از شکل روستایی خارج کردند و روستاهای آباد ایران تبدیل به شهرک‌هایی برای خوش‌نشین‌ها شد؛ این مسئله یکی از ضربه‌های جبران‌ناپذیر را بر امنیت پایدار غذایی ایران وارد کرد.

▣ مهاجرت‌های ناگزیر

رمضانی گفت: در سال ۱۳۵۵ ایران با جمعیتی برابر با ۳۳ میلیون و ۷۰۸ هزار و ۷۴۴ نفر، دارای ۴۵۲ شهر و حدود ۹۲ هزار ۷ روستای بزرگ بود و ۷۶ درصد جمعیت ایران روستایی و ۲۴ درصد شهرنشین بودند. درآمد سرانه در سال ۱۳۵۵ معادل ۳۷ میلیون و ۶۳۳ هزار ریال و این نشان‌دهنده این است که تحرک اقتصاد روستایی در سال ۱۳۵۵ خوب بوده است. در سال ۱۳۹۰ کشور ایران با جمعیتی برابر با ۷۵ میلیون و ۱۴۹ هزار و ۶۶۹ نفر، دارای ۱۱۳۹ شهر و ۶۱ هزار و ۷۴۸ روستا بود که ۲۸.۵ درصد جمعیت ایران روستایی و ۷۱.۵ درصد شهرنشین بودند.

وی افزود: در سال ۱۳۹۵ ایران با جمعیتی برابر با ۷۹ میلیون و ۹۲۶ هزار و ۲۷۰ نفر دارای ۱۲۴۵ شهر و کمتر از ۵۹ هزار روستا بود که ۲۶ درصد جمعیت ایران روستایی و ۷۴ درصد شهرنشین بودند. این آمار نشان از این دارد که روستاهای بزرگ ایران، بیشتر خالی از سکنه و نابود شده‌اند و در حال حاضر در ایران شاهد روستاهای کمتر از ۲۰ خانوار دائم هستیم که فقط نام روستا را یدک می‌کشند، اما در اصل شهرک‌هایی برای خوش‌نشینان است.

▣ بی‌برنامگی و برنامه‌های مخرب

این کارشناس‌ارشد آب گفت: طبق آخرین آمار سال ۱۳۹۷ تعداد روستانشینان ۲۰ میلیون و ۷۳۰ هزار و ۶۲۵ نفر برابر با ۲۵.۹ درصد روستانشین در کشور وجود دارد. باتوجه به این آمار، در ۴۰ سال اخیر، بی‌برنامگی، بزرگ‌ترین آفت کشور بوده، به حدی که اقتصاد جوامع روستایی در جایگاه تضمین‌کننده غذا در ایران، متزلزل شده است. این شرایط به‌اجبار مردم را مجبور به ترک یا فروش کاشانه و مهاجرت از روستاها کرده و در نهایت روستانشینان راه شهرنشینی را پیش گرفته‌اند. این مهاجران به‌اجبار در شهرهای بزرگ مشغول به کارهای کاذب شدند.

وی بااشاره به اینکه طرح هادی یکی از مخرب‌ترین طرح‌ها و پروژه‌هایی بود که موجب شد روستاها ماهیت و اصالت روستایی خود را از دست بدهند، گفت: در این طرح، کوچه باغ‌ها تبدیل به گذر با عرض چند متر و کوچه‌باغ‌های خاکی یا پوشیده از رستنی‌ها، تبدیل به آسفالته شدند و روستاهای مولد تولیدکننده محصولات کشاورزی را آهسته و پیوسته تبدیل به شهرک‌هایی کردند که محل تردد خوش‌نشینان شود.

رمضانی ادامه داد: همین بی‌برنامگی حاکی از آن است که در ایران روزبه‌روز بر تعداد جمعیت شهرنشین و حاشیه‌نشین اضافه و روزبه‌روز از تعداد جمعیت روستایی کاسته می‌شود. سوءمدیریت موجب شده درآمد سرانه جوامع روستایی به‌شدت افت کند و همین نداشتن درآمد پایدار، فروش اراضی کشاورزی را به‌همراه داشته است.

خوش‌نشینان که هیچ درک درستی از فرهنگ روستا ندارند، اراضی کشاورزی را از روستاییها خریده، به اراضی کوچک‌تر تقسیم کرده و مشغول به ساخت ویلا شدند و در نهایت با همکاری بعضی نهادهای دولتی مثل جهاد کشاورزی، منابع طبیعی، بنیاد مسکن، راه و شهرسازی و... روستاها را از گردونه روستا بودن خارج کردند.

وی افزود: با این روند، در حال حاضر بسیاری از روستاها تبدیل به شهرک‌های اقماری شدند و پرواضح است که در چنین شرایط ناپایداری با ارزش‌افزوده‌ای که زمین در روستاها پیدا می‌کند، دیگر تولیدات روستایی نه‌تنها کاهش نمی‌یابد، بلکه به‌کلی نابود می‌شود و امنیت پایدار غذایی به‌خطر می‌افتد.

رمضانی گفت: اگر دولت برنامه‌ای اصولی و تشویقی برای روستاییان تهیه و تدوین نکند، بدون شک در آینده‌ای نه‌چندان دور، این معضل که در حال حاضر، چراغ خاموش در حال حرکت است، به یک بحران ملی تبدیل خواهد شد و کشاورزی به‌طورکلی در ایران نابود می‌شود، در نهایت اینکه، امنیت پایدار غذایی در دنیا به‌قدری مهم و حیاتی است که بعضی از کشورهای دنیا واحدی به نام ارتش امنیت غذایی و پایدار زیستی ایجاد کرده‌اند، اما اینکه در ایران به‌عمد تیشه بر ریشه روستا و کشاورزی زده می‌شود، به شکل عمیق جای تامل دارد.

روستاهای بی‌روح

ابوالفضل میرقاسمی، کارشناس منابع طبیعی و آبخیزداری در گفت‌وگو با ایمنا درباره تاثیر مهاجرت‌های روستایی بر محیط‌زیست و امنیت غذایی گفت: در چند دهه گذشته، نسبت جمعیت روستایی و شهری در ایران معکوس شده است. امروز بیش از ۷۰ درصد جمعیت، شهرنشین شده‌اند و کمتر از ۳۰ درصد، ساکن روستاها هستند.

بعضی روستاها نیز تنها تبدیل به خوابگاه شده‌اند و کسانی که در شهر توان پرداخت اجاره خانه و مسکن ندارند، روزها در شهر کار می‌کنند و شب‌ها به روستا رفته و استراحت می‌کنند؛ بنابراین برخی روستاها، نقش تولیدی خود را هم از دست داده‌اند.

میرقاسمی گفت: واژه روستا از ریشه رستن و رویش می‌آید و وجه تسمیه روستا بیشتر به فعالیت‌های کشاورزی و دامپروری برمی‌گردد؛ بنابراین روستا جایی است که کارهای تولیدی در آن اتفاق می‌افتد. در حال حاضر روستاها بخش عمده نیازهای غذایی خود را از شهرها تهیه می‌کنند.

در گذشته، روستاها بیشتر مایحتاج موردنیازشان را خودشان تامین می‌کردند، اما امروزه با تغییر سبک زندگی و بالا رفتن سطح رفاه و بهداشت در روستاها، افراد نیازمند یک‌سری کالاهایی مثل مواد بهداشتی هستند که در داخل روستا امکان تولید آنها وجود ندارد.

این کارشناس منابع طبیعی گفت: رابطه شهر و روستا، رابطه‌ای دوجانبه است، به این صورت که یک‌سری منابع از شهر به روستا و یک‌سری از منابع از روستا به شهر می‌رود. این ارتباط باید به‌درستی مدیریت شود. به‌هرحال لازم است یک‌سری کالاها مانند نهاده‌های کشاورزی از جمله کود، سم و بذر از شهر بیاید و محصولاتی که به‌واسطه این نهاده‌ها تولید می‌شود، به شهر و میادین میوه و تره‌بار ارسال شود.

▣ کشاورزی پرخطر

وی تصریح کرد: فعالیت‌های کشاورزی ریسک زیادی پیدا کرده است. آفات و بیماری‌ها، خشکسالی، تنش‌های گرمایی، گردوغبارها، سرمازدگی و سیل باعث می‌شود اراضی کشاورزی از بین برود. از سوی دیگر، بیمه‌های کشاورزی هم خیلی نمی‌تواند خسارت‌های واردشده را جبران کند. باوجود ریسک زیادی که برای فعالیت‌های کشاورزی و دامپروری وجود دارد، روستاییان ترجیح می‌دهند تغییر شغل داده و در بخش‌های صنعتی و خدماتی در شهرها مشغول به کار شوند.

میرقاسمی گفت: مهاجرت روستاییان باعث کاهش فعالیت‌های کشاورزی می‌شود و امنیت غذایی به‌خطر می‌افتد. باتوجه به اینکه نظام بهره‌برداری کشاورزی در ایران، نظام دهقانی و خانوادگی است و کشت و صنعت‌ها، شرکت‌های سهام زراعی و تعاونی‌های تولیدی، سهم عمده‌ای در کشاورزی ایران ندارند، بهره‌وری در کشاورزی پایین است. از سوی دیگر، یک مانع فرهنگی در بحث تجمیع اراضی و یکپارچه‌سازی وجود دارد و نمی‌توان خیلی مکانیزاسیون کشاورزی و استفاده از ماشین‌آلات در اراضی را توسعه داد. کشاورزی ما خرده‌مالکی و معیشتی است و هر خانواده زمین‌های کشاورزی کوچکی دارد که هم به تامین مواد غذایی خانواده کمک و هم بخشی از نیاز غذایی کشور را تامین می‌کند.

▣ عاملی برای ایجاد گردوغبار

وی بیان کرد: ادامه روند افزایشی مهاجرت‌ها از روستا به شهر، وقفه بیشتری در نظام تولیدی کشور ایجاد می‌کند و کسانی هم که مهاجرت می‌کنند، از تولیدکننده به مصرف‌کننده تبدیل می‌شوند. به‌گفته این کارشناس منابع طبیعی، از سوی دیگر، مهاجرت روستاییان باعث رها شدن زمین‌های کشاورزی می‌شود.

وی ضمن بیان این مطلب افزود: زمینی که شخم خورده، پوشش گیاهی طبیعی خود را از دست داده و زمانی که زمین رها می‌شود، به‌دلیل اینکه محافظی ندارد، تحت‌تاثیر فرسایش باد قرار می‌گیرد و ایجاد گردوغبار می‌کند.

▣ زمین‌های سیل‌خیز

میرقاسمی افزود: زمین‌هایی که دستکاری شده، بافت طبیعی آنها از بین رفته و درختان پوشش گیاهی برای حفظ خاک ندارند و به‌همین دلیل، زمین سیل‌خیز می‌شود. سیل‌خیز شدن به‌ویژه در اراضی دیم که شخم زدن زمین در راستای شیب است، بیشتر می‌شود، چرا که شیارها آب را هدایت می‌کنند، خاک شسته شده و تبدیل به رسوب می‌شود.

این رسوب نیز در پایین‌دست به پشت مخازن سدها می‌رسد، جمع شده و سد را از حیزانتفاع خارج می‌کند، همچنین این رسوبات درکانال‌ها و پشت دریچه‌های آبگیر می‌رود یا باعث بالا آمدن سطح مزارع و باعث نرسیدن آب کانال‌ها به مزارع می‌شود. این مسائل اقتصادی و محیط زیستی تنها بخشی از پیامدهای مهاجرت گسترده روستاییان از شهرها است.

سخن پایانی

کارشناسان از پیامدهای محیط زیستی، اقتصادی و اجتماعی مهاجرت روستاییان به شهرها می‌گویند و بسیاری از آنها بر این موضوع تاکید دارند که این مهاجرت ریشه در توسعه نامتوازن اقتصادی و اجتماعی دارد. به باور بسیاری از کارشناسان، بهبود توزیع درآمد، افزایش مخارج دولتی در عمران روستاها، کاهش شکاف دستمزد میان شهر و روستا و همچنین سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، منجر به کاهش روند مهاجرت به شهرها خواهد شد.

در گفت‌وگو با فعالان بخش معدن و صنایع معدنی مطرح شد:

موج مهاجرت، اقتصاد ایران را نشانه گرفت

مرضیه احقاقی
editor@smtnews.ir

مهاجـرت از دیربـاز به‌عنوان یـک موضوع مهـم و اثرگذار در اقتصـاد مطرح بوده، با این وجود در سـال‌های اخیـر و به‌دنبال شـدت گرفتـن موج مهاجـرت از کشـور، این پدیـده و آثار آن موردتوجه قرار گرفته اسـت. مهاجرت در بسـتر معدن و صنایع معدنـی در ۳ سـطح مهاجرت تکنسـین‌ها و کارگران متخصص، نخبگان و همچنین سـرمایه مطرح می‌شـود. در سال‌های اخیر، مهاجرت تکنسـین‌های متخصص در حوزه‌های گوناگون شـدت گرفتـه، با ایـن وجود، این مـوج هنوز در حوزه معـدن و صنایع وابسـته بـه آن به معضلی فراگیر بدل نشـده اسـت، اما با توجه بـه موج فزاینـده و علاقه بـه خروج نیـروی کار از کشـور، این احتمـال می‌رود که بخش معـدن و صنایع معدنی نیز در آینده با چالش‌هایی در تامین نیروی کار روبه‌رو شوند. در همین حال باید تاکید کرد که مهاجرت سـرمایه که از آن با عنوان فرار سـرمایه یاد می‌شود، در چند سـال گذشته شدت گرفته است. در چنین شرایطی، از امکان توسعه بسیاری از صنایع کاسته می‌شود.

عکس: صمت

مهاجـرت در ۳ بخش خروج تکنسـین‌ها، نیروهای فنی‌مهندسـی و نخبگـان و همچنیـن مهاجرت صاحبان سـرمایه، مطرح اسـت. بسـیاری از کشـورها هزینه‌های کلانی را به جذب نخبـگان و متخصصـان صنعتی اختصـاص می‌دهند. در چنین شـرایطی، اقتصاد این کشورها که از ورود نخبگان حمایت می‌کنند، به سمت پویایی پیش می‌رود.

خطری بالقوه در کمین اقتصاد

آنوش رحام، دبیر سندیکای تولیدکنندگان لوله و پروفیل فولادی ایـران در گفت‌وگو با صمت اظهار کرد: مهاجرت در ۳ بخش خروج تکنسـین‌ها، نیروهای فنی‌مهندسـی و نخبـگان و همچنیـن مهاجرت صاحبان سـرمایه، مطرح است. بسـیاری از کشـورها هزینه‌های کلانی را به جذب نخبـگان و متخصصـان صنعتی اختصـاص می‌دهند. در چنین شـرایطی، اقتصاد این کشورها که از ورود نخبگان حمایت می‌کنند، به سمت پویایی پیش می‌رود.

▣ خروج پول و نیروی کار

رحـام در ادامـه افـزود: بر همین اسـاس، بسـیاری از کشـورها با هدف پویایی هرچه بیشتر اقتصاد خود، جذب نخبگان، سـرمایه‌گذاران و کارآفرینان را جزو اهدافشان تعریف کرده‌اند و بستر فعالیت و احداث صنایع و همچنین اشـتغال‌آفرینی را در کشور خود تسهیل می‌کنند. با توجه به اهمیت و اثرگذاری جذب نخبگان، کشـورهای همسایه در چند سال گذشته، اقدام به جذب سرمایه‌گذار کرده‌اند. کشـورهای ترکیه، گرجسـتان، دوبی، امـارات و... در این سال‌ها اقدامات گسـترده‌ای را برای جذب مهاجران ویژه و نخبـه، اجرایی کرده‌اند. این کشـورها همزمان با جذب مهاجران از ورود سـرمایه و صاحبان سرمایه نیز استقبال می‌کنند.

وی گفـت: حجم اساسـی مهاجـرت در بخش معدن و صنایـع معدنی به تکنسـین‌ها اختصـاص دارد. نیروهای فعال در رده‌های بالای مهندسـی، عموما از شرایط کاری و دسـتمزدی بهتری برخوردار هسـتند و همین موضوع از انگیـزه آنها بـرای مهاجـرت می‌کاهد. با ایـن وجود، ضعف‌هـای موجـود در نظام کاری و نبود ثبات شـغلی و اطمینان حرفه‌ای از آینـده، از دلایل اصلی خروج نیروی کار از کشـور اسـت. افزایش موج مهاجـرت متخصصان به‌منزله بروز چالش‌های جدی در آینده عملکردی صنایع خواهد بود.

رحام تاکید کرد: با وجود اینکه ایران در طول سـال‌های اخیـر، تحریـم بـوده و موانع جـدی در مسـیر تعاملات بین‌المللی ما با سـایر کشـورها ایجاد شـده، بسـیاری از کشـورها از جذب سرمایه‌گذاران ایرانی استقبال می‌کنند. تا جایی‌که حتی در سـال‌های اخیر، فرآیند جذب سرمایه بـه کشـورهای همچون امارت کـه در گذشـته مقررات سختگیرانه‌ای داشته‌اند، به‌شدت ساده شده است.

وی افزود: قرن جدید، دوران قدرت سرمایه و کارآفرینی اسـت. بزرگ‌تریـن کارآفرینان از بسـتر تسـهیل فضای کسـب‌وکار متولد شده و رشـد کرده‌اند و تسهیل فضای کسـب‌وکار در بستری عاقلانه و عادلانه، به بهبود عملکرد افراد منجر می‌شود؛ بنابراین بسیاری از کشورها با تسهیل مقـررات و قوانین، سـرمایه‌ها را به سـمت تولید هدایت می‌کنند.

این فعال صنعت فولاد گفت: با این وجود در ایران هیچ راهـکار عملیاتی برای حمایـت از نیروهای کار متخصص و سـرمایه وجود ندارد. متاسـفانه حتی قانون حمایت از فضـای کسـب‌وکار نیز کارآیـی لازم را نـدارد و به دقت اجرایی نمی‌شود.

وی افزود: در چنین شرایطی، تولیدکنندگان در مقایسه با تجـار، با مشـکلات به مراتـب قابل‌توجه‌تـری روبه‌رو هسـتند. در همین حال، نگاه بسـته و اقتصاد دستوری و دولتی موجب شده روند مهاجرت از کشور افزایش یابد.

رحـام در ادامـه تاکید کـرد: البته در مـوارد متعددی شاهدیم که بسیاری از صاحبان سرمایه، اقدام به تعطیلی کسب‌وکار خود در ایران نمی‌کنند، بلکه بخشی از سرمایه خود را به سـایر کشـورها منتقل می‌کننـد. این در حالی اسـت که جذب همین سرمایه در کشور می‌تواند به توسعه عملکردی صنایع و رشد اشـتغالزایی منتهی شـود؛ بنابراین کشور از مزیت‌های ناشی از جذب سرمایه‌های یادشده، بی‌بهره خواهد شـد و تنها امکان تجارت و سودآوری برای صاحبان سرمایه در کشورهای خارجی فراهم می‌شود.

وی افزود: کشـور ما در حوزه تجـارت خارجی با ضعف روبه‌رو اسـت. عمده تجارت ایران در سـطح منطقه انجام می‌شـود؛ بنابراین بسیاری از صاحبان کسـب‌وکار، برای آنکـه فعالیت خود را گسـترش دهنـد، ناچارند خود در بازارهای جهانی حضور پیدا کنند.

بدین‌ترتیـب بخـش بزرگی از سـرمایه‌های کشـور که باید صرف آبادانی ایران شـود، عملا در کشـورهای دیگر سرمایه‌گذاری شـود؛ یعنی نهالی که باید در کشور به بار بنشیند، در سایر کشورها میوه می‌دهد. این موضوع، خطر بالقوه‌ای است که اقتصاد ما را تهدید می‌کند.

▣ موانع تولید و توسعه در داخل

رحام گفـت: سـرمایه‌گذار ایرانی با موانع و مشـکلات بسـیاری جنگیده، امـا از ادامه فعالیت در کشـور ناامید شـده اسـت. وی افزود: قوانیـن ضدتوسـعه و همچنین قوانیـن بازدارنده تولید و خلق ثـروت، مهم‌ترین موانع در مسیر فعالیت بخش معدن و صنایع معدنی و سایر صنایع هسـتند. در همین حال، نگاه مثبتی به پدیده خلق ثروت در کشور وجود ندارد و همین نگاه، مانع توسعه است.

ایـن فعال صنعت فـولاد افزود: در دوره‌هـای گوناگون در کشـور با کارآفرینان برخورد سلبی شده و تهدیدهای متفاوتی در مسـیر کسب‌وکارهای گوناگون ایجاد شده که همیـن موضوع، مانع توسـعه عملکـردی صنایع و جذب حداکثری سرمایه در کشور است. در همین حال، در چند سال گذشته، شاهد کاهش مداوم ارزش پول ملی بوده‌ایم. در چنین شـرایطی، بسیاری از سـرمایه‌ها از کشور خارج می‌شـوند، چراکه صاحبان سـرمایه به‌دنبال حفظ ارزش پول خود هستند.

وی گفت: باید تاکید کرد که در کشـور ما، بسـیاری از کالاها با قیمت چندبرابـر ارزش ذاتی خود، ارزش‌گذاری می‌شـوند. همین موضوع به‌منزله وارد آمدن آسـیب‌های جدی به تولیدکنندگان است. در واقع باید بپذیریم اقتصاد ایران با چالش‌های جدی روبه‌رو اسـت و همین مشکلات ساختاری، موج مهاجرت را تشدید می‌کند.

رحـام در ادامه تاکید کرد: در دولت سـیزدهم اقداماتی برای اصلاح شـرایط اجرایی و در درجه نخسـت، بخشی از فعالیت‌های روزمره از تحریـم و نتایج مذاکرات برجام، جدا شـد. سـپس، خلق پول سـمی متوقف شـد. انتظار می‌رود این‌گونه اقدامات، گامی در راسـتای تامین امنیت سرمایه‌گذاری در کشور باشد. هرچند در گام بعدی انتظار می‌رود قوانین کسـب‌وکار و تجارت تسـهیل شـوند. اگر اقتصاد کشـورهای تحریم‌کننده ایران با اقتصاد کشـور ما گره خورده و منافع آنها با اقتصاد ما درگیر بود، اعمال این تحریم‌هـا موفقیت‌آمیز نبود؛ بنابراین انتظار می‌رود دولت برای جذب سرمایه خارجی به کشور تلاش کند.

وی افـزود: در پایـان از سیاسـت‌گذاران انتظار می‌رود بـا ایجاد بسـتری امـن، قانون‌گذاری درسـت و مقررات حمایتگرانه، از مهاجرت معکوس حمایت کنند. پیش‌بینی می‌شـود ایرانی‌ها ۲۰۰ تا ۳۰۰ میلیارد دلار سرمایه خارج از کشـور دارند و چنانچه این سرمایه در بستری امن وارد کشور شود، بسیاری از مشکلات اقتصاد ما برطرف خواهد شد.

معدن در تیررس مهاجرت

حسـن حسـینقلی، رئیـس اتحادیـه صادرکننـدگان فرآورده‌های صنایع و معادن سرب و روی در گفت‌وگو با صمت اظهار کرد: مهاجرت عبارت اسـت از جابه‌جایی مردم از مکانی بـه مکانی دیگر بـرای کار یا زندگی. مردم معمولا به‌دلیل دور شـدن از شرایط یا عوامل نامسـاعد، مهاجـرت می‌کنند. فرآیند مهاجرت موضوع پیچیده‌ای اسـت که حجم و رشد جمعیت، سـاخت و توزیع جمعیت و همچنین شـرایط اقتصادی را تحت‌تاثیر قرار می‌دهد.

ایـن فعال بخـش معدن و صنایـع معدنی افزود: در طول سـال‌های گذشـته، شـاهد مهاجـرت بخـش گسـترده‌ای از نخبگان و افراد متخصص از کشـور بوده‌ایم. این سـیل مهاجرت گسترده، آسـیب‌هایی را به صنایع و مسـیر پژوهـش و توسـعه وارد می‌کنـد. در همیـن حـال، بسـتری بـرای مهاجرت تکنسـین‌های کارآزموده نیز از کشور فراهم شده است و در نتیجه صنایع به‌مرور با چالش نبود نیروی کار متخصص روبه‌رو خواهند شد.

حسـینقلی گفـت: بـدون تردیـد دلایل متعـدد اجتماعـی، فرهنگـی و اقتصـادی، مسـیر مهاجـرت افـراد را تسـریع می‌کند؛ بنابراین شـناخت دلایـل و انگیزه‌های افراد بـرای مهاجرت، گام نخسـت بـرای مبارزه با این شـرایط است. بسـیاری از مهاجران با هدف ورود به فضای کسب‌وکار بهتر، شرایط اجتماعی مناسب و آزادتر و زندگی در شرایط مسـاعد، مهاجرت می‌کننـد. در واقع گمان می‌برند با مهاجرت، آینـده بهتری در انتظار آنهاست.

▣ فرار سرمایه

حسینقلی گفت: در طول سال‌های گذشته شاهد خروج سـرمایه از کشور بوده‌ایم که از آن می‌توان با عنوان مهاجرت سرمایه یا فرار آن نیز نام برد. این در حالی است که فعالیت در حوزه‌هـای گوناگون صنعتـی و اقتصادی کشور، نیازمند سرمایه است.

توسـعه بخش معدن و صنایـع معدنی نیز به سـرمایه قابل‌توجهی نیاز دارد. کما اینکه نبود سرمایه کافی در چند سـال گذشـته، بـه یکـی از عوامـل اصلی توسـعه‌نیافتگی ظرفیت‌های معدنی در کشور بدل شده است.

وی تاکیـد کرد: سـرمایه نیازمنـد امنیت است؛ بنابراین در شـرایطی که امنیت کافی در بخش‌های گوناگـون اقتصادی، اجتماعی و... کاهش می‌یابد، شـاهد خروج سـرمایه از کشور خواهیم بود. متاسـفانه ثبات قوانین و مقررات در کشـور از اعتبـار کافی برخوردار نیست و در چنین شـرایطی، امنیت سرمایه زیر سوال می‌رود.

بدین‌ترتیب امکانی برای توسعه فعالیت در بخش‌هـای گوناگون صنعتی به‌ویژه در حوزه معدن و صنایع معدنی که اغلب هم دیربازده هستند، فراهم نمی‌شود.

ایـن فعـال معدنـی در ادامه با اشـاره به چالش‌هـای پیـش‌روی کشـور در سـایه تحریم‌هـا، گفـت: نبود تعامل سـازنده میان ایران و سایر کشـورها در چند سال گذشته، بـه معضلی فراگیـر برای اقتصاد بدل شـده است. در چنین شرایطی، نه‌تنها امکانی برای جذب سـرمایه وجود ندارد، بلکه فرار سرمایه نیز تقویت می‌شود. علاوه بر این، ورود علم و فناوری به کشـور با چالش‌های جدی روبه‌رو شده اسـت. همین شـرایط و نبود امکانات، علت اصلی خروج سرمایه از کشور است.

حسـینقلی گفت: با وجـود اهمیت حضور سـرمایه و نیروی کار در کشـور، مسئولان و سیاست‌گذاران هیچ توجهی به این سرمایه‌ها ندارنـد. متاسـفانه دولتمردان تنهـا به‌دنبال کسب سـود و درآمد از بخش معدن هستند و مزیت‌های آن در حوزه اشتغالزایی و بهبود شرایط اقتصادی کشـور را نادیده می‌گیرند؛ درنتیجه به جای تسـهیل شرایط کسب‌وکار، توسعه تولید و صادرات، تنها به‌دنبال افزایش حقـوق دولتی از معادن هسـتند یـا هر روز مقـررات جدیـدی را مصوب می‌کننـد تا از صنایع، عوارض بیشتری دریافت کنند.

> سرمایه پایبند به مرز و وطن نیست و اگر احساس ناامنی کند به مکانی مطمئن‌تر با بازدهی بیشتر می‌رود

سخن پایانی

در دنیای کنونی بسـیاری از کشورهای پیشـرفته با کاهش شدید جمعیت جوان روبـه‌رو هسـتند؛ بنابرایـن از پذیـرش نیروهای جـوان و متخصص کشـورهای دیگـر اسـتقبال می‌کننـد. در چنیـن شـرایطی، بـروز چالش‌هـای اجتماعی و اقتصـادی، بسـیاری از جوانان کشـور را به مهاجرت به کشـورهای دیگر و به‌ویژه سـرزمین‌های توسـعه‌یافته ترغیب کرده اسـت. مـوج مهاجرت، کشـور مـا را در آینده با چالش اساسی در نبود نیروی کار متخصص روبه‌رو می‌کند.

ایـن موج مهاجرت، تنها بـه افراد ختم نمی‌شود، بلکه سـرمایه‌های کشور را هم نشـانه گرفته اسـت؛ بدین‌ترتیـب امکان توسـعه عملکردی صنایع به‌شدت محدود می‌شـود. فرار سـرمایه، یکی از معضلات کشـورهای در حال توسعه و توسعه‌نیافته است.

توجـه به ایـن نکتـه ضـروری به‌نظر می‌رسـد که سـرمایه پایبند مرز و وطن نیسـت، بلکه اگر احساس ناامنی کند، به مکانی مطمئن‌تر با بازدهی بیشتر می‌رود. پس فرار سرمایه، موضوعی صرفا اقتصادی نیسـت، بلکه ابعاد سیاسـی، اجتماعی و فرهنگی نیز دارد؛ بنابراین شناخت دقیق این دلایـل و برنامه‌ریزی بـرای رفع آنها ضروری به‌نظر می‌رسد.

یادداشت

خروج سرمایه انسانی در قالب مهاجرت

سعید برزگر
کارشناس اقتصاد

از کارکنـان یـک مجموعـه بـا عنـوان سـرمایه‌های انسانی یاد می‌شـود که حکایت از اهمیـت و اثرگـذاری کارکنـان در فرآیند تولیـد و ارزش‌آفرینی دارد. بر همین اسـاس نیز حفظ نیروی انسـانی به‌ویژه اگر متخصص باشـند، اهمیت می‌یابد. با این وجود در موارد متعددی شـاهدیم که عمـر فعالیت کارکنان در مجموعه‌هـای گوناگون در سـال‌های اخیر به‌شدت کاهش یافته است. تغییر مداوم جایگاه شغلی از سوی نیروهای کار از دلایل گوناگونی نشـأت می‌گیرد، اما نبـود اطمینان و رضایت نسـبت بـه موقعیت‌های شـغلی و همچنین دسـتمزدها، از مهم‌تریـن دلایـل جابه‌جایی نیروهای متخصص است. با این وجود، از دست دادن نیروی کار خسـارت‌های قابل‌توجهی را به صاحبان کسـب‌وکارهای گوناگون تحمیل می‌کنـد، تا جایی‌که در دنیای کنونی، مدیران با نگرانی از دسـت دادن نیروی انسانی مواجه هسـتند. این مسئله، تعارضات را افزایش داده و کار تیمی را تحت‌تاثیر منفی قرار می‌دهد.

البتـه در مواردی شـاهدیم که افـراد برای کسـب موقعیت‌هـای شـغلی بهتر اقـدام به مهاجرت می‌کننـد. مهاجرت به منزله حرکت افـراد میان مرزهـای بین‌المللی اسـت که از دلایـل گوناگون فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و... نشـأت می‌گیرد. سهم بسیار قابل‌توجهی از مهاجران را افراد متخصص تشـکیل می‌دهند. مهاجرت تاثیر منفی بر کشـورهای مبدأ دارد و حتی می‌تواند توانایی این کشورها را در اجرای فعالیت‌هـای تخصصی تحت‌تاثیـر منفی قرار دهد. در واقع کشـورهای در حال توسعه برای پیمودن مسیر پیشرفت نیازمند افراد متخصص هستند، حال با خروج این افراد از کشور، مسیر توسعه دشوارتر از قبل خواهد شد.

از مهاجرت نیروی انسانی متخصص با عنوان فـرار مغزها یاد می‌شـود و در سـال‌های اخیر موردتوجه بیشـتر قرار گرفته اسـت. منظور از فرار مغزها، انتقال منابع در قالب منابع انسانی از کشـورهای در حال توسـعه به کشـورهای توسـعه یافتـه اسـت. در مهاجـرت نیروهای متخصص موضوعات گوناگونی همچون کسب درآمد بیشـتر یا دسـتیابی به آزادی‌های اولیه اجتماعـی مطـرح اسـت. تا زمانی کـه دلایل اساسـی این مهاجرت شناسـایی و ریشه‌یابی نشـود، نمی‌توان به‌درستی آن را مورد تحلیل و ارزیابی قرار داد.

در ادامـه بایـد خاطرنشـان کـرد کـه در سـال‌های گذشـته، همپای مهاجرت نیروی انسـانی متخصص، شـاهد خروج سـرمایه از مرزهای کشـور بوده‌ایم. خروج سرمایه یا فرار سـرمایه چالش‌های جدی را در مسیر توسعه صنعتی و اقتصادی کشور ایجاد می‌کند. تامین سـرمایه یکی از فاکتورهـای اصلی برای ایجاد کسب‌وکاری جدید است. توسعه در حوزه‌های گوناگـون معدنـی و صنعتـی تنها بـا تامین سرمایه ممکن می‌شود؛ بنابراین خروج سرمایه از کشور به منزله محدود کردن شرایط توسعه در بخش‌های گوناگون اسـت. در همین حال، فرصت‌های اشتغالزایی نیز از میان می‌رود.

بخـش مهمی از دشـواری‌های کنونی برای جذب سـرمایه به کشـور در سـایه نبود ثبات قوانین و مقررات حاصل شده است. در شرایطی که سـرمایه از هیچ امنیتی برخوردار نیسـت، صاحبـان آن ترجیـح می‌دهنـد فعالیت‌های اقتصـادی خـود را به سـایر کشـورها منتقل کنند. متاسفانه اقتصاد ایران در طول سال‌های گذشته با چالش‌های جدی روبه‌رو شده است. در سـایه رشد روزافزون تورم، هر روز از ارزش پول ملی کاسته می‌شود. بدین‌ترتیب بسیاری از فعـالان صنعتی و اقتصادی ترجیح می‌دهند در شـرایط باثبات‌تری اقدام به سرمایه‌گذاری کنند.

در ادامـه بایـد تاکیـد کـرد کـه وجـود بروکراسـی‌های پیچیـده اداری، یکی دیگر از فاکتورهای مخرب در مسـیر جذب سـرمایه بـه کشـور و همچنین ماندگاری سـرمایه در کشـور اسـت؛ بنابراین چنانچه مسـئولان و سیاسـت‌گذاران خواسـتار اصلاح امور باشند، باید در مسیر اصلاح امور گام بردارند و همزمان برای تسـهیل مقررات و بروکراسـی حاکم بر فضای کسـب‌وکار تلاش کنند. اصلاح شرایط یادشـده به‌ویژه در ماندگاری سرمایه در حوزه معـدن و صنایع معدنی اهمیـت دارد، چراکه سـرمایه‌گذاری در ایـن بخش در بـازه زمانی بلندمدت نتیجه‌بخش اسـت؛ بنابراین اصلاح فرآیندهای یادشده ضروری به‌نظر می‌رسد.

یادداشت

از مهاجرت فردی به مهاجرت جمعی رسیده‌ایم

سعید باستانی ـ استاد دانشگاه و عضو هیات‌رئیسه کمیسیون صنایع و معادن مجلس دهم

یکی از ویژگی‌های کمابیش منحصر به فرد حوزه معدن ایجاد جریان مهاجرت معکوس است. معدن باتوجه به ویژگی‌های خاصی که دارد، از یک‌سو فعالیتی سخت، دشوار و پردردسر است و از طرف دیگر، سودآوری بسیار بالایی دارد، به‌همین دلیل است که بیشتر کسانی که در این حوزه کار می‌کنند، دارای تیمی بسیار خوب، توانمند و منسجم هستند که از یک‌طرف حوزه نرم‌افزاری را پوشش می‌دهند و از طرف دیگر، بخش سخت‌افزاری را هدایت می‌کنند. این ۲ بال در حوزه معدن بسیار اهمیت دارد و باید هماهنگ و دقیق کار کند.

همزمان آنقدر جذابیت دارد که اگر شرایط، قوانین و ضوابط مناسب باشد، حتی می‌تواند نخبگان را از خارج کشور جذب کند، البته استفاده از این ظرفیت، پیش‌نیازهایی می‌خواهد و بستگی تام‌وتمام به ضوابط و شرایط داخلی دارد.

همان‌طور که پیش از این اشاره شد، حوزه معدن جذابیت بالایی دارد و هرچه از حوزه‌های بالادستی به حوزه‌های پایین‌دستی حرکت کنیم، ارزش‌افزوده آن به‌شکل قابل‌توجهی افزایش می‌یابد.

از طرفی دیگر، حوزه معدن وابستگی صنایع دیگر را، چه در داخل و چه در خارج از کشور به خود احساس می‌کند، بنابراین همیشه مشتری و مخاطب خود را دارد، حتی در شرایط بد تحریم هم، فروش صنایع معدنی پایین‌دستی به خارج از کشور جریان داشت و با همه محدودیت‌ها و پیچیدگی‌ها، باز هم شدنی بود. به‌همین دلیل، باید روی شرایط ورود و خروج نخبگان تمرکز کنیم و آن را مورد بررسی قرار دهیم و شرایط ماندن یا بازگشت آنها را تسهیل کنیم و در راستای حفظ سرمایه‌های انسانی خود بکوشیم. در حال حاضر شرایط تا اندازه‌ای تغییر کرده است. تا ۳،۲ سال قبل، موضوع مهاجرت انفرادی نخبگان بسیار جدی‌تر و پررنگ‌تر بود.منظور از نخبه در اینجا تنها جوانان دارای تحصیلات ارشد دانشگاهی نیست، بلکه طیفی از افراد توانمند در حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و امثال آن را در بر می‌گیرد و آنها همه در زمره نخبگان قلمداد می‌شوند. به‌تازگی شاهد تغییر رویه کشورهای مهاجرپذیر در جذب نیروی انسانی دیگر کشورها هستیم. در طول ۳،۲ سال اخیر کشورهای نخبه‌پذیری مثل استرالیا و کانادا، به‌سمت جذب شرکت‌ها (اعم از شرکت‌ها بزرگ، دانش‌بنیان‌ها، استارت‌آپی و مانند آن) گرایش بیشتری پیدا کرده‌اند و امکانات و تسهیلات بیشتری به آن اختصاص داده‌اند. علت این است که تمام نیروهای کلیدی و تیم کارآزموده موردنیاز برای راه‌اندازی صفر تا صد فعالیت‌های اقتصادی در زیرمجموعه شرکت‌ها شکل گرفته‌اند و برای شروع یک کسب‌وکار موفق، اهمیت هیچ عاملی به‌اندازه تشکیل تیم منسجم و هماهنگ تعداد قابل‌توجهی از شرکت‌های موفق، استارت‌آپ‌های معدنی یا مجموعه‌های پیمانکاری در حوزه صنعت و معدن به مهاجرت روی آورده‌اند. انتقال شرکت‌های فعال و موفق به سرزمین‌های دیگر، علاوه بر اینکه سرمایه‌ها و نیروی انسانی ماهر را با خود خارج می‌کند، تیمی از نخبگان را به‌همراه خود می‌برد.

این آسیب، دامن حوزه معدن را هم گرفته است و همچنان نیروی متخصص ما را جذب می‌کند و باید اعتراف کرد که آسیب به‌مراتب بزرگ‌تری از مهاجرت انفرادی نخبگان به‌بار می‌آورد. در حال حاضر آثار و نتایج این جریان خروج جمعی نیروی ماهر و کارآزموده را در کشور مشاهده می‌کنیم که همراه با پیمانکاران خوب و توانمند از کشور خارج شده‌اند و این تازه آغاز ماجرا است و آسیب‌های آن دیر یا زود خود را نشان خواهند داد. بنابراین توجه و رسیدگی به چالش‌ها و موانع این حوزه ضروری است و می‌تواند جلوی جریان خروج نخبگان و کم‌توان شدن این بخش را بگیرد یا دست‌کم سرعت آن را کاهش دهد و به ترمیم حوزه معدن و صنایع معدنی کمک کند.

لازم است، با وضع ضوابط جدیدتر بتوانیم نخبگان، شرکت‌ها و پیمانکاران این حوزه صنعتی را به فعالیت در داخل کشور پایبند کنیم.

گفت‌وگوی صمت با کارشناسان معدن درباره آسیب‌های مهاجرت نخبگان

ماندن باید معنادار شود

گیتا جاودانی
editor@smtnews.ir

مهاجرت، جریانی آسیب‌زا است که کشور ما سال‌ها است از آن رنج می‌برد و امروزه دوباره این جریان شدت گرفته است. آمار نگران کننده‌ای از آن به‌گوش می‌رسد و روز به روز بدنه جوان و توانمند کشور لاغرتر و نحیف‌تر می‌شود. در هفته‌ای که گذشت، نقل‌قولی از دکتر آخوندزاده، استادتمام گروه روانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران و رئیس بیمارستان روزبه با این مضمون در فضای خبری منتشر شد که «عمان مثل جارو برقی در حال جذب گروه‌های پزشکی ما در رشته‌های گوناگون است». اگر در این عبارت تلخ، به‌جای عمان بگوییم کشورهای مهاجرپذیر و به‌جای گروه‌های پزشکی بگوییم همه نیروی انسانی توانمند و کارآی ایرانی، با واقعیت، تطابق بیشتری پیدا می‌کند.

در گفت‌وگوهای امروز صفحه معدن روزنامه صمت، این موضوع را به بحث گذاشته‌ایم.

عکس: آیدا فریدی

در اواسط دهه ۷۰ پروژه‌های معدنی زیادی در سطح کشور وجود داشت و اقدامات بزرگی انجام شد و بودجه‌های عمرانی به این طرح‌ها اختصاص پیدا می‌کرد؛ به این ترتیب افراد زیادی جذب این حوزه می‌شدند

زیر بار هر توسعه‌ای نرویم

فرشاد رشیدنژاد، استاد دانشگاه و عضو هیات علمی گروه مهندسی معدن دانشگاه آزاد است. وی که سابقه تدریس و تحقیق در دانشگاه‌های کانادا و استرالیا را هم در کارنامه خود دارد، پرسش‌های ما را به شرح زیر پاسخ گفت:

◉ مهاجرت نخبگان و نیروی کار ماهر چقدر حوزه صنعت معدن را تهدید می‌کند؟

این حوزه هم مثل سایر حوزه‌ها با مشکل مهاجرت نخبگان درگیر است و در خبرها آمده که روند مهاجرت جامعه پزشکی و پرستاری شدت گرفته است.

علت ترک کشور و مهاجرت به سرزمینی دیگر، در درجه اول بستگی به شرایط و اهداف خاص افراد دارد، اما به‌طور کلی می‌توان گفت بستگی زیادی به وضعیت معیشت و سهولت زندگی در جای دیگر دارد. گاهی جذابیت‌های دیگری هم مزید بر علت می‌شود، به‌عنوان مثال وجود بازار کار پررونق و امثال آن، اما به‌طورمشخص درباره حوزه معدن باید گفت باتوجه به اینکه در سال‌های اخیر تمرکز زیادی روی آن ایجاد شده و قرار است جایگزین خوبی برای نفت باشد، نیاز است که افراد نخبه در این حوزه حفظ شوند تا بتوان فعالیت در این حوزه را پیش برد و شکوفا کرد.

البته موضوع معدن به‌جای نفت تنها منحصر به کشور ما نیست، حتی کشوری مثل عربستان هم در تلاش است تا به‌سرعت اقتصاد بدون نفت را پایه‌ریزی کند و روی توسعه معادن سرمایه‌گذاری کرده است، بنابراین چاره‌ای جز رشد و توسعه این صنعت وجود ندارد. دستیابی به این هدف، جدا از سرمایه‌گذاری، نیازمند دانش فنی است که در اختیار نخبگان و افراد باتجربه این حوزه است و اگر این سرمایه از دست برود، در واقع توسعه کشور با مشکل روبه‌رو می‌شود و به این ترتیب عاملی تهدیدزا است.

در حال حاضر ما در عمل با کمبود نیرو در این حوزه روبه‌رو هستیم،برای مثال اگر بخواهیم یک مدیر پروژه توانمند و باتجربه در حوزه صنعتی خاصی به‌کار بگیریم، با دشواری‌های فراوانی روبه‌رو می‌شویم، بنابراین موضوع کمبود نیروی انسانی به‌عنوان یک تهدید وجود دارد و باید برای آن چاره‌اندیشی شود و نباید آن را سطحی و پیش‌پا افتاده در نظر گرفت.

◉ چه ویژگی‌هایی در سرزمین‌های دیگر، متخصصان ما را جذب می‌کند؟

در حوزه معدن، مقصد مهاجران بیشتر کشورهایی است که صاحب صنعت معدن و فرآوری مواد معدنی هستند و در این زمینه توسعه‌یافته‌اند و علاوه بر آن، شرایط زندگی مساعدی هم وجود دارد. به‌طورمشخص از کشورهایی مانند کانادا، استرالیا و امریکا می‌توان نام برد. علاوه بر این، کشورهای افریقایی مانند افریقای‌جنوبی یا امریکای‌لاتین مثل شیلی، برزیل و مانند آن می‌تواند مقاصد افرادی باشد که در این حوزه تخصص و تجربه دارند. در این کشورها تولیدات بالایی وجود دارد و در زمینه بسیاری از مواد معدنی سرآمد تولید هستند.

البته انگیزه‌های دیگری هم به غیر از کار و بهبود وضعیت معیشت وجود دارد، بنابراین کشورهایی را انتخاب می‌کنند که به ایده‌آل موردنظر آنها نزدیک‌تر باشد.

از طرف دیگر بعد از گذشت چند دهه در برخی کشورها کلونی‌هایی تشکیل شده که با داخل در ارتباط هستند و تبادل اطلاعات و این فرآیند رفته‌رفته زمینه جذب افراد جدید را هم به این کشورها فراهم می‌کند. به‌طور مشخص، در این سال‌ها افراد زیادی جذب کانادا و استرالیا شدند که به خودی خود عامل مستقیم یا غیرمستقیمی برای جذب افراد دیگر می‌شوند.

کشورهای اروپایی جذابیت شغلی کمتری برای افرادی که در حوزه معدن و فرآوری مواد معدنی فعال هستند، دارد. به‌واسطه اینکه اروپا بسیار سریع‌تر از دیگر قاره‌ها تلاش می‌کند که به‌سمت تکنولوژی‌های سبز و پاک پیش برود، بنابراین باتوجه به تعارضی که میان معدنکاری و محیط‌زیست وجود دارد، خیلی از کشورهای اروپایی فعالیت‌های معدنی خود را کاهش داده‌اند و ترجیح می‌دهند مواد معدنی موردنیاز خود را از دیگر کشورها تهیه کنند.

◉ عمده‌ترین چالش‌هایی که فعالان این حوزه را وادار به ترک وطن می‌کند، چیست؟

به‌نظر من، عامل اصلی در درجه اول وضعیت بازار و میزان اندک سرمایه‌گذاری در این حوزه است. در اواسط دهه ۷۰تا ۸۰، پروژه‌های معدنی زیادی در سطح کشور وجود داشت و اقدامات بزرگی انجام شد و بودجه‌های عمرانی به این طرح‌ها اختصاص پیدا می‌کرد و به این ترتیب افراد زیادی جذب این حوزه می‌شدند و به کار و فعالیت می‌پرداختند.

الان پروژه‌های بزرگ که نیروهای زیادی را بتوانند به‌کار بگیرند، کمتر شده است، بنابراین اگر جایی فرصت کاری خوبی وجود داشته باشد و بازار کار مناسب‌تری فراهم باشد، نیروها به آن سمت کشیده می‌شوند. وضعیت معیشت، حقوق و مزایای بهتر هم عامل جذاب دیگری است که افراد را به مهاجرت تشویق می‌کند.

◉ چه آسیب‌هایی به بخش صنعت کشور وارد می‌شود؟

صنعت وقتی توسعه پیدا می‌کند که افراد صاحب‌نظر و دارای تجربه فعالیت داشته باشند و تعامل سازنده‌ای هم با دیگر کشورهای دنیا برقرار کنند تا این روند توسعه صنعتی را تسریع کند.

اگر هرکدام از عوامل این روند را تسریع می‌کند، حذف شود، می‌تواند به توسعه آسیب برساند،برای مثال کاهش نیروی انسانی متخصص یا فرار نخبگان یکی از مهم‌ترین آسیب‌های این حوزه است، زیرا آنها هستند که می‌توانند با دیدگاه مهندسی مشکلات پیش‌آمده را حل کنند.

این افراد با رویکرد حل مسئله و یافتن راه‌حل‌های مناسب، آشنایی با تکنولوژی‌های روز و فناوری‌هایی که در راستای اهداف توسعه پایدار و سازگار با محیط‌زیست هستند، بهره‌وری بالاتر و تاثیر مثبتی در بهبود وضع معیشت مردم پدید می‌آورند.

اگر این افراد حذف شوند، نقصان شدیدی به‌وجود می‌آید و توسعه پایدار با تعاریفی که ما در ذهن داریم، اتفاق نمی‌افتد، به‌عبارت دیگر، شاید توسعه رخ دهد، اما در کوتاه‌مدت دوام لازم را ندارد، بنابراین به‌نظر من،به‌طورحتم باید مسئله توسعه پایدار را در اهداف کلان خود در نظر بگیریم و زیر بار هر توسعه‌ای نرویم.

◉ برای مقابله با این چالش چه اقداماتی می‌توان انجام داد؟

برای مقابله با این چالش باید موضوع در درجه اول مورد بررسی قرار گیرد و به‌عنوان یک حقیقت پذیرفته شود و آمار و اطلاعات درستی در این زمینه وجود داشته باشد. اگر شرایط را در کشور به‌گونه‌ای مساعد کنیم که اختلاف ظرفیت، معکوس شود، می‌توانیم مهاجرت معکوس را پدید بیاوریم، حتی می‌توانیم افراد غیرایرانی را که از تجربه و دانش کافی برخوردارند، ترغیب کنیم تا به کشور ما بیایند.

به‌عبارت دیگر، بستر باید فراهم شود تا هم بتوانیم نیروهای متخصص تربیت‌شده خودمان را نگه داریم و هم افراد دیگر را از کشورهای دیگر جذب کنیم،همانند دیگر کشورها که متخصصان دیگر کشورها را جذب می‌کنند،بنابراین مهم‌ترین نکته بسترسازی و ایجاد شرایط باثبات و مناسب سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در کشور است تا بتوان هم مانع جریان سریع مهاجرت شد و هم زمینه‌ای برای مهاجرت معکوس مهیا کرد.

به هر ترتیب، باید روی بازار خودمان کار کنیم و جذابیتی به‌وجود بیاوریم تا ماندن افراد برای‌شان معنادار باشد و با علاقه و انتخاب خود تصمیم بگیرند، در کشورشان بمانند، فعالیت و سهم خود را در رشد و توسعه خود ادا کنند. البته لازمه دستیابی به این هدف آن است که در سطح کلان، شرایط و بستر مناسبی فراهم شود.

صنعت معدن به‌واسطه تغییرات تکنولوژیکی و انقلاب صنعتی چهارم و اتفاقاتی از این دست، در حال تحول ماهوی و جدی است و بنابراین می‌طلبد که تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران این حوزه، برنامه‌های مدونی تهیه کنند که نیاز صنعت معدن کشور و افراد متخصص مرتفع شود.

چه با نگهداشت نیروی داخلی و چه فراخواندن و دعوت از نیروهای توانمند خارج از کشور (اعم از ایرانی یا غیرایرانی) این حوزه را رونق بدهیم و باعث رشد و اعتلای کشور بشویم.

> مهاجرت دانشجویان یا استادان که پیش‌تر از آن به‌عنوان چرخش نخبگان یاد می‌شد، در حال حاضر بر اساس پارامترهایی مانند اقتصاد، اشتغال، مسائل اجتماعی و مانند آن، از شکل چرخشی خارج شده و به مهاجرت قطعی رسیده است

با تهدیدی ملی روبه‌رو هستیم

احسان موسوی، عضو هیات علمی گروه مهندسی نفت و معدن دانشگاه آزاد یکی دیگر از صاحب‌نظران این حوزه است که به سوالات صمت پاسخ گفت. وی معتقد است: فرار نخبگان صنعت، در کوتاه‌مدت موجب خروج دانش و سرمایه، در میان‌مدت منجر به کاهش نیروی کار مولد و در بلندمدت هم، به‌دلیل کاهش جمعیت نخبگان، به تهدیدی ملی تبدیل خواهد شد. شما را به مطالعه این گفت‌وگو دعوت می‌کنیم.

◉ موضوع مهاجرت نخبگان و حتی نیروی کار به‌تازگی باز اوج گرفته است، این تهدید چقدر حوزه صنعت معدن را تهدید می‌کند؟

مهاجرت نخبگان صنعت یا نخبگان جامعه علمی کشور از دیرباز بوده و هست،اما به‌تدریج روند صعودی پیدا کرده و به همه حوزه‌ها تسری یافته است که جای بحث و تامل فراوان دارد. این آسیب، امروزه دامن حوزه پزشکی را هم گرفته و امروزه به‌عنوان یک تهدید ملی از آن نام می‌برند.

در حوزه تخصصی مهندسی معدن در دهه‌هایی به این اتفاق، از زاویه فرصتی برای انتقال فناوری و تکنولوژی روز نگاه می‌شد، اما امروز این موضوع به‌عنوان تهدید مطرح می‌شود یا درباره مهاجرت دانشجویان یا اساتید، پیش‌تر از آن همچون چرخش نخبگان یاد می‌شد، اما در حال حاضر، واقعیت چیز دیگری است و براساس پارامترهایی مانند اقتصاد، اشتغال، مسائل اجتماعی و مانند آن، از شکل چرخشی خارج شده و به مهاجرت قطعی رسیده است در حوزه صنایع معدنی، مهاجرت متخصصان به‌عنوان نخبه صنعتی علاوه بر از دست رفتن تجربیات یک شخص نخبه، سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی چشمگیری هم عاید کشورهای دیگر می‌شود و دارایی‌های ما به خزانه آنها سرریز خواهد شد. تعدد شرکت‌های ایرانی به‌ثبت رسیده در کشورهای هدف، گواه و موید این مطلب است. مهاجرت افراد آکادمیک از بدنه دانشجویی به بدنه استادان هم رسیده است و سرعت بالای رشد این مسئله در سال‌های اخیر، ملموس است. جالب اینجا است که زمانی مهاجرت مخصوص نخبگان به‌معنای واقعی کلمه بود،اما امروز دانشجویان میانی هم به‌جد دنبال ترک کشور هستند و بسیاری از همین دانشجویان با تخصص مهندسی معدن به‌عنوان کارشناس، سرپرست و سایر مسئولیت‌های مربوط در صنعت معدن مشغول فعالیت بوده‌اند که روز به روز تعداد آنها کاهش پیدا می‌کند و به این ترتیب حوزه جامعه مهندسی معدن با تهدیدی جدی روبه‌رو است و در بازه زمانی میان‌مدت و بلندمدت ما را به کمبود نیروی انسانی متخصص، کاربلد و ماهر دچار می‌کند.

◉ مقصد مهاجرت بیشتر چه کشوری است و چرا؟

افراد به‌طورمعمول با بررسی پارامترهای جذاب در کشورهای دیگر و ارزیابی آنها مقصد خود را مشخص می‌کنند. نخستین پارامتر سطح کیفی زندگی است و بر این اساس، برای جامعه مهندسین معدن، کانادا، استرالیا و نیوزلند در صدر مقاصد مهاجرتی قرار دارد. دومین پارامتر، مهاجرپذیر بودن آن کشور است، بنابراین استرالیا باتوجه به مشوق‌هایی که در نظر گرفته و کانادا در اولویت قرار می‌گیرند. پارامترهای بعدی، کیفیت دانشگاه‌ها، امکان تحصیل ارزان، شرایط اقامت آسان، بازار کار خوب، امنیت، فرصت کارآفرینی، رشد اقتصادی، قدرت سیاسی، اقتصاد بازارمحور، پویایی و عدالت اجتماعی است. در مجموع باتوجه به همه این موارد، کانادا و استرالیا، مقصد اول مهاجرت نخبگان حوزه معدن بوده است. ارزیابی‌ها نشان می‌دهد در جامعه مهندسی معدن، کیفیت زندگی و رشد اقتصادی رتبه بالاتری را به خود اختصاص داده و در مراحل بعدی، توان فنی و تکنولوژیکی پیشرفته کشور مقصد هم، از پارامترهای تاثیرگذار است.

◉ عمده‌ترین چالش‌هایی که فعالان این حوزه را به مهاجرت تشویق می‌کند، چیست؟

چالش‌های عمده این حوزه را می‌توان به ۲ بخش صنعت و دانشگاه تقسیم کرد. در این‌باره باید گفت در اتاق فکر وزارتخانه صنعت، معدن و تجارت همواره ۴ موضوع به‌عنوان چالش‌های اصلی معدنکاران در این حوزه در نظر گرفته می‌شود که عبارتند از: موانع دسترسی به ماشین‌آلات به‌روز و تجهیزات، موضوع تامین مالی (که همواره از عمده‌ترین مشکلات پیش‌روی صنعتگران معدنی بوده و هست)، پیچیدگی‌های واردات و صادرات و موانع گمرکی. در بخش آکادمیک هم، به‌ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی، چالش عمده این است که ارتباط بسیار ضعیفی میان دانشگاه و بدنه صنعت وجود دارد. این مشکل در بسیاری از رشته‌های مهندسی به‌چشم می‌خورد، اما درباره مهندسی معدن از اهمیت بیشتری برخوردار است. یکی دیگر از ضعف‌های جدی این حوزه، حمایت نکردن از دانشجویان این رشته و دشواری دسترسی به داده‌های واقعی برای انجام امور پژوهشی برای دانشجویان و نخبگان است، در مقابل، کشورهای دیگر مشوق‌های اختصاصی فراوانی برای دانشجویان تعریف می‌کنند، از جمله برنامه گلوبال تلنت، جذب دانشجویان مستعد به‌عنوان دستیار پژوهشی یا محقق یا فرصت تحصیل در دوره‌های پسادکتری زیرنظر استادان مطرح دانشگاه‌های دنیا. علاوه بر این، وجود فناوری‌های به‌روز در سایت‌های معدنی انگیزه مهاجرت نخبگان را چند برابر کرده است، زیرا موجب شکوفایی علمی و افزایش توانمندی افراد می‌شود. امکانات مطلوب و در دسترس سایت‌های معدنی و درآمدهای قابل‌قبول ماهانه برای شاغلان در این حوزه و تعدد صنایع پایین‌دستی مرتبط، از دیگر زمینه‌هایی است که نخبگان این حوزه را به‌سوی مهاجرت سوق می‌دهد.

دلایل مهاجرت دانش‌بنیان‌ها به کشورهای همسایه بررسی شد

پرواز فناورانه به آن سوی مرزها

روایتی از پروازهای بی‌برگشت فناوران

مهتاب دمیرچی
editor@smtnews.ir

پای درددل صاحبان کسب‌وکار که می‌نشینیم، بیشتر صحبت از چوب لای چرخ گذاشتن‌هایی می‌کنند که در نهایت آنها را از دریافت تسهیلات منصرف می‌کند و مجبور می‌شوند بدون حمایت به کسب‌وکار بپردازند، هرچند هیچ نهاد ذی‌ربطی زیر بار چنین سازکاری نمی‌رود، اما مهاجرت دانش‌بنیان‌ها در سال‌های اخیر گواه خوبی برای ناامیدی برخی فعالان این اکوسیستم است که به‌دنبال تحقق آرزوهای‌شان در جای دیگری بودند. شاید تنها پیش از این، متهم نخست فرار مغزها سیاست‌های مربوط به وزارت علوم و دستگاه‌های ذی‌ربط آن نظیر بنیاد ملی نخبگان بود، اما وقتی صحبت از مهاجرت دانش‌بنیان‌ها می‌شود، سازمان‌های نظیر معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری و جهاد دانشگاهی هم به‌نوعی مسئول این دست‌اندازی‌ها در مسیر شکوفایی نخبگان و دانش‌بنیان‌ها هستند. صمت در این گزارش به بررسی دلایل مهاجرت دانش‌بنیان‌ها پرداخته است.

عکس: آیدا فریدی

نخبگان نباید تنها با هدف ارتقای طبقه اقتصادی به کار و فعالیت بپردازند، چرا که در این شرایط تنها خود را ارتقا داده‌اند

کوچ دسته‌جمعی نخبگان

چند سالی می‌شود که عبارت مهاجرت نخبگان در کنار فرار مغزها معنای کامل‌تری پیدا کرده است. به‌اعتقاد بسیاری از کارشناسان، فرار نخبگان به‌معنای از دست رفتن ثروت معنوی و علمی یک جامعه به‌حساب می‌آید. افرادی که با امکانات ملی به درجه‌ای از نخبگی و توانمندی رسیده‌اند، اما درست زمانی که باید از دانش و فن آنها بهره‌مند شد، با دست‌اندازی‌های پرسابقه دولتی و بانکی مانع شکوفایی و به‌نوعی تبدیل به یک نیروی حاضرآماده برای جوامعی می‌شوند که هیچ زحمتی در راستای کسب دانش آنان متحمل نشده‌اند.

به‌گفته رئیس جدید جهاد دانشگاهی، مهاجرت نخبگان به دانش‌بنیان رسیده است. روح‌الله دهقانی فیروزآبادی با انتقاد از روند رو به رشد مهاجرت نخبگان، اعلام کرد: این رویه اکنون در سایه حمایت‌هایی که از شرکت‌های دانش‌بنیان در کشورهای دیگر به‌ویژه کشورهای همسایه و عربی می‌شود و در غفلت مسئولان، به مهاجرت دسته‌جمعی نخبگان در قالب شرکت‌های دانش‌بنیان رسیده است، اما طولی نکشید که پرویز کرمی، مشاور معاون علمی و فناوری ریاست‌جمهوری در گفت‌وگو با تسنیم درباره چرایی مهاجرت برخی شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌های کشورمان گفت: مهاجرت شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها همه‌گیر نیست و اصلا واقعیت ندارد! این نکته را صریح بگویم که این موضوع توسط دکتر دهقانی فیروزآبادی مطرح و در یک بحث ۳ساعته آسیب‌شناسی شده است که اگر همه ما یعنی کشور، دولت، نهادهای حاکمیتی و حتی مردم در این موضوع کمک نکنیم، ممکن است این اتفاق بیفتد؛ چیزی به اسم همه‌گیری یا اپیدمی مهاجرت نداریم، البته ممکن است چند شرکت مهاجرت کرده باشند و ما منکر آن نیستیم، اما این شرکت‌ها اگر حمایت بشوند که حمایت نیز می‌شوند، این اتفاق نمی‌افتد. حال از دعوای میان مسئولان که بگذریم باید گفت مهاجرت یک دانش‌بنیان به‌معنای از بین رفتن یک چرخه کامل کسب‌وکار است که آسیبی چند برابری نسبت به مهاجرت نخبگان دارد؛ چرخه‌هایی که هر کدام می‌توانند نقشی جدی در تولید و ارزآوری داشته باشند، اما با سنگ‌اندازی‌های بانکی و سختگیری‌های تسهیلاتی ناامیدشان می‌کنیم و آنها هم راهی کشورهای عربی نظیر امارات و غربی همچون ترکیه، آلمان و ... می‌شوند.

شروع همه‌چیز از صفر

حبیب‌الله اصغری، رئیس جهاد دانشگاهی خواجه نصیر در گفت‌وگو با صمت بااشاره به چرایی مهاجرت دانش‌بنیان‌ها گفت: ممکن است مهاجرت در گام نخست برای اعضای یک شرکت دانش‌بنیان رضایت‌بخش باشد؛ اما افراد باید این را هم در نظر بگیرند که مهاجرت گروهی نخبگان در قالب یک کسب‌وکار به‌معنای از دست رفتن دستاوردهایی است که تا پیش از این در داخل کشور به‌دست آورده بودند؛ نظیر بازار، ارتباطات حرفه‌ای و ... که با ورود به دیگر کشورها به اجبار بسیاری از فرآیندهای انجام‌شده را از نو بسازند، به‌عبارتی، همه‌چیز از صفر شروع می‌شود. عموم افراد باسابقه در اکوسیستم دانش‌بنیان، کمتر راغب می‌شوند تا در کشورهای دیگر از صفر شروع کنند.

■ نخبه خدوم کیست؟

وی بااشاره به تشریح واژه خدوم در فضای نخبگانی کشور افزود: واژه‌ای که چند سالی برای پیشگیری از مهاجرت نخبگان در این زمینه مطرح می‌شود، نخبه خدوم است؛ یعنی وقتی که جامعه و نظام آموزش عالی برچسبی به نام نخبه را روی شاگرد اول دانشگاه یا افراد با تراز علمی بالا می‌زند، این توقع هم ایجاد می‌شود که تمامی امکانات کشور باید متعلق به نخبگان باشد، اما آن روی دیگر سکه این است که جامعه نخبگانی هم باید نسبت به مملکت و مردم کشورشان احساس دین کنند و در قبال امکاناتی که دریافت می‌کنند، تعهد خدمت داشته باشند، در کل، جامعه موظف است نخبه خدوم پروش دهد، نه نخبه متوقع، اما از وظایف حاکمان و دستگاه‌ها هم نباید غافل شد که نباید بگذارند که شرایط برای این افراد دشوار بگذرد. به‌عبارت روشن‌تر، تعامل نخبگان با دستگاه‌های حکومتی باید دوطرفه و این خدمت‌رسانی در رفت‌وآمد باشد. ناگفته نماند موانع شکوفایی سر راه نخبگان بسیار زیاد است و حتی بسیاری از آنها توقع پایینی دارند و با اندک تسهیلاتی، خواهان توسعه کشور و خدمت‌رسانی هستند، در حالی که همان توقع کم هم در بسیاری مواقع مرتفع نمی‌شود.

اصغری گفت: یکی دیگر از دلایلی که باعث می‌شود نخبگان و شرکت‌های دانش‌بنیان به فکر مهاجرت بیفتند، این است که تفاوت در نگرش و فکر باعث می‌شود که این ۲ قشر حرف یکدیگر را نفهمند. اگر مسئولان اجازه بدهند که این نسل پرسشگر، تفکرات متفاوت خود را پرورش و عملیاتی کنند، شاهد اتفاقات خوشایندی خواهیم شد، در واقع، مسئولان باید پذیرای نگرش متفاوت آنها نسبت به جامعه باشند و نباید این تفاوت در نگرش را به‌پای زیاده‌خواهی بگذارند. آنها انتظار دارند مسیر هموارتری در مسیر رشد و توسعه کسب‌وکارشان داشته باشند. به‌گفته اصغری، اینکه بسیاری از شرکت‌های دانش‌بنیان از بی‌عدالتی‌های خدمات‌رسانی صحبت می‌کنند، علت دیگری است که موجب شده کشوری جز ایران را برای فعالیت انتخاب کنند. عموم تفاوت میان دریافت خدمات و تسهیلات در شرکت‌های دانش‌بنیان، زنگ خطری برای گسترش مهاجرت این افراد به‌حساب می‌آید.

■ کار و کسب مهم است نه کسب و کار

رئیس جهاد دانشگاهی خواجه نصیر گفت: نخبگان و مسئولان باید نسبت به یکدیگر احساس مسئولیت داشته باشند. نکته بعدی که منجر به مهاجرت نخبگان می‌شود، نگرش رسوخ‌یافته فرهنگی در امر سبک زندگی است که به‌طورعموم با تجمل‌گرایی آمیخته و در اصل باعث شده، بیشتر نخبگان، آن سوی مرزها را برای خود بهشتی برین ببینند. اینکه اگر تجملات در زندگی افراد وجود نداشته باشد، بدبخت تلقی می‌شوند، نگرشی است که افراد تنها با اهداف مالی به کار و فعالیت بپردازند.

مورد دیگری که اهمیت دارد، این است که باید تغییر نگرش در تفکر جامعه نخبگانی به‌وجود بیاید، برای مثال، باید از نگرش کسب و کار به‌سمت کار و کسب برویم؛ به این معنا که ماهیت فعالیت و کار، ارجح‌تر از درآمد باشد، به‌عبارت دیگر، نخبگان نباید تنها با هدف ارتقای طبقه اقتصادی به کار و فعالیت بپردازند، چرا که در این شرایط تنها خود را ارتقا داده‌اند، اما اگر نگرش کار و کسبی داشته باشند، نه‌تنها سبب ارتقای خود، بلکه موجب توسعه سبک زندگی و ارتقای آحاد جامعه می‌شوند.

رهایی از دردسرهای تسهیلاتی در جایی دیگر

علی رحمانپور، مدیرعامل یک شرکت دانش‌بنیان در زمینه اینترنت اشیا در گفت‌وگو با صمت گفت: یکی از مهم‌ترین پارامترهایی که افراد و صاحبان شرکت‌های دانش‌بنیان را به مهاجرت وامی‌دارد، صرفه‌های اقتصادی است که در آن سوی مرزها وجود دارد. گفتنی است، به‌طورمعمول شرایط بهتری برای شرکت‌های دانش‌بنیان به‌دلیل افت ارزش ریال وجود دارد و همین امر باعث می‌شود آنها به مهاجرت ترغیب شوند و این تفاوت ارزی باعث شده است که بخواهند از صفر شروع و سختی‌ها را تحمل کنند. از تفاوت ارزی که بگذریم، بعد دیگری که دانش‌بنیان‌ها را ترغیب به مهاجرت می‌کند، کیفیت و رفاه اجتماعی موجود در کشورهای مقصد نسبت به ایران است.

وی افزود: حمایت خاصی از سوی نهادهای دولتی وجود ندارد و حجم سرمایه‌گذاری که در یک سال گذشته روی شرکت‌های دانش‌بنیان انجام گرفته، قابل‌مقایسه با کشورهای توسعه یافته و قانع‌کننده نیست و امروزه می توان گفت به‌طورکامل متوقف شده است. از سوی دیگر، چون دانش بنیان ها ظرفیت بالایی دارند، به‌طبع در این حوزه افرادی که خواهان فعالیت هستند، در نهایت به این نتیجه می‌رسند که شاید در کشور کارآیی لازم را ندارند و ترغیب به مهاجرت می‌شوند. حمایت‌هایی که در کشورهای توسعه‌یافته می‌شود، بحث دیگری است که رهبران استارتاپ‌ها و دانش‌بنیان‌ها را به مهاجرت ترغیب می‌کنند، بخش دیگر مشکلات و اوضاع کلان کشور است و در کل وقتی شرایط کشور برای اکوسیستم نوآوری مناسب نباشد، نمی‌توان با زیست گاخانه‌ای و متفاوت از دیگر بخش‌های کشور از آنها مراقبت کرد.

رحمان‌پور گفت: در زمینه اینترنت اشیا بازار خوبی برای دانش‌بنیان‌ها وجود دارد و مهاجرت، بحث داغ نخبگان این حوزه است. افزون بر آن، تحریم‌ها باعث شده که برخی شرکت‌های دانش‌بنیان نمی‌توانند با بدنه و ساختار داخلی خود به‌فعالیت بپردازند و مجبورند برای توسعه کسب‌وکارشان بخشی از فعالیت خود را در قالب شرکت‌های فرامرزی انجام دهند و ترجیح این است که مجموعه خارجی ثبت کنند و برخی به دلیل رشد و پیشرفتی که شاهدش هستند، ترجیح می‌دهند شرکت پایه را آن شرکتی انتخاب کنند که در خارج از کشور تاسیس کرده‌اند.

هدفمندی مهاجرت نخبگان

محمدصادق خیاطیان، رئیس مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری در گفت‌وگو با تسنیم درباره برنامه‌های این مرکز برای جلوگیری از مهاجرت نخبگان اظهار کرد: یکی از ماموریت‌های ویژه رئیس‌جمهوری به‌طورخاص، موضوع نخبگان بوده است؛ موضوع مهاجرت نخبگان در کشورمان ایران، امری منفی تلقی می‌شود، چرا که ما نتوانستیم این موضوع را تبیین کنیم. اگر موضوع گردش نخبگان را به‌صورت هدفمند انجام دهیم، نیازمند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی هستیم و اینکه خلأهای تکنولوژی و دانشی داریم؛ به‌طورکلی توانمندی، تکنولوژی و دانش ما بسیار بالا است، اما شاید خلأهایی وجود داشته باشد که در این صورت ما نخبگان را برای مهاجرت می‌فرستیم که یاد بگیرند و برگردند و در واقع مهاجرت نخبگان ما، باید به‌صورت هدفمند انجام شود تا برای کشور ارزش‌آفرین باشد.

رئیس مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری تصریح کرد: اتفاقاتی که در حوزه مهاجرت نخبگان انجام می‌گیرد، بخش عمده‌ای از آن، مربوط به فضاسازی‌های رسانه‌ای است. یک فضاسازی بسیار جدی در رسانه‌ها درباره موضوع مهاجرت نخبگان انجام می‌شود که به‌صورت عامدانه است؛ در حوزه مهاجرت ۳ دسته وجود دارند؛ که شامل میل به مهاجرت، برنامه‌ریزی برای مهاجرت و اقدام برای مهاجرت است؛ گاهی اوقات آماری گزارش می‌شود که مهاجرت زیاد شده است، در حالی که از میل به مهاجرت تا اقدام به مهاجرت فاصله بسیار زیادی دارد؛ امکان دارد میل به مهاجرت برای یادگیری و بازگشت به کشور باشد که بسیار ارزشمند است.

خیاطیان گفت: ما در حوزه مهاجرت نخبگان، کارگروه‌های مختلفی را در مرکز بررسی‌های استراتژیک تشکیل داده‌ایم که ان‌شاءالله به‌زودی جلسه‌ای درباره نخبگان با حضور رئیس‌جمهوری برگزار خواهد شد و برنامه‌هایی را که در حوزه نخبگان داریم، ارائه خواهیم کرد و برنامه دولت، جذب و نگه داشتن نخبگان است.

سخن پایانی

باتوجه به موارد یادشده، شواهد و آمار حاکی از آن است که کشور توانایی تربیت نیروی کار ماهر و نخبه‌پروری را دارد، این در حالی است که اشتغال و استفاده از توان علمی این افراد در صنایع و شرکت‌های بزرگ آن‌طور که باید نیست.

یکی از ارکان مهم توسعه زیست‌بوم دانش‌بنیان، بهره‌گیری از نیروی کار ماهر و نخبگان در کشور است؛ نخبگانی که در این مرز و بوم به تحصیل و آموزش پرداخته‌اند و مسیر نخبه شدن را پیموده‌اند و از منابع این کشور بهره گرفته‌اند، اما زمانی که باید به کار بیایند و علم‌شان را در مسیر توسعه کشور به‌کار بگیرند، به‌دلیل برخی بی‌مبالاتی‌ها و نبود زیرساخت‌های مناسب، بسیاری از آنها ترجیح می‌دهند در کشوری دیگر فارغ از آزارهای تسهیلاتی و بانکی، به‌فعالیت بپردازند؛ کشورهایی که با ویزای طلایی شان، راه را برای فعالان کسب‌وکارهای نوین هموار می کنند؛ به‌زعم دانش‌بنیان‌ها دریافت ویزای کاری از این کشورها، ساده‌تر از دریافت تسهیلاتی است که نهادهای دولتی پیش‌تر قولش را داده بودند.

مهاجرت یک دانش‌بنیان به‌معنای از بین رفتن یک چرخه کامل کسب‌وکار است که آسیبی چند برابری نسبت به مهاجرت نخبگان دارد؛ چرخه‌هایی که هر کدام می‌توانند نقشی جدی در تولید و ارزآوری داشته باشند

یادداشت

سیاه و سفید مهاجرت در یک نگاه

بهرام صلواتی
مدیر رصدخانه مهاجرت ایران

مسئله اصلی این است که ما نباید گسترش پدیده مهاجرت در ایران را تنها به فاکتورهای آماری گره بزنیم، برهمین اساس، نیازمند یک تحلیل جامع از عوامل پیشران مهاجرت از کشور هستیم، تا با کمک آن به نگهداشت نیروی نخبه و متخصص خود بپردازیم. از آنجایی که مهاجرت افراد ماهر باعث می‌شود سمت تقاضای بازار نیروی انسانی در بخش دانش‌بنیان دچار کمبودهایی شود، باید ظرفیت‌های جذب و بکارگیری نیروی فارغ‌التحصیل نخبه را در تمامی عرصه‌های اقتصادی افزایش دهیم. با یک بررسی کلی می‌توان این نتیجه را گرفت که متاسفانه ظرفیت جذب و بکارگیری نیروی انسانی ماهر و تحصیلکرده در صنایع و شرکت‌های بزرگ کشور و در بخش‌های مهم اقتصادی، هنوز بسیار پایین است و حجم زیادی از جذب نیرو در کشور به شرکت‌های دانش‌بنیان و موسسات نوپای کوچک و متوسط اختصاص دارد. عامل دیگر به نبود توازن نیروی انسانی در عرضه و تقاضای بازار کار برمی‌گردد. گفتنی است، آموزش‌هایی که پیش از دانشگاه و بعد از آن به افراد داده می‌شود، به‌روز نیست و مفاد آموزشی منطبق با نیازهای روز جامعه، صنعت و خدمات طراحی و پردازش نشده است. این معضل یعنی به‌روز نبودن آموزش در فضای آکادمیک در کشور، معضل بزرگ‌تری را در بخش عرضه بازار کار به‌وجود می‌آورد، اینکه از نظر کمی، نیروی انسانی قابل‌توجهی داریم، اما افرادی که دارای مهارت کلیدی باشند تا بتوانند در صنایع و خدمات امروز کاربردی‌تر عمل کنند، کم هستند.

اعمال تحریم‌ها مشکلات اقتصادی را در کشور پررنگ‌تر کرده است و این امر باعث شده مسائل معیشتی برای کل نیروی کار در ایران تبدیل به یک دغدغه اساسی شود؛ از طرفی چون در بازارهای جهانی کار، برای جذب نیروهای انسانی، حقوق بسیار قانع‌کننده‌تری از کشورهای با اقتصاد ضعیف یا متوسط در نظر می‌گیرند، این تفاوت در سطح حقوق و دستمزدها باعث می‌شود که نیروی کار ماهر نسبت به مهاجرت و فعالیت در بازارهای فرامرزی تمایل داشته باشد. لازم به ذکر است، در حال حاضر نیروی کار ایرانی جزو یکی از ارزان‌ترین نیروهای کار در دنیا است، در واقع، می‌توانند با جاذبه‌های مالی که آن سوی آب‌ها ایجاد می‌شود، نیروی کار کاربلد و حرفه‌ای ایران را وسوسه و اغوا کنند.

از آنجایی که کشورهای مقصد مهاجران، نیاز مبرمی به نیروی انسانی به‌ویژه ماهر و تحصیلکرده دارند، این کشورها رویکرد اصلی خود را برمبنای تقویت بازار کار از منظر جذب نیروی انسانی از دیگر کشورها گذاشته‌اند. این در حالی است که در کشور ما فرصت‌های جذب نیروی انسانی ماهر وضعیت مناسبی ندارد. باتوجه به فرمایشات رهبر معظم انقلاب که فرمودند باید تولید ما مبتنی بر محصولات دانش‌بنیان و همچنین اشتغال‌آفرین باشد، من معتقدم وجه اصلی این سخن به بخش‌هایی مربوط می‌شود که سهم اندکی برای اقتصاد دانش‌بنیان قائل شده‌اند، برای مثال، هنوز در کشاورزی، اقتصاد دانش‌بنیان سهم بسیار پایینی دارد. در دیگر صنایع بزرگ و مادر ما هم این‌گونه است. بیشتر این صنایع سرمایه‌بر هستند تا فناور و دانش‌محور. در کل، معضل اصلی در بطن اقتصاد ما نهفته است که باعث شده است، امکان بهره‌گیری از نیروی انسانی خود را نداشته باشیم، چرا که اقتصاد ما برمبنای درآمدهای نفتی است نه دانش‌بنیان.

البته ما می‌توانیم این امید را هم داشته باشیم که جابه‌جایی سرمایه انسانی به خارج از کشور هم، نمی‌تواند دارای اثرات و تبعات منفی باشد؛ چرا که مهاجرت در ذات خود، یک فرآیند سیاه و سفید نیست. اگر اکنون فرصت جذب و بکارگیری تمامی سرمایه‌های انسانی خود را در بازار کار نداریم، نباید با این توهم جلو برویم که ظرف مدت زمان کوتاه، تمام عقب‌افتادگی‌های خود را با جذب نیروی انسانی برطرف کنیم.

مشکل ما در بخش وزارت صمت و کار جدی است، در واقع، پای تقاضای نیروی کار ماهر و متبحر در کشور می‌لنگد و در طرف عرضه، مشکلات کمتر احساس می‌شود و به‌همین دلیل، همواره ما با مازاد عرضه نیروی کار روبه‌رو هستیم و در ادامه مهاجرت رخ می‌دهد. ما باید بتوانیم ظرفیت تقاضا را افزایش دهیم و این با همکاری وزارتخانه‌های صمت، کار و رفاه اجتماعی، کشاورزی و ... هموارتر می‌شود، اما هنوز در ابتدای راه هستیم.

امیدوارم با نام‌گذاری امسال، این روند رشد و شتاب بیشتری بگیرد.

یادداشت

آسیب جدی اقتصاد از مهاجرت کارآفرین

محسن ثانی
کارشناس امور اقتصادی

در کنار مهاجرت نخبگان علمی و دانشگاهی، براساس آمار طی ۶ سال گذشته بسیاری از کارآفرینان و سرمایه‌گذاران از اصلاح شرایط حاکم بر اقتصاد ناامید شده و در حال مهاجرت هستند. حتی رصد فضای کسب‌وکار در این سال‌ها حاکی از آن است که نه‌تنها موانع تسهیل کسب‌وکار برداشته نشده، بلکه مشکلات جدید، جاده کارآفرینی را ناهموارتر و سنگلاخی‌تر از گذشته کرده است. تحریم، سیاست داخلی، خودتحریمی، رشد نرخ تورم، افزایش حجم نقدینگی، سیلاب کسری بودجه دولتی، بی‌انضباطی مالی و فضای نامساعد کسب‌وکار مؤلفه‌های روشنی هستند که می‌توانند یک اقتصاد سالم و پویا را زمین‌گیر کنند و البته مدیریت نامطلوب نیز شرایط را سخت‌تر کرده است. اشاره به این موارد سیاه‌نمایی نیست و از زبان بیگانه هم مطرح نمی‌شود، بلکه ازسوی کسانی مطرح می‌شود که در این کشور مانده و همچنان به تولید ادامه می‌دهند. آنها امروز از حاکمیت، تقاضای بازگشت به مدیریت صحیح و در تراز کشورهای توسعه‌یافته را دارند. برای عبور از این وضعیت می‌توان از تجربه برخی کشورها الگوبرداری کرد. کشورهایی مانند چین، مالزی، سنگاپور و ترکیه از مهلکه فقر و تباهی نجات یافته و به دل توسعه قدم گذاشتند. راه چاره ایران نیز گذر از این شرایط با برنامه‌ریزی صحیح و عمل به حکمرانی صحیح است. دستیابی به توافق یا عدم آن، برخورد سلیقه‌ای در وزارتخانه‌ها، ناسازگاری‌های سازمانی به‌ویژه در گمرک، تامین اجتماعی، مالیات، بانک‌ها، نرخ‌گذاری‌های دستوری و پافشاری بر اقتصاد دولتی و واگذار نشدن کارها به بخش خصوصی از مسائلی است که یک کارآفرین ایرانی باید به جنگ آنها برود. بر همین اساس است که افزایش مهاجرت کارآفرینان و سرمایه‌گذاران، نگرانی در زمینه ترک وطن نسل‌های جوان کارآفرینی و استارت‌آپی را بیشتر کرده است. در اصل کوچ جوانان باید یک تلنگر برای مسئولان باشد و آنها را ریشه‌یابی و برطرف کردن موانع وادارد. امروز به‌جای مانع‌زدایی، شاهد مانع‌تراشی‌های هر روزه هستیم و سیاست‌گذار به‌جای تسهیل کار با برقراری دستورالعمل‌ها و قوانین متناقض مسیر را سخت‌تر می‌کند. در چنین شرایطی جوان کارآفرین با مشوق‌های کشورهای دیگر مواجه می‌شود و برای ساختن آینده خود در کشوری دیگر برنامه‌ریزی می‌کند. نظرسنجی انجام‌شده ازسوی مرکز پژوهش‌های مجلس نشان می‌دهد مهم‌ترین عامل نارضایتی فعالان اقتصادی عمل نکردن مسئولان به وعده‌های‌شان است؛ آن‌هم به این صورت که نه‌تنها به این وعده‌ها عمل نشده، بلکه خلاف وعده‌ها نیز عمل شده و شرایط را برای‌شان سخت‌تر کرده است. این مهاجرت‌ها تبعات بسیار سنگینی در بلندمدت دارد. با نگاهی به کارآفرینان می‌توان فهمید یک به یک با ناامیدی بنگاه‌های اقتصادی‌شان را می‌بندند و برخی نیز از کشور بیرون می‌روند. اگر قرار است جوانان ما اشتغال داشته باشند، اگر قرار است تولید رونق بگیرد، اگر قرار است پول در کشور بچرخد، اگر قرار است نیازهای‌مان را تا حد امکان در داخل تولید کنیم، اگر قرار است کالای ایرانی صادر کنیم و ارز به داخل کشور بیاوریم، چاره‌ای جز حفظ حرمت و حمایت از فعالان اقتصادی و کارآفرینان نیست؛ آنان که در این وانفسا سرمایه‌های خود را با پذیرش ریسک‌های فراوان وارد چرخه تولید و کارآفرینی می‌کنند. برخی معتقدند کارآفرینان گروهی مغفول در اقتصاد کشور هستند که در اوج مهجور بودن نقش بسزایی در اشتغالزایی و گردش پول دارند. متاسفانه تا زمانی که صاحب سرمایه‌ای پول‌هایش را در بانک یا در املاک و سکه و ارز سرمایه‌گذاری کرده، کسی کاری به کارش ندارد، اما به محض اینکه بخواهد کارخانه‌ای، کارگاهی، شرکتی و حتی مغازه‌ای بزند، از جاهای مختلف سراغش می‌روند تا سنگی مقابل پایش بگذارند یا سهمی از او بستانند.

در نهایت همین عوامل ذکرشده کافی است تا کارآفرین دانش و مهارتش را به‌دلیل نبود حمایت دولتی و در پس آن فقدان امنیت سرمایه‌گذاری بردارد و از ایران برود. اگر دولت فکری جدی برای ممانعت از مهاجرت کارآفرینان نکند، به‌زودی موتور اقتصاد بخش خصوصی خاموش می‌شود و ایران با عقبگردی به روزهای اشتغال در انحصار دولت برمی‌گردد. تجربه نشان داده چنین اقتصادی هرگز رنگ رونق به خود نخواهد دید.

در گفت‌وگوی صمت با کارشناسان بررسی شد

موج نوظهور مهاجرت اقتصادی

مریم غدیرپور
editor@smtnews.ir

مهاجرت عبارت است از جابه‌جایی مردم از مکانی به مکان دیگر برای کار یا زندگی. مردم معمولا با هدف دور شدن از شرایط یا عوامل نامساعدی مانند فقر، کمبود غذا، بلایای طبیعی، جنگ، بیکاری و کمبود امنیت مهاجرت می‌کنند. مهاجرت از دیرباز به‌عنوان یک عامل موثر بر حجم نیروی کار، توزیع نیروی کار حسب مهارت، آموزش، تخصص و اشتغال، فرصت‌های شغلی، پس‌انداز، سرمایه‌گذاری و تولید شناخته شده است.

مهاجرت موضوعی پیچیده است که نه‌تنها حجم و رشد جمعیت یک جامعه را تحت‌تاثیر قرار می‌دهد، بلکه تغییرات قابل‌ملاحظه‌ای در ساخت و توزیع جمعیت ایجاد می‌کند.

در سال‌های اخیر مهاجرت در ایران از قشر کارگری به نخبگان و اکنون به سطح کارآفرینان و سرمایه‌داران تغییر قشر داده است. بی‌شک مهاجرت در سطح صاحبان مشاغل و نخبگان باتوجه به حجم گسترده آن تاثیر بسزایی در آینده اقتصادی مملکت دارد. صمت درباره تاثیر مهاجرت بر آینده بلندمدت اقتصاد کشور با کارشناسان حوزه به گفت‌وگو پرداخته است.

عکس: آیدا فریدی

سرمایه انسانی یکی از عوامل تاثیرگذار بر رشد اقتصادی است و خروج یک‌باره این سرمایه موجب کندی رشد اقتصاد می‌شود؛ بنابراین مهاجرت در مجموع اثرات مثبت بسیاری بر اقتصاد کشورهای مقصد و اثرات منفی بسیاری بر کشورهای مبدأ دارد

با افزایش مهاجرت به‌ویژه مهاجرت نخبگان، شکاف بین کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته عمیق‌تر می‌شود

پیامدهای مهاجرت همیشه مثبت نیست

علی صادقی، کارشناس مسائل اقتصاد بین‌الملل در تعریف مهاجرت و عواقب طولانی‌مدت آن بر اقتصاد کشور به صمت گفت: مهاجرت پدیده‌ای است که پیامدهای اجتماعی و روان‌شناختی زیادی برای مبدا و مقصد مهاجرت دارد و یک پدیده خالص اجتماعی-اقتصادی است که مجموعه پیچیده‌ای از عوامل اجتماعی، روان‌شناختی، اقتصادی و سیاسی را شامل می‌شود. مهاجرت همواره یک جزء مهم شهرنشینی، توسعه اقتصادی، تغییرات اجتماعی و سازمان سیاسی به‌شمار می‌رود و به تغییر پایگاه، شغل و موقعیت مکانی فرد نیز مرتبط است.

وی با تاکید بر اینکه مهاجرت دارای مزایایی برای کشورهای مهاجرپذیر است، اظهار کرد: تامین نیروی کار بدون صرف هزینه تربیت نیروی انسانی و استفاده از مهاجران برای کارهای سخت است از جمله این مزایا است. وی افزود: پیامدهای منفی مهاجرت برای کشورهای مهاجرپذیر بیشتر از پیامدهای مثبت است. از مهم‌ترین آثار منفی مهاجرت می‌توان به افزایش جمعیت، کم شدن دستمزد کارگران محلی، اشاعه بیماری‌هایی که ممکن است مهاجران به آنها مبتلا باشند، روبه‌رو شدن با دشواری‌هایی در محل جدید از قبیل ندانستن زبان مکالمه و نگارش، تطبیق‌ناپذیری با محیط جدید، بروز رفتارهای ضداجتماعی، مغایرت آموزش‌های جدید با آموزش‌های دریافتی پیشین، تخطی از قانون و افزایش مشکلات و بیماری‌های روانی اشاره کرد.

▣ پیامدهای اقتصادی مهاجرت

این کارشناس اقتصاد بین‌الملل گفت: مهم‌ترین پیامد مهاجرت را باید در حوزه اقتصاد جست‌وجو کرد. از عمده‌ترین پیامدهای اقتصادی مهاجرت‌ها، تفاوت دستمزدها و شرایط کاری مهاجران با کارگران بومی است که نوعی دوگانگی در بازار کار پدید می‌آورد. فرصت کار و فعالیت برای همه مهاجران یکسان نیست و این تفاوت هرچه قدمت مهاجرتی افزایش یابد، روبه کاهش می‌گذارد. وی در ادامه توضیح داد: مهاجرت همان‌طور که نحوه زندگی مهاجران را تغییر می‌دهد، الگوهای اشتغال و فعالیت آنان را نیز دگرگون می‌کند. در کنار بالا بودن فضای کار برای مهاجران، باید یادآور شد مهاجران دستمزدهای کمتری دریافت می‌کنند، ساعات بیشتری کار می‌کنند، از تسهیلات بسیار پایین‌تری در محیط کار برخوردارند و چون در بیشتر موارد بازار کار را نامطمئن می‌بینند و اطمینانی به استمرار کار نداشته و در صورت از دست دادن کار نیز از حمایت‌های قانونی کافی برخوردار نیستند، تلاش می‌کنند با انجام کارهای سخت درآمد بیشتری به‌دست آورند و قسمت اعظم آن را نیز پس‌انداز یا به کشور خود ارسال کنند.

▣ مشکل ایران در حکمرانی

صادقی در پاسخ به این پرسش که چرا در ایران مهاجرت از سطح کارگری به سطوح بالاتر رخنه کرده، گفت: یک عامل تعیین‌کننده در مسئله مهاجرت، شاخص حکمرانی است. کشورهایی که در مؤلفه‌های حکمرانی نظیر مشارکت عمومی، حاکمیت قانون، شفافیت، کارآیی و... دچار مشکل هستند، با نرخ بالاتری از مهاجرت مواجه می‌شوند که متاسفانه ایران هم از این قاعده به‌ویژه در سال‌های اخیر مستثنا نیست.

وی افزود: در کشوری نظیر ایران به‌دلیل بالا بودن فساد اقتصادی و وجود رانت‌های مختلف، کارآیی بخش‌های گوناگون اقتصاد کاهش می‌یابد و فرصت‌های یکسانی برای افراد وجود نخواهد داشت.

▣ نقش محوری اقتصاد در کاهش مهاجرت

این کارشناس اقتصاد بین‌الملل با تاکید بر اینکه ثبات اقتصادی نیز نقش موثری در مقوله مهاجرت دارد، گفت: در کشورهایی مثل ایران که شاخص‌های کلان اقتصاد با نوسانات مداوم روبه‌رو است، مانند تورم که روز به روز در حال افزایش است، نارضایتی به‌طور مداوم افزایش می‌یابد؛ بنابراین محل کار و زندگی برای سرمایه‌دار یا کارآفرین نیز ناامن می‌شود. وی متذکر شد: بی‌ثباتی در سطح عمومی قیمت‌ها، نرخ‌های بالای تورم را رقم می‌زند. با افزایش تورم، قدرت خرید افراد کاهش می‌یابد و در نتیجه از رفاه آنها کاسته می‌شود. در شرایط تورمی معمولا افزایش نرخ ارز نیز رخ می‌دهد و از ارزش پول ملی کاسته می‌شود. بی‌ثباتی شاخص‌های کلان اقتصاد، ریسک فعالیت‌های مختلف اقتصادی را افزایش می‌دهد، به همین علت حجم فعالیت‌های اقتصادی از جمله تولید، خدمات، سرمایه‌گذاری و... کاهش و ناامنی شغلی افزایش می‌یابد. در چنین شرایطی طبیعی است که کارآفرینان و سرمایه‌داران هم تصمیم به مهاجرت بگیرند. وی بیان کرد: با ورود نیروی کار متخصص، بر انباشت سرمایه انسانی کشور مقصد افزوده می‌شود که این امر می‌تواند افزایش رشد اقتصادی را در پی داشته باشد؛ بنابراین مهاجرت برای کشورهای مقصد هم منفعت اقتصادی دارد و هم زیان، اما به‌نظر می‌رسد منافع آن بسیار بیشتر باشد.

▣ فرار مغزها و بی‌ثباتی اقتصاد

صادقی با اشاره به اینکه هر چه ثبات در بخش اقتصاد کلان کاهش یابد، میل به مهاجرت افزایش پیدا می‌کند، گفت: این اتفاق در حاضر در ایران رخ داده و متاسفانه مهاجرت قشر نخبه و کارآفرین، آینده اقتصاد کشور را با چالش‌های زیادی مواجه خواهد کرد.

وی درباره چالش‌های مهاجرت برای کشور مبدا تشریح کرد: دانش‌آموختگانِ دانشگاهی و متخصصانِ برخوردار از دانش حرفه‌ای که نخبگان علمی نامیده می‌شوند، نقش بسزایی در توسعه اقتصادی کشورها دارند، به‌گونه‌ای که امروزه سرمایه انسانی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای توسعه شناخته می‌شود.

ایران هر اندازه هم که دارای منابع طبیعی و سرمایه باشد، اگر نیروی انسانی کافی نداشته باشد، موفق به پیشرفت نخواهد شد. صادقی افزود: اگر سردمداران کشور شرایط مناسب را برای فعالیت نخبگان خود فراهم نکنند، نارضایتی در میان آنها به‌وجود می‌آید. برآیند چنین شرایطی پدیده مهاجرت نخبگان یا در تعبیری بدبینانه‌تر «فرار مغزهاست»؛ اتفاقی که در سال‌های اخیر به‌شدت رواج یافته و حتی آمار مراکز رسمی نیز گواه این مدعاست.

وی ادامه داد: نخستین پیامدهای منفی مهاجرت مغزها در بازار کار کشور مبدأ ظاهر می‌شود. خروج افراد متخصص از کشور سبب میدانداری افراد ناکارآمد می‌شود که این مسئله تداوم چرخه توسعه‌نیافتگی در کشور را به‌دنبال دارد.

▣ مهاجرت و کندی رشد اقتصاد

این کارشناس اقتصاد بین‌الملل متذکر شد: سرمایه انسانی یکی از عوامل تاثیرگذار بر رشد اقتصادی است و خروج یک‌باره این سرمایه موجب کندی رشد اقتصاد می‌شود؛ بنابراین مهاجرت در مجموع اثرات مثبت بسیاری بر اقتصاد کشورهای مقصد و اثرات منفی بسیاری بر کشورهای مبدأ دارد.

وی با اشاره به افزایش روند مهاجرت در تمامی سطوح در ایران گفت: با افزایش مهاجرت به‌ویژه مهاجرت نخبگان، شکاف بین کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته عمیق‌تر می‌شود. اگر حاکمان کشورهای توسعه‌نیافته و در حال توسعه از جمله ایران بتوانند فضایی مطمئن، عادلانه و تهی از رانت و فساد را برای فعالیت نخبگان به‌وجود بیاورند، می‌توان امیدوار بود میل به مهاجرت در سال‌های آتی کاهش یابد.

افزایش موج مهاجرت اقتصادی از سال ۹۶

بهزاد رادمنش، کارشناس مسائل اقتصادی در تعریف مهاجرت و عواقب طولانی‌مدت این پدیده بر اقتصاد کشور به صمت گفت: «توسعه» از مفاهیم دوران پس از جنگ جهانی دوم است؛ بنابراین سابقه آن شاید کمتر از ۷۰ سال باشد. تا قبل از آن، بیشتر مفهوم رشد اقتصادی متمرکز بر افزایش تولید ناخالص داخلی و جی‌دی‌پی در ادبیات کشورهای مختلف مطرح بود. کشورها می‌کوشیدند به سمت صنعتی‌شدن، افزایش سرمایه‌گذاری خارجی و رشد تولید پیش بروند و جایگاه خود را در رقابت جهانی هرچه بیشتر تحکیم بخشند، اما مفاهیمی مانند عدالت، کاهش نابرابری‌های اقتصادی و توجه به حاشیه‌نشینان در ادبیات رشد مورد غفلت قرار می‌گرفت. وی درباره موج‌های گوناگون مهاجرت در ایران اظهار کرد: از دیدگاه کارشناسان علوم اجتماعی و جمعیت‌شناسان، پس از انقلاب، ۳ موج مهاجرت در ایران رخ داده است. برخی نیز قائل به ۵ موج هستند. مهاجرت‌هایی که از یکی دو سال قبل از انقلاب شروع شد و تا ۲ دهه بعد ادامه یافت، بیشتر با انگیزه اقتصادی شکل گرفته بود. موج مهاجرت بعدی پس از حوادث سال ۲۰۰۹ ایجاد شد که زمینه سیاسی داشت، اما متاسفانه در چند سال اخیر شاهد موج جدیدی از مهاجرت با انگیزه اجتماعی هستیم که خیلی آزاردهنده است. رادمنش تصریح کرد: بخش عمده‌ای از مردم فکر می‌کنند توان بهبود امور را ندارند و تقریبا اصلاح برخی رویه‌ها محال است. سرخوردگی ناشی از این تفکر باعث شده ما از سال ۱۳۹۶ به این سو شاهد شکل‌گیری یک موج مهاجرتی باشیم؛ یعنی کسانی می‌روند که احیانا برنگردند و فکر می‌کنند حضورشان در کشور مفید نیست و باتوجه به غیرقابل پیش‌بینی شدن بسیاری از روندها و افزایش تحریم توجیهی برای ماندن در ایران ندارند.

▣ کارآفرینان در صف اول مهاجرت

وی با بیان اینکه وضعیت فعلی کشور در شاخص مهاجرت خیلی نگران‌کننده است، گفت: علاوه بر نخبگان علمی و فعالان سیاسی، کارآفرینان ایران نیز به موج اخیر مهاجرت از کشورمان پیوسته‌اند. باید سیاست‌های معطوف به افزایش امید و سرزندگی در ایران انتخاب شود و گشایش‌هایی در عرصه‌های مختلف اتفاق بیفتد تا بتوان از این موج مهاجرت کاست.

این کارشناس با اشاره به شرایط اقتصاد ایران پس از انقلاب، بیان کرد: در چند دهه اخیر ایران مورد تحریم‌های ظالمانه قرار داشت و با خروج امریکا از برجام این تحریم‌ها ابعاد گسترده‌تری پیدا کرد. اقتصاد ایران کاملا تحت تاثیر روانی تصمیم امریکا قرار گرفت و در عرض چند ماه نرخ بسیاری از کالاها، از جمله خودرو و مسکن تقریبا دو برابر شد. به این ترتیب روند کاهش قدرت اقتصادی ایران و انقباضی‌شدن آن شدت یافت و پیرو این شرایط موج نو مهاجرت اقتصادی به راه افتاد. وی در تشریح نوع فعلی مهاجرت ایرانیان گفت: نسل مهاجر کنونی کشور سرمایه‌داران و کارآفرینان هستند که متاسفانه مشوق‌هایی که کشورهای همسایه برای این گروه تدارک دیده‌اند، بسیار جذاب است.

رادمنش در بیان مثالی عنوان کرد: کشور دوست و همسایه، عمان تمرکزش را بر جذب سرمایه‌گذار و کارآفرین و متخصص ایرانی گذاشته و با شرایط سیاسی که بین کشورها برای خود فراهم آورده -به سوئیس خاورمیانه معروف شده- امنیت سیاسی این کشور عاملی برای مهاجرت سرمایه‌های بی‌بازگشت ایرانی شده است.

▣ ایران خالی از سرمایه مالی و انسانی

وی با تاکید بر اینکه دولتمردان باید هرچه سریع‌تر جلوی موج جدید مهاجرت از کشور را بگیرند، گفت: اگر روند مهاجرت با سرعت کنونی پیش برود، با پیری هرم جمعیتی، ایران نیز به‌سوی سالمندی می‌رود؛ با این تفاوت که با مهاجرت بی‌رویه در همه سطوح کشور از سرمایه انسانی و اقتصادی مفید خالی می‌شود.

رادمنش یادآور شد: با موج مهاجرتی که اکنون در کشور راه افتاده، به‌زودی سرانه تولید ناخالص ملی کاهش می‌یابد و ممکن است کشور برای جبران این خروج بی‌رویه نیروی انسانی و سرمایه مجبور به مهاجرپذیری در تخصص‌های مختلف شود.

▣ خوش‌به‌حال کشور مقصد

وی ضمن انتقاد از نبود امنیت سرمایه‌گذاری در کشور اظهار کرد: در ایران ابتدا فرار نخبگان رخ داد که سرمایه‌گذاری دولت روی هوش نیروی انسانی را هدر داد اما در موج جدید این کارآفرینان هستند که مهاجرت را بر ایجاد اشتغال در کشور ترجیح می‌دهد. این مهاجرت در بلندمدت عامل رکود شدید اقتصادی خواهد شد.

وی افزود: در بعدی دیگر کارآفرینان و سرمایه‌گذاران با انگیزه بیشتر در کشور مقصد شروع به فعالیت می‌کنند که این امر در نهایت موجب اعتلای اقتصادی هر چه بیشتر کشور مقصد می‌شود.

سخن پایانی

مهاجرت واژه‌ای است که کم و بیش در هر خانواده ایرانی حرفی از آن به میان آمده است. حتی بعضی از افراد اقدامات لازم را برای جلای وطن به امید داشتن آینده اقتصادی و اجتماعی بهتر برای خود یا فرزندان‌شان انجام داده‌اند. کارشناسان بر این باورند که بی‌ثباتی اقتصاد کشور باعث شده موجی جدید از مهاجر در ایران بروز کند که حضور این موج برای اقتصاد کشور بسیار خطرناک است. این گروه نوپا از مهاجران نه‌تنها دانش را از کشور خارج می‌کنند، بلکه تجربه‌ای که طی سالیان در این آب و خاک به‌دست آمده را تقدیم کشورهای مقصد می‌کنند. این پدیده در طولانی‌مدت اقتصاد بخش خصوصی را با نقصان مواجه می‌سازد؛ بنابراین تا دیر نشده دولتمردان باید با اخذ تدابیر لازم جلوی خروج سرمایه و کارآفرینان را با ایجاد مشوق‌های لازم بگیرند.

سرمایه ایرانی در جیب همسایه

مهاجرت تنها به خروج نخبگان و نیروی کار از کشور ختم نمی‌شود و خروج سرمایه از کشور نیز از آفت‌هایی است که دامن اقتصاد کشور مبدأ را می‌گیرد. چند سالی است خرید ملک در کشورهای همجوار ایران به‌ویژه امارات متحده عربی، ترکیه و گرجستان، سوژه‌ای جذاب و بسیار پردرآمد برای تبلیغات شبکه‌های ماهواره‌ای شده و کم‌کم این تبلیغات به فضای مجازی نیز راه یافته است. هرچند به گفته کارشناسان، این رویا در واقع ساختن خانه‌ای روی آب است و بازدهی موردانتظار را برای خریداران ایرانی نخواهد داشت. در این بین، ترکیه گوی سبقت را از سایر همسایگان برای جذب سرمایه‌های ایرانی ربوده است. براساس داده‌های مرکز آمار اقتصاد ترکیه از سال ۲۰۱۸ ایرانی‌ها هر سال از بزرگ‌ترین خریداران ملک در ترکیه بودند. در سال ۲۰۱۸ ایرانی‌ها در این کشور، ۳ هزار و ۶۵۲ ملک خریدند که سال ۲۰۱۹ این تعداد به ۵ هزار و ۴۲۳ ملک افزایش پیدا کرد. صمت در این گزارش به بررسی ابعاد این مهاجرت سرمایه از نگاه کارشناسان پرداخته است.

در سال ۲۰۱۸ ایرانی‌ها در ترکیه ۳ هزار و ۶۵۲ ملک خریدند که سال ۲۰۱۹ این تعداد به ۵ هزار و ۴۲۳ ملک، افزایش پیدا کرد

گروه گزارش
editor@smtnews.ir

ثبت رکورد تازه از خرید مسکن در ترکیه

عراقی‌ها ۱۰۷۵ و روسی‌ها ۸۳۶ خانه را در آذر ۱۴۰۰ در ترکیه خریداری کرده‌اند.

کاهش ارزش لیر از نگاه ساکنان کشورهای همسایه ترکیه، فرصتی برای افزایش سرمایه‌گذاری در این کشور محسوب شده است.

جالب توجه اینکه روس‌ها با جهش ۵۰ درصدی در تعداد خانه خریداری شده نسبت به آبان مواجه شده‌اند.

رویه صعودی افزایش تعداد خرید مسکن در ترکیه توسط سرمایه‌گذاران خارجی در کنار رشد ارزش صادرات این کشور، این شبهه را ایجاد کرده که شاید افت ارزش لیر عمدی بوده و به بیان بهتر، دولت اردوغان چندان هم از کاهش ارزش پولی ملی ناراحت نیست.

افت ارزش لیر ترکیه، رقابت‌پذیری این کشور در صادرات کالا و خدمات را بیشتر می‌کند.

ماجرا از این قرار است...

ماجرا از این قرار است که برخی از شهروندان با توجه به وضعیت اقتصادی نامطلوب کشور، سرمایه‌های خود را برداشته و برای سرمایه‌گذاری به ترکیه برده‌اند. براساس آماری که ترکیه اعلام کرده، ایرانیان نخستین خریداران املاک این کشور به‌شمار می‌روند و گوی سبقت را از عراقی‌ها ربوده‌اند. البته تا همین چند سال پیش اصلا ایرانی‌ها علاقه‌ای به خرید ملک در ترکیه نداشتند، اما از سال ۲۰۱۸ رفته‌رفته با توجه به تبلیغات گسترده بنگاه‌های ساختمانی، ایرانی‌ها به سرمایه‌گذاری در بخش مسکن کشورهایی مانند ترکیه، علاقه نشان دادند. براساس داده‌های مرکز آمار اقتصاد ترکیه از سال ۲۰۱۸ ایرانی‌ها هر سال از بزرگ‌ترین خریداران ملک در ترکیه بودند. در سال ۲۰۱۸ ایرانی‌ها در این کشور ۳ هزار و ۶۵۲ ملک خریدند که سال ۲۰۱۹ این تعداد به ۵ هزار و ۴۲۳ ملک افزایش پیدا کرد.

براساس آنچه مرکز آمار ترکیه اعلام کرده، از سال ۲۰۱۹ تا ۱۰ ماهه سال ۲۰۲۱، ایرانی‌ها ۱۹ هزار و ۸۰۰ واحد مسکونی در کشور ترکیه خریداری کرده‌اند. اگر متوسط نرخ مسکن در ترکیه ۲۰۰ هزار دلار در نظر گرفته شود، در مدت یادشده، ۳ هزار و ۹۶۰ میلیون دلار از کشور خارج شده؛ یعنی ایرانی‌ها، ۸۰ هزار و ۵۷۰ میلیارد تومان در ترکیه سرمایه‌گذاری کرده‌اند.

یک محاسبه سرانگشتی

ایرانیانی که در ترکیه، خانه می‌خرند، نخستین هدفشان، سرمایه‌گذاری به قصد کسب بازدهی مثبت است و در این مسیر، اغلب با نگاه به روند گذشته بازار ملک و تعقیب رفتار دیگران، بدون تحلیل نتیجه اقدام آنها، حرکت می‌کنند. با این حال، نگاهی به اقتصاد ترکیه و کاهش ارزش پول این کشور باعث شده افرادی که در این کشور در بخش مسکن سرمایه‌گذاری کرده‌اند، با ضرر هنگفتی روبه‌رو شوند. بررسی‌ها از داده‌های معتبر درباره متغیرهای اقتصادی بازار مسکن ترکیه و سایر متغیرهای اقتصادی کلیدی این کشور حاکی از این است که متوسط نرخ مسکن در ترکیه، در فاصله یک سال اخیر حدود ۳۰ درصد افزایش داشته است؛ یعنی اگر یک خانه را سال گذشته ۲ میلیون لیر خریده باشید، حالا قیمت آن ۲ میلیون و ۶۰۰ هزار لیر است، اما هنگام فروش باید مالیات ۳۵ درصدی عایدی سرمایه هم پرداخت کنید که یعنی از فروش این ملک باید حدود ۹۰۰ هزار لیر به‌عنوان مالیات پرداخت کنید که می‌شود یک میلیون و ۷۰۰ هزار لیر. با توجه به نرخ لیر در سال گذشته که ۳۵۰۰ تومان بوده، خانه ۲ میلیون لیری می‌شود ۷ میلیارد تومان. این در حالی است که با توجه به آنچه گفته شد این خانه با توجه به نرخ لیر که ۲۲۷۰ تومان است، تنها ۳ میلیارد و ۸۵۰ میلیون تومان ارزش دارد و این یعنی ۴۵ درصد این سرمایه در یک سال گذشته از بین رفته است. حال اگر با همین مبلغ در تهران خانه‌ای خریداری می‌شد با توجه به تورم ۱۷ درصدی ملک در تهران، سرمایه این فرد بیش از یک میلیارد و ۱۰۰ میلیون تومان افزایش پیدا کرده بود. طبق آنچه گفته شد افرادی که ملک در ترکیه خریده‌اند، به‌طور میانگین ۴۵ درصد ضرر کرده‌اند.

ایرانی‌ها در صف اول

رضا کامی، عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران، درباره خروج ارزهای ایران به ترکیه گفت: در چند سال گذشته، ایرانی‌ها مقام اول در خرید ملک از ترکیه را داشته‌اند و این امر نشان می‌دهد سرمایه‌های کشور ما به سمت این کشور همسایه در حال هدایت شدن است.

این عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران همچنین با استناد به اعداد و ارقام به روز مرکز آمار ترکیه درباره خرید ملک در ترکیه گفت: در سال ۲۰۱۹ ایرانیان ۵ هزار و ۴۲۳ واحد ملک در ترکیه خریداری کردند که بر این اساس، کل املاکی که ترکیه به اتباع خارجی فروخته، ۴۵ هزار و ۴۸۳ واحد بوده است؛ در این سال رتبه اول را عراق و رتبه دوم را ایران در خرید ملک داشته است.

او افزود: در سال ۲۰۲۰، ایرانی‌ها حدود ۷ هزار و ۱۸۹ ملک از ترکیه خریداری کردند که کل فروش سال ترکیه به اتباع خارجی، ۴۰ هزار و ۴۱۲ واحد بوده است. در این سال، میزان خرید ملک ایران و عراق تقریبا برابر بوده است.

رضا کامی خاطرنشان کرد: براساس آمار در ۱۰ ماهه سال ۲۰۲۱ ایرانیان بیش از ۷ هزار و ۱۸۸ واحد مسکونی از ترکیه خریداری کردند که در این میان، کل فروش دولت ترکیه به اتباع خارجی ۴۳ هزار و ۳۷۲ واحد بوده که بر این اساس، ایرانی‌ها به رتبه اول و عراقی‌ها به رتبه دوم رسیدند.

او با بیان اینکه نرخ ملک در ترکیه از ۵۰ هزار دلار تا بیش از یک میلیون دلار است، اظهار کرد: به‌طور متوسط ایرانی‌ها برای خرید ملک در کشور ترکیه حدود ۲۰۰ هزار دلار پرداخت می‌کنند.

خانه از پای‌بست ویران است

سیدجلال ابراهیمی، دبیرکل اتاق بازرگانی ایران و ترکیه نیز با هشدار نسبت به سرمایه‌گذاری در بازار املاک ترکیه، گفت: پس از بحران مسکن در امارات متحده عربی و زیان تعداد زیادی از هموطنان، همواره مسئولان و فعالان اقتصادی در اتاق‌های بازرگانی این هشدار را به مردم داده‌اند که اگر واقعا قصد سرمایه‌گذاری دارند، بهتر است در مملکت خودمان این کار را انجام دهند. سرمایه‌گذاری در املاک کشورهای همسایه، راهکار مناسبی برای عامه مردم نیست و دور از ذهن نیست اگر بگوییم این خانه از پای‌بست ویران است.

ابراهیمی افزود: سیاست فروش ملک به اتباع خارجی در ترکیه تقریبا از ابتدای سال ۲۰۱۰ میلادی به‌طور بسیار جدی از سوی دولت این کشور پیگیری و مجوزهایی در این زمینه نیز صادر شد که اصلی‌ترین مخاطبانش مردم کشورهای عربی حوزه خلیج‌فارس بود، اما برخی ایرانیان نیز بنا به دلایلی مایل به استفاده از این امتیاز بودند که همین مسئله زمینه‌ای برای سودجویی برخی افراد شد. به اعتقاد وی، کمبود اطلاعات و همچنین ضعف اطلاع‌رسانی از سوی رسانه‌ها باعث شده دوباره شاهد اتفاقی مشابه آنچه در امارات برای سرمایه‌گذاران ایرانی رخ داد، در ترکیه باشیم. البته تعداد شکایت‌ها در ترکیه بیشتر از امارات بوده است. دبیر کل اتاق بازرگانی ایران و ترکیه درباره تبلیغات گسترده‌ای که در این زمینه انجام می‌شود، گفت: از آنجا که دفاتر برخی رسانه‌های فارسی‌زبان در ترکیه قرار دارد، این سوژه یعنی خرید ملک در این کشور، عاملی برای درآمدزایی آنها در مقابل زیان سرمایه‌گذاران ایرانی شده است.

وی گفت: بسیاری از افرادی که اکنون خودشان را به‌عنوان مشاور معرفی می‌کنند، هیچ اطلاعی از قوانین دولت ترکیه برای خرید ملک از سوی خارجی‌ها ندارند و صرفا چون مسلط به زبان ترکی هستند، از سوی شرکت‌های بالادست استخدام شده و باعث گرفتار شدن خریداران می‌شوند.

دبیرکل اتاق بازرگانی ایران و ترکیه افزود: آن‌قدر بحث سوءاستفاده به‌ویژه در میان ایرانی‌ها زیاد شده که حتی پلیس ترکیه هم به این مسئله ورود کرده است.

وام‌های فریبنده

ابراهیمی با اشاره به ترفند ارائه وام‌های جذاب به خریداران، گفت: امروز شرایط خرید ملک در ایران و استفاده از وام بانکی به‌گونه‌ای است که شاید برخی خریداران هنگام دیدن تبلیغات خرید ملک در ترکیه به این فکر بیفتند که با پرداخت مبلغی کمتر از ایران می‌توانند ملکی در خارج از مرزها داشته باشند و کم‌کم تشویق به خرید می‌شوند، در حالی که این وام‌ها گرچه دارای بهره‌ای بسیار پایین هستند، اما برای ضمانت بازپرداخت، شرایطی دارند که برای همگان مهیا کردن آنها وجود ندارد.

وی تاکید کرد: این موضوع نیز عاملی برای سوءاستفاده شده تا مشاوران املاک دروغین با وعده دریافت وام کم‌بهره خرید، ابتدا خریداران را با استفاده از شگردهای خود تشویق به امضای قرارداد و پرداخت پیش‌پرداخت کنند. در حالی که پس از گذشت یک یا دو ماه از انعقاد قرارداد، درست هنگامی که خریداران به فکر تهیه لوازم منزل خود هستند، تازه مشخص می‌شود که آنها شرایط دریافت وام را نداشته و براساس قرارداد باید بقیه مبلغ را بدهند یا اینکه با پرداخت زیان سازنده از طرح کناره‌گیری کنند.

انتقال سرمایه به کشور همسایه، تهدیدی جدی است

البرز حسینی، نماینده مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با فارس با اشاره به حجم قابل‌توجه سرمایه‌گذاری ایرانی‌ها در ترکیه، اظهار کرد: طبق داده‌های بانک مرکزی از سال ۸۴ تا ۹۹ بیش از ۱۷۰ میلیارد دلار سرمایه از کشور خارج شده، که سهم ترکیه از این میزان، قابل‌توجه است.

وی افزود: این اتفاق موجب آسیب جدی به ظرفیت اقتصادی کشور شده و از فرآیند خلق ثروت در ایران جلوگیری کرده؛ بنابراین می‌توان گفت که این مسئله یک تهدید جدی برای آینده کشور به‌شمار می‌رود.

حسینی با بیان اینکه اقتصاد ایران نیز باید به سمت‌وسویی پیش برود که سرمایه‌گذاری در داخل کشور انجام شود، گفت: مسئولان باید برای بهبود شرایط اقتصادی تلاش بیشتری کنند تا جذابیت سرمایه‌گذاری در داخل کشور افزایش یابد. عضو کمیسیون عمران مجلس شورای اسلامی با هشدار به مردم درباره سرمایه‌گذاری در ترکیه و سایر کشورهای همسایه، اظهار کرد: مردم باید با آگاهی کامل نسبت به سرمایه‌گذاری در این کشورها اقدام کنند تا گریبانگیر مسائل حقوقی نشوند. البته رسانه‌ها نیز باید در آگاهی‌بخشی در زمینه مخاطرات سرمایه‌گذاری خارج از کشور، نقش خود را ایفا کنند.

حسینی ادامه داد: درست است که شرایط نامناسب سرمایه‌گذاری در داخل، برخی مردم را وادار به انتقال سرمایه به کشورهای دیگر کرده، اما مسئولان باید توجه کنند که در صورت بروز مشکل برای ایرانیان خارج کشور باید برای احقاق حقوق آنها اقدامات لازم انجام شود.

نماینده مجلس شورای اسلامی در پایان با بیان اینکه ترکیه از هیچ اقدامی در راستای جذب سرمایه‌های خارجی دریغ نخواهد کرد، گفت: ما باید وضعیت بازار املاک و مستغلات کشور را تغییر دهیم تا جذابیت سرمایه‌گذاری در بخش املاک ترکیه کاهش پیدا کند. اگر سرمایه‌های خارج‌شده از کشور در داخل ایران هزینه می‌شد، بازار مسکن متحول شده و با توجه به تاثیر رونق ساخت مسکن بر رشد صنایع دیگر، جهش اقتصادی بزرگی در کشور به وجود می‌آمد.

سخن پایانی

با وجود تمام موارد یادشده با افزایش خرید ملک در ترکیه و انباشت سرمایه زیاد در بازار ملک این کشور، بسیاری از آژانس‌های خرید مسکن در ایران و ترکیه از این فرصت استفاده کرده و اقدام به کلاهبرداری از سرمایه‌گذاران ایرانی کردند. تخلف در هنگام انتقال ارز به ترکیه، فروش خانه‌های بدون سند به افراد و فروش یک خانه به چندین نفر، نمونه‌هایی از این کلاهبرداری است.

معضل دیگر هموطنان برای خرید ملک در ترکیه مربوط به تغییر دائمی قوانین مالکیت و اقامت در این کشور است. قوانین ترکیه در آینده می‌تواند به‌گونه‌ای تغییر یابد که نفع خریداران خارجی ملک را در نظر نگیرد. از سوی دیگر، ایران یکی از دو کشوری است که در لیست سیاه FATF قرار دارد و ممکن است ترکیه برای خروج از فهرست خاکستری مقررات جدیدی برای سرمایه‌گذاران ایرانی در این کشور وضع کند یا ممکن است فروشندگان ملک در ترکیه از این پس، نرخ املاک خود برای ایرانیان را افزایش دهند.

نظرگاه

آتش بی‌تدبیری در مدیریت سرمایه

حسین اقدامی
کارشناس حقوقی سرمایه‌گذاری

سال‌هاست به‌دلیل بی‌تدبیری برخی دولتمردان در مدیریت سرمایه‌ها در بخش مسکن کشور، حجم بسیار گسترده‌ای از سرمایه ایرانیان برای خرید ملک به بازار املاک کشور ترکیه سرازیر شده است.

انگیزه‌هایی همچون سود اقتصادی، کسب تابعیت ترکیه، پولشویی و سکونت، مهم‌ترین دلایل ایرانیان برای خرید ملک در ترکیه است.

کند شدن آهنگ رشد اقتصادی ترکیه، بلندپروازی‌های اردوغان و چالش‌های متعدد نظامی، امنیتی و سیاسی زمامداران ترکیه با کشورهای همسایه از جمله روسیه، عراق، سوریه و ایران و درگیری‌ها و رقابت‌های داخلی ترکیه که کودتای سال ۲۰۱۶ یکی از نمودهای آن بود، ترکیه را آبستن تحولات غیرقابل پیش‌بینی کرده است.

شواهد زیادی وجود دارد که نشان می‌دهد اردوغان برای رسیدن به اهداف و خواسته‌های خود از هیچ خشونت و اعمال غیرقانونی فروگذار نمی‌کند.

به‌عنوان مثال در کودتای سال ۲۰۱۶ ارتش ترکیه، بیش از ۱۲۰ هزار نفر که اکثریت آنها غیرنظامی بودند در نهادهای عمومی، دولتی ترکیه پاک‌سازی و بیش از ۴ هزار نفر از شهروندان ترکیه به اتهامات مختلف بازداشت شدند.

دامنه این پاک‌سازی به معلمان، نمایندگان مجلس، قضات، کارکنان دولت، روسای دانشگاه‌ها و روسای نهادهای مذهبی کشیده شد.

همچنین اردوغان با حمایت‌های مالی، نظامی، سیاسی و امنیتی از تروریست‌های منطقه در سال‌های گذشته، عامل پشت پرده بسیاری از جنایت‌ها و خونریزی‌های تروریست‌ها بوده است.

این واقعیت‌ها، آینده سرمایه‌گذاری در ترکیه توسط ایرانیان را در پرده‌ای از ابهام و نگرانی فرو برده است.

این نگرانی‌ها زمانی پررنگ‌تر می‌شود که بدانیم ایران، اصلی‌ترین رقیب اردوغان در خاورمیانه و بزرگ‌ترین عامل ناکامی او در بلندپروازی‌های منطقه‌ای است.

به‌دنبال تحولات اخیر مرزی بین ایران و جمهوری آذربایجان که ترکیه در حال دمیدن در آتش آن است، خوشبینی‌های افرادی که ترکیه را مامنی برای سرمایه‌های ایرانی می‌شناختند، در حال رنگ باختن است.

براساس تجربیات گذشته و اقدامات خشونت‌بار اردوغان در داخل و خارج از کشور ترکیه، به‌نظر می‌رسد دولت ترکیه در صورت به خطر افتادن حیات سیاسی یا تشدید دامنه اختلاف با ایران، از هیچ اقدامی برای پیروزی در این میدان فروگذار نخواهد کرد و احتمال به گروگان گرفتن سرمایه‌های ایرانی در ترکیه یا تحت فشار قراردادن ایرانیان مقیم ترکیه با هدف تحت فشار قراردادن دولت ایران، امری دور از ذهن نیست.

لغو اقامت و اخراج هزاران تاجر ایرانی مقیم امارات متحده عربی در چند سال گذشته و توقیف اموال و حساب‌های آنها از سوی رژیم امارات به‌دنبال فشارهای عربستان و امریکا و نزدیکی این حکومت با رژیم صهیونیستی، باوجود نفوذ گسترده اقتصادی ایرانیان و سابقه طویل حضور آنها در کشور امارات نشان داد در کشورهای هم‌پیمان امریکا و رژیم صهیونیستی، معادلات ژئوپلتیک و امنیتی بر معادلات اقتصادی برتری دارد و در صورت تزاحم، منافع اقتصادی به پای سیاست‌های منطقه‌ای امریکا و هم‌پیمانانش ذبح خواهد شد.

بنابراین، از یک سو دولت ایران موظف است برای جلوگیری از زیان احتمالی ایرانیان سرمایه‌گذار در کشور ترکیه، تمهیدات لازم را پیش‌بینی کند و از سوی دیگر، افرادی که در کشور ترکیه در حال‌حاضر سرمایه‌گذاری کرده‌اند یا قصد سرمایه‌گذاری دارند، ضمن رصد تحولات اقتصادی و سیاسی ترکیه و منطقه احتیاط‌های لازم را برای حفظ سرمایه خود پیش‌بینی کنند.

شنبه
۱۲ شهریور ۱۴۰۱- ۶ صفر ۱۴۴۴ - ۳ سپتامبر ۲۰۲۲- شماره ۲۱۴۱-پیاپی۳۴۵۹

صمت
صنعت معدن تجارت

منشور اخلاق حرفه‌ای روزنامه‌نگاری در روزنامه صمت: www.smtnews.ir/about.html

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی و مطبوعاتی «صمت»
مدیرمسئول: ناصر بزرگمهر
سردبیر:عاطفه خسروی

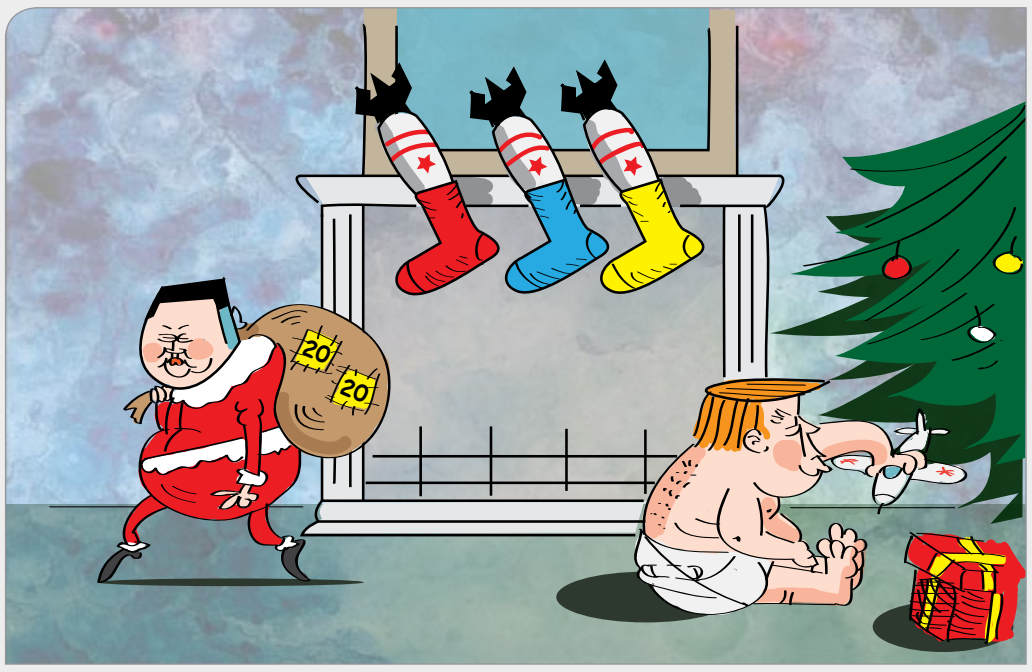
تلفن: ۸۲۱۹۰ - نمابر: ۸۸۷۱۳۷۳۰- پیامک: ۳۰۰۰۸۲۱۹۰
سازمان آگهی‌ها: ۳-۸۸۷۲۲۷۳۲ - نمابر آگهی‌ها: ۸۸۷۲۴۲۱۱-۰۹۰۲۶۲۹۱۴۸۸
امور مشترکین: ۸۸۷۲۲۷۳۵ - روابط عمومی: ۸۸۱۰۵۳۰۹
توزیع و سازمان شهرستان‌ها: ۸۸۷۲۲۷۳۵
تهران، خیابان قائم‌مقام فراهانی - کوچه آزادگان شماره ۲۶ - کد پستی ۱۵۸۶۷۳۳۸۱۱
روابط عمومی: pr@smtnews.ir آگهی: ads@smtnews.ir
امور استان‌ها: ostanha@smtnews.ir
چاپخانه: انتخاب رسانه

info@smtnews.ir
www.smtnews.ir
instagram.com/smtnewspaper
telegram.me/smtnews
tozi.smtnews@gmail.com

روزنامه صمت با رتبه ۱
در میان روزنامه‌های تخصصی مقام ۱
در میان روزنامه‌های اقتصادی مقام ۲

عضو انجمن مدیران روزنامه‌های غیردولتی
عضو انجمن مدیران رسانه
عضو تعاونی مطبوعات

کارتون روز

بدون شرح

طرح: حسین علیزاده

کشورهای درحال توسعه، در صدر مهاجرفرست‌ها

قرن ۲۱ قرن مهاجران

مهاجرت یکی از شاخص‌های کلیدی جهان به‌هم پیوسته امروز است. باوجود نگرانی‌های بسیاری که از جنبه‌های اقتصادی و اجتماعی وجود دارد، مهاجرت به‌طورکلی تولید ناخالص داخلی جهان را افزایش داده است. آمار می‌گوید امروزه جمعیت کسانی که در کشوری غیر از کشور محل تولد خود زندگی می‌کنند، بالغ بر ۲۸۰ میلیون نفر است. از این تعداد حدود ۸۵ درصد به‌صورت اختیاری و فقط ۱۵ درصد از مهاجران جهان به اجبار ترک خانه و کاشانه کرده‌اند. در طول ۱۷ سال اخیر تعداد کل مهاجران در جهان ۸۵ میلیون نفر افزایش داشته است. در سال ۲۰۱۸ مهاجران ۳.۴ درصد جمعیت جهان را تشکیل می‌دادند.

جهان بدون مرز

در دنیای امروز، جغرافیا و مرزهای جغرافیایی به یک مفهوم ذهنی تبدیل شده‌اند. مفاهیمی چون کشور و ملیت دچار تغییراتی بنیادین شده‌اند. حالا دیگر کشور بزرگی از انسان‌ها در کره زمین به وجود آمده که نه زبان مشترکی دارند و نه پایبند زمین مشترکی هستند. فقط در یک ویژگی بسیار مهم مشترک‌اند: اهل هجرت‌اند. هر چیز آشنایی را که از بدو تولد با آن خو گرفتند رها کرده و برای شروع زندگی دیگر در جغرافیایی دیگر از کره زمین همه چیز را پشت سر گذاشته‌اند. رشد مهاجرت در جهان طی دهه‌های گذشته یک روند پایدار و تدریجی بوده است: از حدود ۹۰ میلیون نفر در سال ۱۹۶۰ به حدود ۲۸۰ میلیون نفر در سال ۲۰۱۸.

وضعیت مهاجرت در دنیا

مبدأ تقریبا ۸۰ درصد مهاجرت‌ها، کشورهای در حال توسعه است. ۳ ناحیه مهاجرخیز جهان عبارت‌اند از امریکای لاتین (۱۸درصد)، اروپای شرقی و آسیای مرکزی (۱۶درصد) و خاورمیانه و شمال افریقا (۱۴درصد).

عمده روندهای مهاجرت در جهان از کشورهای درحال توسعه به کشورهای توسعه‌یافته است. البته عکس این قضیه نیز وجود داشته و روند مهاجرت از کشورهای توسعه‌یافته به کشورهای درحال توسعه نیز رخ داده است. ۵ ناحیه اروپای غربی، امریکای شمالی، کشورهای عربی حوزه خلیج‌فارس، اقیانوسیه و نواحی توسعه‌یافته آسیای شرقی و جنوب شرق مقصد ۸۷ درصد مهاجران به کشورهای توسعه‌یافته هستند.

مهاجران جهان به دو گروه مهاجران داوطلب و پناهجویان تقسیم می‌شوند. مهاجران داوطلب عموما کسانی هستند که در جست‌وجوی فرصت‌های اقتصادی، با برنامه‌ریزی و بررسی شرایط به کشوری دیگر مهاجرت می‌کنند، اما پناهندگان و پناهجویان مجبور به ترک وطن‌شان هستند. بیش از ۸۵ درصد مهاجرت‌ها در دنیا اختیاری است. این مهاجرت تدریجی است و به همین دلیل به کشورهای مقصد فشار کمتری وارد می‌شود. بیشتر مهاجران اختیاری در جهان بزرگسالان در سن کار هستند و ۶۰ میلیون نفر از آنها تحصیلات تکمیلی داشته‌اند. مهاجرت‌های اجباری برنامه‌ریزی نشده‌اند. از ویژگی‌های مهاجران اجباری نیاز به خدمات اولیه فوری و تامین امنیت است. این مهاجران در همه رده‌های سنی قرار دارند و بیشتر مایلند به کشورهای همسایه مهاجرت کنند.

اثرات مثبت و منفی مهاجرت

مهاجرت، خواه به‌صورت اختیاری باشد و خواه اجباری، اثرات مثبت و منفی بسیاری برای کشورهای مقصد و مبدأ ایجاد می‌کند. یکی از این اثرات منفی خروج نیروی کار از کشورهای مبدأ است. این پدیده در بعضی از کشورهای مبدأ مهاجرت آن قدر زیاد شده که به‌طرز معناداری بر اقتصاد این کشورها تاثیر گذاشته است. به‌عنوان مثال باوجود رشد جمعیت طبیعی و مثبت، به‌علت مهاجرت‌های فراوان جمعیت گرجستان و ارمنستان طی ۲۵ سال گذشته ۱۵ تا ۲۷ درصد کاهش داشته است.

یکی دیگر از واضح‌ترین اثرات منفی مهاجرت در کشورهای مبدأ، پدیده فرار مغزها است؛ پدیده‌ای که در آن نخبه‌ترین افراد یک جامعه که تحصیلات، آموزش و مهارت‌های بالایی دارند کشور را ترک می‌کنند.

البته کشورهای مقصد نیز از اثرات منفی پدیده مهاجرت در امان نیستند. تحقیقات موسسه مکنزی نشان می‌دهد بسیاری از اروپاییان درباره آینده بدبین هستند و نظراتی منفی درباره حضور مهاجران دارند. در نظرسنجی اخیر مرکز PEW حدود ۶۰ درصد پاسخگویان اروپایی نگران این بودند که افزایش تعداد پناهندگان باعث افزایش احتمال خطر تروریسم در این قاره شود و ۵۰ درصد آنان معتقد بودند پناهندگان بار اقتصادی دارند و منافع اجتماعی اروپاییان را به خطر می‌اندازند. و اما فواید مهاجرت برای کشورهای مقصد؛ یکی از فوایدی که مهاجرت می‌تواند برای کشورهای مقصد ایجاد کند افزایش میزان تولید ناخالص داخلی است. با اینکه کشورهای توسعه‌یافته مقصد ۶۵ درصد مهاجران سراسر جهان هستند، ۹۰ درصد تولید ناخالص داخلی مهاجران جهان در این کشورها به‌وقوع می‌پیوندد. در سال ۲۰۱۷ مهاجران حدود ۱۳ درصد کل تولید ناخالص داخلی کشورهای توسعه‌یافته و ۳ درصد کل تولید ناخالص داخلی کشورهای کمترتوسعه‌یافته را محقق کرده‌اند که این امر به‌دلیل تفاوت در تعداد مهاجران و سرانه تولید است.

انتقال دارایی از فواید مهاجرت برای کشورهای مبدأ است. مهاجران با مهاجرت درآمد خود را افزایش می‌دهند که بخش زیادی از این درآمد از طریق مصرف کالا و خدمات به اقتصاد کشور مقصد بازمی‌گردد و بخشی نیز ذخیره و برای خانواده‌ها و بستگان مهاجران در کشور مبدأ ارسال می‌شود. فایده دیگر مهاجرت برای کشورهای مبدأ این است که در بسیاری از کشورها برای افراد با سطح تحصیلات بالا یا مهارت‌های خاص مشاغل متناسب وجود ندارد. مهاجرت در بلندمدت باعث می‌شود تطبیق شغلی در جامعه ایجاد شود و افراد بیکار و هزینه‌های آن کاهش پیدا کند.

سخن پایانی

جهان به‌هم پیوسته امروز شاخص‌های زیادی را معرفی می‌کند که نشان می‌دهد قرن ۲۱ قرن مهاجران است. آنچه مسلم است پدیده مهاجرت در سال‌های اخیر افزایش چشمگیری داشته است. مهاجرت دارای جنبه‌های مثبت و منفی برای هر دو کشور مبدأ و مقصد است. کشورهای مهاجرپذیر به‌شدت مراقبند که چه کسی وارد مرزهای کشورشان می‌شود. با این همه بسیاری معتقدند مهاجران برای یک جامعه فرصتی برای پیشرفت و تولید بیشتر هستند و نباید به آنها به‌عنوان بار اضافه یا وظیفه‌ای خیرخواهانه نگریست.

دریچه

مشکلات کوچ

اگر شما هم قصد مهاجرت دارید یا اینکه سال‌هاست در خارج از کشور زندگی می‌کنید، پس احتمالا با مهاجران زیادی هم‌کلام شده و برخورد داشته‌اید. یکی از موضوعات مهمی که درباره مهاجرت مطرح می‌شود، موانع و مشکلاتی هستند که مهاجران با آنها مواجه می‌شوند؛ از همسو شدن با قوانین کشور میزبان گرفته تا زبان جدید. آنچه در ادامه می‌خوانید بخشی از مشکلات و موانعی است که فرد مهاجر باید با آن سازگار شود.

موانع زبانی

بزرگ‌ترین مشکلی که اکثر مهاجران در هر کشوری با آن مواجهند، موانع زبانی است. توانایی برقراری ارتباط و تعامل داشتن با دیگران، از هر جنبه‌ای بر زندگی ما تاثیر می‌گذارد. در هر مسئله‌ای از محل کار و تحصیل گرفته تا مسیریابی و خرید، یادگیری زبان رسمی کشور مقصد بسیار ضروری است. هر کشوری را که برای مهاجرت انتخاب می‌کنید باید بدانید یادگیری حداقل یکی از زبان‌های رسمی آن کشور، جزو ضروریات است.

اشتغال

مانع بعدی که بر سر راه بسیاری از مهاجران تازه‌وارد به یک کشور جدید قرار می‌گیرد، پیدا کردن شغل مناسب است. همان‌طور که پیش‌تر نیز گفته شد، برخورداری از مهارت‌های زبانی در یافتن شغل مناسب، بی‌تاثیر نیست، چراکه از شرکت‌های بین‌المللی گرفته تا سازمان‌های دولتی، همگی ممکن است با کمبود مترجم مواجه باشند.

مسکن

یکی از موارد ضروری برای هر مهاجری که به کشوری جدید نقل مکان می‌کند، تامین مسکن است. علاوه بر موانع زبانی که می‌تواند مشکلات زیادی را برای مهاجران ایجاد کند، ناآشنایی با نحوه عملکرد بازار مسکن در کشور جدید نیز می‌تواند مشکلات متعددی را بر سر راه مهاجران قرار دهد. تحقیقات قبلی در اینترنت در زمینه بازار و وضعیت مسکن در کشور مقصد، می‌تواند به شما در این امر کمک کند.

سطح دسترسی به خدمات

خدماتی که دسترسی نداشتن به آنها می‌تواند مشکلات جدی برای هر مهاجری ایجاد کند عبارت است از: خدمات بهداشتی و درمانی، خدمات مشاوره حقوقی، خدمات سلامت روان یا خدمات رفاهی اجتماعی. موانع زبانی، در این زمینه هم بسیار نمود پیدا می‌کند. البته، تحقیق و دانش قبلی می‌تواند دسترسی به انواع خدمات در کشور جدید را برای شما آسان‌تر کند. در بیشتر کشورها می‌توانید با ادارات و سازمان‌های مرتبط با خدمات اجتماعی تماس بگیرید تا به شما کمک کنند.

مسائل حمل‌ونقل

دسترسی به حمل‌ونقل ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است، زیرا دسترسی به آموزش و اشتغال را بسیار آسان‌تر می‌کند؛ از همین رو دسترسی به سیستم حمل‌ونقل عمومی بسیار ضروری است.

تفاوت‌های فرهنگی

بسیاری از مهاجران اعلام می‌کنند تفاوت‌های فرهنگی جزو مواردی است که در بدو ورود آنها به یک کشور جدید، به میزان زیادی بر آنها تاثیر می‌گذارد.

این تفاوت فرهنگی می‌تواند جنبه‌های متفاوتی اعم از آداب و رسوم اجتماعی گرفته تا موضوعات مهم‌تری مانند نگرش نسبت به جنسیت، تنوع مذهبی، قومیت و را در بر گیرد که همگی می‌توانند در یک کشور جدید بسیار متفاوت باشند.

امور مالی و مالیاتی

درکنار موارد یاد شده ممکن است با چالش‌های دیگری در امور مالی مانند پرداخت مالیات روبه‌رو شوید؛ پس بهتر است از قبل تحقیق کنید تا قبل از ورود به کشور جدید بدانید که باید چه کارهایی انجام دهید.

از فضای مجازی

آسیب‌شناسی مخرب‌ترین بحران اجتماعی

طبق گزارش صندوق بین‌المللی پول، ایران با صدور سالانه ۱۵۰ تا ۱۸۰ هزار نفر نخبه به لحاظ مهاجرت نخبگان، در میان ۹۱ کشور درحال توسعه مقام نخست را دارد. این صندوق عواملی همچون بیکاری، سطح پایین درآمد استادان، نخبگان، ورزشکاران، هنرمندان، پزشکان و کادر درمانی و...، نارسایی‌های مالی و اداری، کمبود امکانات تخصصی، علمی، نبود امنیت شغلی و اجتماعی، گسترش بیش از حد تورم، ناامیدی و سرخوردگی از اصلاح امور، توزیع ناعادلانه ثروت و دانش، عدم دستیابی به پست و منصب‌های مناسب، مشارکت نابرابر در مدیریت کلان، نبود سیستم آموزشی کارآمد و عدالت‌محور، نبود ارتباط علمی و بین‌المللی با دنیای آزاد، نبود مشاغل مناسب با سطح انتظارات و شأن و جایگاه آنان در کشور، درآمد اندک و تصدی سمت‌های پایین‌دستی و دور از انتظار، دور نگه داشتن آنان از عرصه‌های تصمیم‌گیری و نبود برنامه‌ریزی‌های استراتژیک و هدفمند در عرصه‌های مختلف علمی، فرهنگی، اقتصادی، پدیده نامفهوم تصمیم‌های آنی و سلیقه‌ای و کوتاه‌مدت را از مهم‌ترین دلایل واخوردگی این افراد در مدت زمانی که در کشور حضور داشته و از مهم‌ترین دلایل مهاجرت آنها ذکر کرده است.

جایگاه‌های انحصاری

در آسیب‌شناسی این پدیده برخی معتقدند مهم‌ترین علت مهاجرت یا فرار نخبگان از بازار گرفته تا دانشگاه، وجود برخی مدیرانی است که به هیچ‌وجه حاضر به ترک جایگاه خود در هیچ رده سنی و علمی نیستند و سعی می‌کنند آنچه را که به‌نام سمت برای خود کسب کرده‌اند، به هر قیمت سیری‌ناپذیری حفظ کنند. در چنین شرایطی جوانان نخبه، باانگیزه و پرانرژی در مسیر رشد خود ناگزیر می‌شوند سرعت‌شان را در حوزه تخصصی خویش باتوجه به ظرفیت محدود مدیران بالادستی و همچنین به‌دلیل ترس از دست دادن موقعیت شغلی خود کم کنند، زیرا این مدیران به هیچ‌وجه رشد و سرعت زیردستان خود را تاب نمی‌آورند و به‌نوعی از فناوری و نوآوری در فعالیت بنگاه‌های خود بیزارند و همین امر موجب می‌شود نخبگان قابلیت‌های گسترده خود را از دید آنها پنهان کنند.

رابطه استاد شاگردی

از گذشته تاکنون وجود فرهنگ و رابطه استاد شاگردی و سنت‌های رایج بازار مانع عرض اندام واقعی جوانان بوده و هست و به همین دلیل آنها هیچ‌گاه نتوانستند ایده‌ها و اندیشه‌های خلاقانه و نوآورانه خود را به اجرا بگذارند، چراکه به گواه تجارب گذشته، استادان و صاحبان کسب‌وکار همواره در صورت بروز چنین درخواست‌هایی از خود واکنش منفی نشان داده و بر پایبندی به روش‌های سنتی و دیرینه پیشینیان اصرار ورزیده‌اند.

ناکامی در شایسته‌سالاری

با نگاهی اجمالی به فرآیند حوزه مدیریت و شایسته‌سالاری در چند دهه گذشته درمی‌یابیم که همواره در تربیت، تفویض اختیار و گماردن مدیران نسل بعدی در عرصه اقتصاد، سیاست، فرهنگ و... به‌عنوان فرد جایگزین مناسب، ناکام بوده‌ایم و نسل جدید نیز در این میان کماکان در حاشیه رانده شده و سهمی از منصب‌ها و جایگاه‌های مهم علمی، مدیریتی، سیاسی و... نداشته و ندارد. سرنوشت نخبگانی که در حال حاضر در کشور مانده‌اند و آنانی که جلای وطن کرده‌اند نشان می‌دهد مجموعه سیاست‌های اجرایی نتوانسته در مورد آنان عدالت‌محور عمل کند؛ هرچند عمده نخبگان حاضر در وطن هیچ‌گاه به نسبت درآمد در مقایسه با کشورهای مهاجرپذیر توقع زیادی هم نداشته و ندارند. این را هم نباید از نظرها دور بداریم که نخبگان فقط شامل افراد تحصیلکرده نیستند. آنها علاوه بر تحصیلکردگان موفق شامل طیفی از متخصصان، سرمایه‌داران، سرمایه‌گذاران، مدیران باتجربه و کاربلد، هنرمندان، ورزشکاران و... نیز می‌شوند.

آثار مخرب یک پدیده شوم

شاید خیلی از مدیران فعلی باور ندارند یا نمی‌خواهند باور کنند که در دنیای معاصر از مهاجرت نخبگان به‌عنوان مخرب‌ترین بحران اجتماعی یاد می‌شود.

برابر آمارهای موجود حدود ۲۰۰ نفر از استادان دانشگاه‌های امریکا، ایرانی هستند. بیش از ۵ هزار ایرانی در امریکا دارای مدرک دکترا هستند و با این ظرفیت، ایرانی‌ها جزو باسوادترین اقلیت‌ها در جامعه امریکا و در بعضی موارد در اروپا محسوب می‌شوند. این یعنی کم‌توجهی عمومی و مدیریتی به این پدیده و آثار مخرب این پدیده شوم. آمارهای رسمی در این باره حیرت‌انگیز است از جمله: با خروج هر نخبه از کشور حداقل یک میلیون دلار عاید کشور میزبان می‌شود و در مقابل کشور ما از خروج نخبگان خود مبلغ ۱۵۰ میلیارد دلار زیان می‌بیند و شوربختانه هم‌اکنون حدود ۲ میلیون ایرانی نیز در صف مهاجرت به‌ویژه به کشورهای کانادا و استرالیا قرار دارند.

اصلاح پدیده مهاجرت در دنیا

در بازتعریف و اصلاح پدیده مهاجرت نخبگان در دنیای کنونی از این پدیده به‌عنوان فرار ژن‌ها نیز صحبت به میان می‌آید که نه‌تنها موجب از بین رفتن سرمایه ملی برای کشور خواهد شد، بلکه پس از گذشت چند دهه، کشورهای نخبه‌پذیر صاحب ژن‌های متعدد هوشمندی خواهند شد که آنان را در زمینه‌های علمی، فرهنگی، هنری، اقتصادی و... در جهان پیشتاز خواهند کرد و ما در این حوزه روزبه‌روز فقیرتر و ناتوان‌تر خواهیم شد. به همین دلیل کشورهای مبدأ برای همیشه از قافله فناوری و رشد عقب خواهند افتاد و کشورهای مقصد با کمترین هزینه به ثروت‌های بی‌بدیل دست خواهند یافت. اگر برابر آمار صندوق بین‌المللی پول خروج سالانه نخبگان ایرانی را ۱۵۰ هزار نفر در نظر بگیریم، یعنی سالانه ۵۰ میلیارد دلار سرمایه از کشور خارج می‌شود و خبر نه‌چندان خوش دیگر اینکه مجموعه کشورهای عضو اتحادیه اروپا نیاز خود به نیروی کار متخصص تا پایان سال جاری میلادی را ۸ میلیون نفر اعلام کرده‌اند و در این چند ماه گذشته از سال نیز موفق به جذب حدود ۴ میلیون نخبه از سراسر جهان شده‌اند.

شکاف در تربیت منابع علمی

شوربختانه خروج این افراد علاوه بر خروج میلیاردها دلار از کشور، شکاف شدید در تربیت منابع انسانی و علمی، کاهش تولید سرانه، رفاه و رشد اقتصادی و... را به همراه خواهد داشت و در این میان اگر ما ایرانیان از این تفکر زودبازده و کوتاه‌مدت که قرن‌هاست به‌صورت بدخیم به آن مبتلا شده‌ایم خارج نشویم و تغییر رویه ندهیم، دیری نمی‌پاید که هیچ چیزی برای ارزش‌آفرینی نخواهیم داشت و شرمگین دائمی فرزندان و نسل‌های بعدی‌مان خواهیم شد. فراموش نکنیم در دنیای پررمزوراز کنونی هیچ منبعی باارزش‌تر از نیروی انسانی ماهر نیست. ماشین‌آلات، مساحت کارخانه‌ها، تجهیزات و امکانات لجستیک، سرمایه و فناوری‌های روز، در نبود مدیر و نیروهای حرفه‌ای هیچ بهره‌وری و کارآیی مفیدی نخواهند داشت.

تسلیت

سمفونی مردگان عباس معروفی جاودانه شد

عباس معروفی داستان‌نویس، نمایشنامه‌نویس و شاعر در سن ۶۵ سالگی در آلمان در پی بیماری سرطان از دنیا رفت.

به گزارش پایگاه خبری چکامه سرا، عباس معروفی در ۲۷ اردیبهشت به سال ۱۳۳۶ خورشیدی در تهران (بازارچه نایب السلطنه) متولد شد. دیپلمه ریاضی از دبیرستان مروی، و فارغ‌التحصیل هنرهای زیبای تهران در رشته ادبیات دراماتیک است و حدود ۱۱ سال معلم ادبیات در دبیرستان‌های هدف و خوارزمی تهران بوده‌است. داستان‌های او در برخی مطبوعات به چاپ می‌رسید اما با انتشار «سمفونی مردگان» بود که نامش به عنوان نویسنده تثبیت شد.

وی فعالیت ادبی خود را زیر نظر هوشنگ گلشیری و محمدعلی سپانلو آغاز کرد. نخستین مجموعه داستان او با نام «روبروی آفتاب» در سال ۱۳۵۹ در تهران منتشر شد. در دهۀ ۶۰ با چاپ رمان «سمفونی مردگان» به شهرت رسید. از دیگر آثار او می‌توان به «سال بلوا»، «پیکر فرهاد»، «فریدون سه پسر داشت»، «ذوب شده»، «تماما مخصوص»، «نام تمام مردگان یحیاست»، «روبروی آفتاب»، «آخرین نسل برتر»، «عطر یاس»، «دریاروندگان جزیره آبی‌تر»، «شاهزاده برهنه»، «تا کجا با منی»، «ورگ»، «نامه‌های عاشقانه و منظومه‌ی عین‌القضات و عشق»، «چهل ساله تر از پیامبر» و... اشاره کرد. او در سال ۱۳۶۹ مجلۀ ادبی «گردون» را تاسیس کرد.

در سال ۱۳۶۹ مجله ادبی «گردون» را پایه‌گذاری کرد و سردبیری آنرا برعهده گرفت و به‌طور جدی به کار مطبوعات ادبی روی آورد. او همچنین بنیان‌گذار ۳ جایزه ادبی قلم زرین گردون، قلم زرین زمانه و جایزه ادبی تیرگان است. معروفی در دهه‌های پایانی عمر خود به آلمان رفت و در همان‌جا نیز درگذشت.